

პოლიტიკა

ՃԱՆԼՈՒԹՅՈՒՆ ՆՅՈՒՆՔՆԵՐԻՆ !

შენ დაუპა!..

პირველი გვერდიდან

გვებს მომავალში. დღის წესრიგიდან არ მოხსნა სახელმწიფოს მეთაურის ნდობის საკითხი, რომელიც პარლამენტმა ბორის კაკუბაძემ დააყენა, მერე თავადვე მოხსნა, მაგრამ შევარდნაძის მოთხოვნით, ალბათ, უახლოეს ხანებში მაინც დადგება პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე. საერთოდ, აფხაზეთის განთავისუფლების კომიტეტის თავმჯდომარე ერთ-ერთი მთავარი ფიგურა იყო პარლამენტის იმ სხდომაზე, რომელზედაც აფხაზეთის საკითხი იხილებოდა. ჯაბა იოსელიანმა მას 30 მილიონი მანეთის მოთხოვნაში დასდო ბრალი, რაზეც კაკუბაძემ უპასუხა, რომ მას და მის ორგანიზაციას რუსეთიდან გამოგზავნილი ფული მართლაც გაიხნიათ, ოღონდ არა 30, არამედ 18 მილიონი და რომ თითოეული კაპიკი დათვლილია და საჭიროების მიხედვით არის გამოყენებული. სხვათაშორის, ამ სხდომაზე ესწრებოდნენ აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობის წარმომადგენლები, რომლებიც აშკარად ვერ ფარავდნენ თავიანთ უკმაყოფილებას ხელისუფლების უმადლესი ემულიკების წარმომადგენლებისადმი და ხელისუფლების კურსისწვლად. ბორის კაკუბაძემ პარლამენტის ტრიბუნიდან ისიც კი თქვა, რომ აფხაზეთის განთავისუფლების ორგანიზაციას, უფლებამოსილების დადასტურების და მიტოვების შემთხვევაში თავის თავზე იღებს ფსოუმდე ჩასვლას. ეს განცხადება სასაცილოდაც არ ეყო ჯაბა იოსელიანს და, ალბათ, არცთუ უსაფუძვლოდ.

მოსკოვში ხელმოწერულ დოკუმენტს მიეძღვნა დაბრუნებული ალექსანდრე კაკუბაძის პრესკონფერენცია, რომელზეც ითქვა:

„გამორიცხული არ არის ხელშეკრულების დარღვევა და იმის გარანტიაც არ არის, რომ ცეცხლი შეწყდება“.

კაკუბაძის ცნობით, ოთხმა ქვეყანამ გამოთქვა სურვილი მიიღოს მონაწილეობა სამშვიდობო მისიაში, თუმცა, მას არ დაუკონკრეტებია ეს ქვეყნები. პრესკონფერენციაზე ითქვა ისიც, რომ აფხაზეთი დიდი აქტიურობით მუშაობენ უცხოელი ინვესტორების მოწვევაზე და კაპიტალდაზიდებებზე, რომ ეს ინვესტორები ითხოვენ აქციების 51 პროცენტს, კაკუბაძეს არც ამ შემთხვევაში დაუკონკრეტებია ინვესტორების და აფხაზეთის „მხსნელების“ კინაობა და წარმომადგენლობა, მაგრამ, სავარაუდოა, ესენი არიან მსხვილი რუსული ფირმები.

ძირითადი საკითხი — მინისტრების დამტკიცება ხელშეკრულების სხდომაზე განხილვა. მანამდე, მოსმენის გარეშე გიკე-პრემიერებმა დაამტკიცეს ხელშეკრულება წარდგენილი ავთანდილ მარგაინი და ოპოზიციონერი თემურ ბასილია. მოსმენის გარეშე მათმა დამტკიცებამ აღძრა ეჭვი, რომ ოპოზიციის როგორც წინააღმდეგობა და უმრავლესობის შორის

ადგილი ჰქონდა ერთგვარ გარიგებას. დაამტკიცეთ ხვენი კანდიდატურა და ჰვენც დავამტკიცებთ თქვენსას.

დაამტკიცეს ვიკე-პრემიერი ზურაბ კერვალიშვილიც, რომელმაც ზესელისთვის აუცილებელი 112 ზმ მიიღო. აქვე ხაზგასმით აღვნიშნავთ, რომ ამ სტრუქტურის ავტორი მოწვეა იმისა, თუ როგორ ისარგებლებს სხვისი პულტით უმრავლესობის რიგმა წარმომადგენლებმა. როგორც ჩანს, სხვისი პულტებით სარგებლობა უკვე მტკიცე წესად იქცა ჩვენს პარლამენტში და ამას დეპუტატები, ალბათ, აღარ მოიშლიან.

დაამტკიცეს ოსტოიის მინისტრი თეოდორე, რომელმაც პირველ კენჭისყრაზე მარგაინის მსგავსად ვერ მიიღო ხმების საჭირო რაოდენობა; არ დამტკიცდა განათლების მინისტრი, სავარაუდოდ, რომ სახელმწიფოს მეთაური მოსკოვიდან დაბრუნების შემდგომ კვლავ წარადგენს მის კანდიდატურას (ელვარდ შევარდნაძე მოსკოვს მიემგზავრება და ვერ დაესწრება მორიგ ორ პლენარულ სხდომას). დამტკიცდა ალექსანდრე ჩიკაძე (111 ხმით) და კიდევ მრავალი სხვა დარგობრივი მინისტრი.

გასული კვირა საპარლამენტო კურიოზებითაც არის აღსანიშნავი.

ასე მაგალითად... უმრავლესობის წარმომადგენლები სანთლებით ხელში მოვიდნენ 7 აპრილის სხდომაზე. ვახტანგ გოგუაძემ უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის ილია მეორის ღოცვა და მილოცვა წაიკითხა. ამის შემდგომ, სიტყვა ითხოვა კონსტიტუციურ-დემოკრატიული პარტიის ერთადერთმა წარმომადგენელმა პარლამენტში — ბატონმა ზურაბ მურვანიძემ (ამჯერად პირაუკრავა), რომელმაც განაცხადა, რომ ამ დღეს ზუთი წელი ველოდი და, როგორც იქნა, მოვესწარი. 9 აპრილის ტრაგედიაშიან დაკავშირებით მან საკუთარი კომპოზიციის — სიმღერის მოსმენა სთხოვა პარლამენტარებს და სპიკერის თანხმობის შემდგომ, ფონოგრამა ჩართო. მურვანიძის კომპოზიციას „ПИСЬМО ДРУГУ“ ჰქვია. დაბრუნებული სამი წუთის ნაცვალად, სიმღერა 15-20 წუთი გაგრძელდა, ფეხზე მდგარი პარლამენტარები სანთლებით ხელში უსმენდნენ რუსულ ტექსტს და გაუგებარ მუსიკალურ ოპუსს მსოფლიო პარლამენტარიზმის ისტორიაში მონაწილე უარეცდებო-ტო შემთხვევა: პარლამენტში შედგა ორატორიის პრემიერა ერთი ხმისა და რატომღაც ხმაგამყნველობისათვის.

ზურაბმა იქით იყო — როგორც ჩანს, სისხლის ანალიზის აღების კამპანია საკმარისი არ არის და ზოგიერთი პარლამენტარი ბევრად უფრო სერიოზულ და ყოველმხრივ გამოკვლევას საჭიროებს.

რომ მოხდეს და დღევანდელი პარლამენტის ხელში ჩაგარდეს სახელმწიფოს მართვის ყველა სადავე (რო-

გორც ამას ჯერჯერ მოითხოვენ რიგი პარლამენტარები), გაიხსარა, ჩვენ „ტაშ-ფანდურს“ ვნახავთ.

ამ მოვლენამდღურით დღით აღრე ამაღლებული გამოსვლა ჰქონდა ირაკლი წერეთელს. მისი და ზოგიერთი სხვა ოპოზიციონერის გამოსვლების შემდეგ, უმრავლესობის რამდენიმე წარმომადგენელმა მოსთხოვა ოპოზიციას, აღკოპოლური სასმელები ცოტა ზომიერად მიიღეთ. თუმცა, ეს პირობა თუ მოთხოვნა, მეორე დღეს უმრავლესობის წარმომადგენლების მხრიდანაც დაიშალა. 7 აპრილს უმრავლესობის რამდენიმე წარმომადგენელს პარლამენტის სხდომის დროს ეძინა,

ერთ-ერთი მთავანი კი მიკროფონზე ჩამოკიდებული ესაუბრებოდა ელექტორატს.

ამასობაში ქვეყანა დაქცევის პირასა მისული!

თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ დარჩნენ ისეთი ადამიანები, რომელთაც არ დაუკარგავთ ღირსების გრძნობა. მათთვის ასეთი რამის ხილვა და მოსმენა სამარცხვინოა. როგორც ჩანს, ერთადერთი გამოსავალი ვადამდელი საპარლამენტო არჩევნების დანიშვნაა. ყოველ შემთხვევაში, ასე ვგერძელე-ბა აღარ შეიძლება.

ირაკლი ტაბლიაშვილი

ბთაგავსოვთ პარლამენტარ ზურაბ მურვანიძის მიმართ პარლამენტში ნამდვირის ტექსტს:

ТУУ ... ТУУ ... ТУУ ...

Ало ...

Тбилиси?! что у вас там происходит?

ПИСЬМО ДРУГУ

Ты спросил у меня
Что случилось,
Не поверив козненным словам
Расскажу тебе горькую правду,
Не желая ее и врагам.
Мы тонули, свершая прбыели
Сталинизм, Хрущовизм, Брежневизм.
Тут сказали нам свержу - спасайтесь,
Вот саломенка вам плюра.изм.
Выплывайте, творите, дерзайте.
Наступил Демократии срок,
Нас прорвало, поверили в Гластность,
Позабыв что готовил нам рок.
Нас одернули, нам приказали -
Рассходитесь и вспомните год,
Когда танк прокатился по детям,
Размозжив непокорный вам род.
Но минуло, ведь тридцать три года,
И опять, в весенний же день
На свечой озаренные лица
Наползала карателя тень,
И каратель терзал лопаты
Дубинкой по стене, по межз глаз,
Ему приказали в атаку,
Может применить даже газ.
И он рванул.ся в атаку,
Ура - »пронхвернул.ся в сласть,
Как-будто пробивал.ся сквозь чашу,
Рубил, но кто вручил ему власть?
Кто же позволил по детям,
Приказал старух добивать.
По черепу точенной лопатой
Кого родила его мать.
А лопаты после боя, на танке
Кровь совести водой смывал.
Штык обогранный кровью
Ленестками цветов вытирал.
И вручил ему Орден за доблесть,
Не посромив.шему рать,
за что же ему нограды?!!
За убитых сестру и мать,
Ты спросил у меня что случилось ...

Зураб Мурванидзе. 10.04.89.

სარედაქციო
კომიტეტი
ბიორაბი
ალიგაბაშვილი,
ვასილ
მალაშვილი,
მამუკა
ვაჩუაშვილი.

მასუხისმგებელი რედაქტორი
აბატა ვაშაძი
გზუთის დირექტორი
ვახტანგ სალოა
მასუხისმგებელი მდივანი
ბონდო მინარაშვილი
ნამყვანი რედაქტორები:
არილი:
თიშპურავ მალაშვილი
ვახტანგ როლონია
რეპაზ სირაძე
თვალსაწიერი:
მერი ბორაძე
დავით კახაბაძე
შადიმან შაგანაძე
4 X 4
თამაზ ტაშაშაძე
ფოტოილუსტრაციის
განყოფილების გამგე
მურმან ჩაჩუა
მხატვარ-დიზაინერი
დიმიტრი მონსლიშვილი
კომპოტერული უზრუნველყოფა
თენგიზ როლოყაშვილი

გამოდის ოთხშაბათობით

მასალების გამოცემა რედაქცი-
ასთან შეთანხმების გარეშე განხილუ-
ბა, როგორც საერთო უფლებების
შეღაცა. ავტორები თავად ავტორ-
სუნს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა
თუ ციტატების სიზუსტეზე წერია
ბი არ რეკენზირდება და ავტორებს არ
უბრუნდება.

მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05
ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური
წესით საგაზეთო
კორპუსში,
ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია
საქართველოს რეს-
პუბლიკის იუსტიცი-
ის სამინისტროში,
რეგისტრაციის
№ 1122.

დამფუძნებლები:
შეზღუდული
პასუხისმგებლობის
საზოგადოება
„კოკა-კოლა
კავკასიონი“
კერძო პირები:
ბიორაბი ალიგაბაშვილი,
ვასილ მალაშვილი,
მამუკა ვაჩუაშვილი.
და
თბილისის მ-6
ქართული ბიძნაშა

განცხადება

ფირმა «კოკა-კოლა კავკასიონი» აცხადებს:

„კოკა-კოლას“ ფასი ფიქსირებულია და სავალდებულოა როგორც სახელმწიფო,
ისე კერძო, კომერციული სტრუქტურებისთვის.

ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონი“ 1 ბოთლ „კოკა-კო-
ლას“ ყიდის სავაჭრო ორგანიზაციებზე 17 ცენტად —
შესაბამისი კურსით 317 მანეთი ან 95 200 კუპონი.

სავაჭრო ქსელში 1 ბოთლი „კოკა-კოლა“ უნდა
იყიდებოდეს 21 ცენტად — შესაბამისი კურსით 400
მანეთი ან 120 000 კუპონი.

სავაჭრო ქსელში აღნიშნული ფასების გაზრდა კანო-
ნის დარღვევაა, რის შესახებაც გთხოვთ, გვაცნობთ.
ტელ.: 34-26-20.

„კოკა-კოლას“ შეძენის მსურველებმა მოაკითხეთ ფი-
რმა „კოკა-კოლა კავკასიონის“.

მისამართი: წერეთლის პრ. 114.

პოლიტიკოსებთან ამჯერადაც არაპოლიტიკურ თემებზე ვი-საუბრეთ. უღრმეს მადლობას მოვასენებთ მათ გულახდილობისა და თანამშრომლობისათვის.

თენგიზ სიბუა, დეპუტატი

— ბატონო თენგიზ, რკინიგზელებისა და მეტროს მუშაკების გაფიცვა-მდე რამდენიმე დღეა ადრე გავრცელდა თქვენი ინფორმაცია, რომ ერთ სულს საარსებო მინიმუმი 4 მილიონ კუპონს შეადგენს.

— ახლა უკვე მეტი იქნება, რადგან გადაანგარიშებისას გასათვალისწინებელი ინფლაციის ტემპი აღნიშნული კატეგორიის მოქალაქეებს აქვთ არანორმირებული სამუშაო დღე. მათი დატვირთვა გაცილებით მეტია და ასევე გაცილებით მეტი ხელფასი უნდა ჰქონდეთ. მათ მოთხოვნებში იყო ერთადერთი შეცდომა. ისინი ანაზღაურებას უცხოური ვალუტით მოითხოვდნენ. ამის შესაძლებლობა რესპუბლიკას არ გააჩნია, ხანია ფაქტურად ცარიელია, საავალუტო რეზერვი არ არის. თანაც თუ შემანაწინებს ვალუტით ავუნაზღაურებთ შრომას, რა დაზავებს მასწავლებლებმა, ექიმებმა... სწორი გადაწყვეტილება იქნა მიღებული — მაქსიმალურად უნდა შევცვალოთ კვების პრო-დუქტების სახით დასაქონლებას.

— როგორ შესაბამისობაშია თქვენი ხელფასი და თქვენს მიერ გამოთ-ვლილი საარსებო მინიმუმი?

— ვარ დეპუტატი, რუსთაველის საზოგადოების თავმჯდომარე — ამ ორი ჯამგირის ჯამი 700 ათასი კუპონია. მეუღლე 250-300 ათას კუპონს იღებს. ქალიშვილი — 200 ათას კუპონამდე. ჩემი ოჯახის შემოსავალი მილიონ ორასი ათას კუპონს აღწევს, ჩემზე გამოთვლებით, სამსუდანი ოჯახს 13-15 მილიონი კუპონი სჭირდება. თქვენ განსაკუთრებით, როგორი შესაბამისობაა.

— სხვა შემოსავალი თუ გაქვთ?

— შევინერგეთა აკადემიაში ვარ, იქ ხელფასი არა მაქვს, სადოქტორო დისე-რტაციების დაცვისას მონაწილეობაზე 30-40 ათასი კუპონია გამოყოფილი. ბოლო ხანებში უკრაინაში გახლდით და საომარებო მონაწილეობის კარგადანებში ავიღე, მაგრამ ეს ისე მცირე თანხებია, რომ ანგარიშში ჩასაგდებად არ ღირს.

ბატა კოლუაშვილი, დეპუტატი

— თქვენი ხელფასი?

— 800 ათასი კუპონი.

— სხვა შემოსავალი?

— არა, ხელფასი მაქვს 500 ათასი კუპონი. ისე ხშირად იცვლება, რომ... სხვა შემოსავალი მაქვს — სოფელი. სამი შვილი მყავს და ნათელია, ამ ხელფასით ოჯახს ვერ უზრუნველყოფდი. ხილი, ბოსტნეული, ორცი, რძე — სოფლის წყალობით გვაქვს. საქმე რაშია იცით? ესეც უკანონო შემოსავალია. იმიტომ რომ, არსად არ არის აღნუსხული როგორც შემოსავლის წყარო და არ იბეგრება. ბიბლიის ჩამოყალიბებულ მცნებებს თანამედროვე მსოფლიოში დამატა კიდევ ერთი მცნება. არ დამალო შემოსავალი. ამიტომ სოფელიც არალეგალურ შემოსავლად ითვლება. საქართველოს მოსახლეობა კატასტროფის წინაშე დგას. დღეში 2500 კილოკალორია არის ზღვარი. უკვე საშიშია, ამის ქვემოთ ორგანიზმი შიმშილობს. ჩვენი მოსახლეობა 1500 კილოკალორიას თუ იღებს დღეში — ეს ნიშნავს, რომ ორგანიზმში დაწყებულია ცილოვანი შიმშილი და კიდევ უარესი: პური საკვების 30 პროცენტს უნდა შეადგენდეს, ჩვენთან კი პური იქცა ძირითად საკვებ პროდუქტად.

ზურაბ მურმანიძე, დეპუტატი

— რამდენია თქვენი ხელფასი?

— სადებუტატო ხელფასი 310 კუპონია. ვარ სამედიცინო ინსტიტუტის ასისტენტი ნეიროქირურგიის კათედრაზე. ხელფასს არ ვიღებ ორი წელია — ჩემი თხოვნით, სტუდენტთა პრემიებისთვისაა გადაცემული.

— სხვა შემოსავალი თუ გაქვთ?

— არა მაქვს. ოფიციალურად მხატვარი ვარ, ძველ ნახატებს ვაბარებ ჩემს მეგობრებს, ვყიდი რუსულ ფულზე. ჩემი მეუღლე ექიმია — 120 ათას კუპონს იღებს თვეში. ამასთან, არის „ჰორიზონტ-ინტერნეშენლის“ დირექტორ-განმარგულდებელი. ეს საკვლელომქმედო საზოგადოებაა. ხელფასები არა აქვთ, მაგრამ აქვთ პრემიები 20-დან 50 დოლარამდე. საშუალოდ თვეში 30 დოლარს იღებს. ჩვენი შემოსავალი იყოფა სამად: ჩვენ ვეზმარებთ ჩემს შრომებს და სიღებრს. 1980 წელს მე და მამამ ფიფილით მანქანა, რომელიც ჯერ კიდევ ცოცხალია და მას იყენებს ჩემი მეუღლე საზოგადოების საქმიანობაში. მე მეტროში დავდივარ. ხანდახან, როცა ბენზინს გვირგებენ, ცოცხალი და 400 არ ამიღია, აქაც შეფერხებები, მეუღლესგან გამოვითხოვ ხოლმე მანქანით სარგებლობის უფლებას.

ირაკლი მელაშვილი, დეპუტატი

— თქვენი ხელფასი?

— 800 ათასი კუპონი. საერთოდ, მინიმალურ ხელფასს უნდა ვიღებდეთ 10 კოეფიციენტით. რატომღაც 3-4 კოეფიციენტით გვაძლიერებს.

— კიდევ რა შემოსავალი გაქვთ?

— არაფერი. ოჯახში მართო მე არა ვარ. მყავს შრომები. მაგრამ მათაც ისეთი ანაზღაურება აქვთ, ჰალაღზე რომ ჩამოვწეროთ, რითი გავაქვს თავი, თავს და ბოლოს ვერ გავართმევთ. უცნაური სიტუაცია: ნებისმიერი გამოთვლებით, დღეს საქართველოს მოსახლეობა ქუჩაში უნდა ეცემოდეს. ხელფასი არააირად არ ჰყოფის მინიმალურ მოთხოვნილებებს. მაგრამ ასე არ ხდება. შეიძლება იმიტომ, რომ აგრარული ქვეყანა ვართ (მეც მაქვს სოფელი რაჭაში), შეიძლება იმიტომ, რომ მართლაც სასწაული ხალხი ვართ. პარტიაში იმდენად იშვიათად შემოწირულობა და ისეთი თანხები, 100-150 გარეთ. მაგრამ პური არ შეიძლება. პარლამენტშიც კუპონებზე ვიღებთ ხელფასს. მოარული პური, დეპუტატები რუსულ ფულს იღებენო, საშუალოდ, შორსაა სიმართლისაგან.

ბელა ლანჩავა, შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე

— რამდენი გაქვთ ხელფასი?

— 800 ათასი კუპონი.

— სხვა შემოსავალი?

— პარლამენტში ვარ. სერიოზულად ვფიქრობ კომერციულ საქმიანობა-ზე. მაგრამ ვერ არ შეიძლება. კანონით აკრძალულია ჩემთან თანამდებობის პირის-თვის. პენსიაში. რომ გავალ, ხელს მოგკიდებ ბიზნესს.

1994 წლის 18 აპრილს რუსთაველის სახელობის აკადემიური თეატრის მცირე დარბაზში გაიმართება

რევაზ ინანიშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო.

მისი შემოქმედების თავყვანიშნულს დღეიდან შეუძლიათ შეიძინონ სამასსოვრო გაზეთი „რევაზ ინანიშვილი“.

საპარტოპოლოს ილია ზავაშვილის სახელობის ფონდის მომხმარებელთა საზოგადოება.

ბორის ელცინმა განაცხადა, რომ მისი გადაწყვეტილება იმის თაობაზე მიიღებს თუ არა მონაწილეობა 1996 წლის არჩევნებში, დამოკიდებულია იმაზე, გამოჩნდება თუ არა ამ დროისთვის ისეთი პოლიტიკოსი, რომელიც იქნება ქვეყნის სტაბილურობის გარანტი. ელცინმა აღნიშნა: რომ მას ხერს დატოვოს რუსეთი საიმედო დემოკრატიის ხელში. ელცინის პრესმდივნის ვიანესლავ კონსტიკოვის თქმით, ელცინი არ უნდა იყოს ამოღებული პრეზიდენტობის კანდიდატა სიი-დან. მან განაცხადა, რომ საზოგადოების დიდი ნაწილი შეიძ-ლება მიესალმოს ელცინის გადაწყვეტილებას მეორე არჩე-ვებში მონაწილეობის შესახებ. თვითონ ელცინი მოელის ქვეყნის ყველა პოლიტიკურ ძალებს შორის თანხმობასა და მშვიდობაზე შეთანხმების ხელმოწერას 28 აპრილს. ეს შე-თანხმება გულისხმობს იმას, რომ გარდამავალ პერიოდში აკრძალული იქნება ყველა კონსტიტუციური ცვლილება და არ დაინიშნება ვადამდელი საპრეზიდენტო არჩევნები.

ყოფილა ვიცე-პრეზიდენტმა ალექსანდრ რუკოი, ცინიდან გამოშვების შემდეგ, ყველაზე ძლიერი შეტევა წა-მოიწყო ბორის ელცინის წინააღმდეგ. გაზეთ პრავდისთვის მიცემულ ინტერვიუში რუკოიმ უარყო ელცინის წინააღდე-ბა პარტიებს შორის შეთანხმების ხელმოწერის შესახებ. მისი თქმით „რუსეთში არსებული კონსტიტუცია და შეთან-ხმებებით თამაში“, — რომ ქვეყანაში არ მოხდება პოლიტი-ური ცვლილებები მანამდე, სანამ ელცინის ხელისუფლება იქნება ქვეყნის სათავეში. მისი აზრით, მიმდინარე კრიზისის დაძლევის ერთადერთი გზა „რუსეთში გზით“ ხელმძღვ-ნელობის შეცვლა. იგი არ ნანის, რომ ხელმძღვანელობდა ოქტომბრის მოვლენებს, ოღონდ აღნიშნა, რომ დღესაც ვერ გაუგია, თუ რატომ არ მოვიდა არავინ მის მხარდასაჭერად თეთრი სახლის ალყის დროს.

ყაზახეთში გრძელდება დაპირისპირება ყაზახებსა და ორი ყაზახური სოფლის მოსახლეობას შორის ტალდი-ყ-რგანის ოლქში. ტალდი-ყურგანელმა ყაზახებმა გააფრთხი-ლეს ყაზახების სოფლების ტყეოვრების, რომ განაზოციე-ლებენ შეტევას, ვინაიდან ყაზახებმა გადართეს სასაზღვრო პოსტები. ადგილობრივმა პოლიციამ მოახერხა სხვა ყაზა-ხებისათვის გზის მოჭრა ამ სოფლებისაკენ და გათიშა სატელე-ფონო კავშირი. ადრე დაკავებულმა ყაზახებმა ექვსმა ლიდ-რმა გამოაცხადეს შიმშილობა. ყაზახების ლიდერებმა და ჩრდილო ყაზახეთის რუსულენოვანი მოსახლეობის ხელმძ-ღვანელებმა გააფრთხილეს ყაზახური მხარე, რომ ძალის გამოყენება გამოიწვევს ვითარების გაართულებას და არსებუ-ლი მდგომარეობა შეადარეს მოლდოვისა და ლესტრისპი-რეთის პრობლემას.

7 აპრილს გამართულ პრესკონფერენციაზე ლიტვის პრემიერ მინისტრმა ადოლფს სლუგევსკისმა განაცხადა, რომ პრეზიდენტმა ბრაზუქსკამა გაუგზავნა რუსეთის პრე-ზიდენტს ბორის ელცინს, სადაც გამოკვეთილია ლიტვურ-რუსუ-ლი თანამშრომლობის პრობლემები. სლუგევსკისის თქმით, მისი მტკიცება დაკავშირებულია თავის რუს კოლეგას — ჩერ-ნომიძის და გაერკვივა, რატომ არ არის რატონიციური ეროვნებათშორისი საგაქრო შეთანხმება ჯერჯერობით უკ-სუხად რჩება. პრემიერ მინისტრის განცხადებით რუსეთის მიერ იმპორტის რეგულირების ღონისძიებები წარმოადგენენ უხეშ დისკრიმინაციას და ლიტვა მიიღებს ადეკვატურ ზომებს კალინინგრადის ოლქის წინააღმდეგ.

რუსეთის საღავერეო სამსახურის თავმჯდომარის მოადგილე ბორის მირონიკოვმა განუცხადა „იტარტას“-ს, რომ ვერც წოდებული ახალი საზღვარგარეთის (ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკები) ქვეყნებმა შექმნეს საკუთარი საღა-ვერეო ცენტრები. მისი თქმით ამ ცენტრებმა მიიღეს უფ-ლებები, რომელიც არ ჰქონათ საბჭოთა კავშირში მათ წინამორბედ უსოფრთხოების სტრუქტურებს და დაიწყეს რუსეთის წინააღმდეგ აქტიური საღავერეო და დიპლომა-თხროლი საქმიანობა, რათა გაღვივდეს პოლიტიკური არას-ტაბილურობა რუსეთის ფედერაციის ცხელ წერტილებში. მირონიკოვის თქმით, უნდა საზღვარგარეთის საღავერე-ო ცენტრები იყენებენ ისლამის ფაქტორს და აგრეთვე აგ-რესიული ნაციონალიზმის სხვა ფორმებს თავიანთი მიზნე-ბის განსახორციელებლად.

შვედეთში შტატების სახელმწიფო მდივნის მოად-გილე დევისმა ურანისიტებს განუცხადა, რომ რუსეთი განაგრძობს ირანისთვის შეიარაღების მიყიდვას, რაც ხელს უშლის შეთანხმების მიღწევას იარაღის ექსპორტის კონტ-როლზე. COCOM-ის წევრი ქვეყნები დაუთანხმნენ ციო-რის დროინდელი ბევრი აკრძალვის გაუქმებას და ცდილ-ბენ ახალი ტიპის ორგანიზაციის ჩამოყალიბებას. კონტრო-ლზე ახალი შეთანხმების მიღწევამ გადამწყვეტი მნიშვნე-ლობა ენიჭება რუსეთის როლს, მაგრამ დევისის განცხადე-ბით, შოკოკი არ იზიარებს მოსახერხებს იმის თაობაზე, რომ სახიფათო ირანისთვის იარაღის მიყიდვა, თუმცა, რეიტერის ცნობით, მოსკოვს ჯერ არ დაუდასტურებია, რომ შეიძლება დაარღვიოს შეთანხმება.

ელცინის მრავალგზის მტკიცების მიუხედავად ქლი-თონის ადმინისტრაცია დარწმუნებულია, რომ რუსეთმა ბო-ლომდე არ შეაჩერა ბიოლოგიური იარაღის წარმოება. შეე-რთებული შტატების ეს გარუდი ეუფნება ამერიკელი და ბრიტანელი ექსპერტების მიერ რუსეთის ბიოლოგიური

კვლევის ცენტრების აბსწინანდელი ინსპექციის შედეგებს. ამერიკის ოფიციალური პირის თქმით, მას აქვს დამატკიცე-ბელი საბუთი, რომ რუსეთი კვლავ განაგრძობს სამიში ბიო-ლოგიური იარაღის შექმნის პროგრამის განხორციელებას.

რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლებმა, რო-გორც თავდაცვის, ისე საგარეო საქმეთა მინისტროდან, უარყვეს ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ რუსეთის სურს ლატვიაში სამხედრო ბაზის შექმნა და გაუგებრობის მიზეზად დაასახელეს ელცინის დირექტივის ტექსტში გაპარული აუხ-სნელი ტექნიკური შეცდომა. ყველაფერი დაიწყო „იტარ-სკედის“- 6 აპრილის ინფორმაციით, რომ რუსეთი აპირებს 30 სამხედრო ბაზის შექმნას თანამგებობის ქვეყნებში და ლატვიაში. პრეზიდენტის პრესმდივანმა ვიანესლავ კონსტი-კოვმა დაუყოვნებლივ დაადასტურა, რომ ამ საკითხში ლატ-ვიასა და რუსეთს შორის ურთიერთობა გაგრძელდება ჯა-რების გამოყვანის თაობაზე ადრე მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე.

„ინტერფაქსისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში თავდაცვის საპარლამენტო კომიტეტის თავმჯდომარე ალექსანდრე პი-სკუნოვმა განაცხადა, რომ თავდაცვის სამინისტრო მოი-თხოვს ბიუჯეტში 1994 წლისათვის სამხედრო ხარჯების გაზრდას 87 ტრილიონ მანეთამდე. ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებული იყო მხოლოდ 37,1 ტრილიონი მანეთი. „ბიუჯეტის შეზღუდვა ნიშნავს, რომ ადამიანს მძისე ხელში იარაღი და, ამავე დროს, არ აქვია“, — განაცხადა კომიტეტის თავმჯდომარე.

რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა განაცხადა, რომ რუსეთს დაეგეგმილი აქვს ხელი მოაწეროს ნატოს პროექტს „თანამშრომლობა მშვიდობისთვის“ აპრილის ბოლოსთვის. „ლოს ანჯელეს ტაიმის“- ცნობით, საგარეო საქმეთა მინი-სტრის მოადგილე ვიტალი ჩურკინმა განუცხადა მიმომხილ-ველებს, რომ თანამშრომლობა ხელს შეუწყობს მთლიანად ევროპის უსაფრთხოებას და რომ ანდრეი კოზირევა გადა-წყვიტა, ხელი მოაწეროს შეთანხმებას 21 აპრილს ბრიუსე-ლში. ამავე გაზეთმა დაიბეჭდა რუსეთის სამხედრო ექსპერ-ტი, რომლის თქმითაც რუსეთის უშიშროების საბჭო და ხელისუფლების სხვა უმაღლესი ორგანოები მხარს უჭერენ თანამშრომლობასთან შეერთების გეგმას, მაგრამ ბორის ელ-ცინმა ისევე ააღიარა წყალო. კერძოდ, მან თქვა, რომ რუსე-თის მიერ თუბა ნატოს პროგრამასთან დამოკიდებულია იმაზე, მიიღებს თუ არა რუსეთი საკუთარ სტატუსს ამ შეთან-ხმების მიხედვით.

რუსეთის ლიბერალურ-დემოკრატიული პარტიის ლი-დერი ფირინოვსკი იმყოფებოდა პელსინკში ორდლიან სემი-ნარზე, სადაც განხილულია ევროსაბჭოში რუსეთის დამ-კვეობის საკითხი. მან ყვავილითი შეამკო რუსეთთან ორ თმში დაღუპული ფინელი მებრძოლების მონუმენტი და აქვე განაცხა-და, რომ ბალტიის სახელმწიფოები წარმოადგენენ რუსეთის ტერიტორიას. „თქვენ უნდა დაიწყოთ ბალტიური სახელ-მწიფოები... ეს რვეიონი წარმოადგენს რუსეთის საკუთრე-ბას“. ფირინოვსკიმ იწინასწარმეტყველა, რომ ესტონეთის დამოუკიდებლობა გასტანს დიდი-დიდი 1-2 წელი. ამის შემ-დეგ ის დაუბრუნდება რუსეთს ეკონომიკური მეთოდებით. ფირინოვსკის აზრით ესტონეთის არსებობის ერთადერთი წყაროა რუსეთთან მთავრობის ხელშეწყობის გაყიდვა. მან აგრეთვე განაცხადა, რომ ფინეთი არ უნდა შეუერთდეს ნატოს, რადგანაც ეს გადააქცევს მას რუსეთის მტრად.

ბელარუსიაში დაიწყო საპრეზიდენტო წესის დარი-გება. ყოველი ჩვეი ღირს 25000 ბელარუსული მანეთი. გა-ცემული ჩეკების რაოდენობა დამოკიდებულია მოქალაქის ასაკსა და სამუშაო სტატუსზე. საშუალო ბელარუსელი მიიღებს 1,5 მილიონ მანეთის ღირებულების ჩეკებს (დაახლოებით 150\$). აპრილის შუა რიცხვებში ცნობილი გახდება გასაყიდი საწარმოების ნუსხა. ვაჭრობა კი დაიწყება 1 ივლისიდან. ის ბელარუსელები, რომელთაც 1993 წლის 3 აპრილსთვის მიღწევის 16 წლის ასაკს, მიიღებენ 10 ჩეკს. უმცროსი ასაკის მოქალაქეებს არ მიეცემათ საპრეზიდენტო ბარათები.

სააგენტო „ფრანს პრესის“ ცნობით 1987 წლიდან ის-რაელში აბმრულია 997 ათასი სისხლის სამართლის საქმე პალესტინელების წინააღმდეგ. ამავე პერიოდში, ინტერფაქსის დაწყებიდან, მოკლულია 44 ებრაელი სამხედრო და 59 სამო-ქალაქო პირი; დაჭრილია რაოდენობა შეადგენს შესაბამისად 4688 და 1864 პირს. მსხვერპლთა რიცხვს ავსებს 2 ათასამდე პალესტინელი, რომელთაც 1037 მოკლეს ებრაელმა სამხე-დროებმა, დანარჩენი 991 კი თანამგებულებმა.

„რეიტერის“ ცნობით 1998 წელს მსოფლიოს ყველაზე მაღალი შენობა იქნება პონკონგში. ერთ-ერთი ადგილობრი-ვი კომპანია აპირებს აშენოს 468 მეტრი სიმაღლის 108 სართულიანი სახლი, რომელიც დაჯდება 10 მილიარდი პო-ნკონგური დოლარი. მშენებლები ფიქრობენ, რომ ეს ცაია-მბეჭენი გახდება პონკონგის სიმბოლო.

ინფორმაცია მოგვაწოდა მშვიდობის, დამოკიდებულებისა და ალორამინების კავახისიშრმა ინსტიტუტმა.

თბილისში მიმდინარე, რომ ფოთში ყველაფერი რიგშია...

სახვამდით აღნიშნა ჩვენთან საუბრისას
მ. ფოთის მერმა გ.ნაგა რომან მელია

— როგორ აუხსნით ქალაქში შექმნილ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ვითარებას?

— ამჟამად ქალაქში პოლიტიკური ვითარება შედარებით სტაბილურია. ჩვენი ძირითადი გასაჭირი ელექტროენერგიის უკმარისობაა, უფრო ზუსტად კი — უქონლობა. დღემდე ვერ მოხერხდა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ობიექტების (ნავსადგური, წისქვილქარხანა, პურის ქარხანა, წყალმომარაგება, კავშირგაბმულობა და სხვა) დენით უზრუნველყოფა, რასაც სულ 17 მეგავატი სჭირდება. ამ ობიექტების ამოქმედება კი, მოგეხსენებათ, პირდაპირ კავშირშია სასურსათო პროგრამის განხორციელებასთან. სულ კი ქალაქის დასაბამოფილდებად საჭიროა 38 მეგავატი.

— უკაცრავად, ბოლო რამდენი საუბარს გაწვევებზე, მაგრამ გვიყენა მკითხველი გაგარკვეოთ: ეს ბევრია თუ ცოტა?

— თავად განსაჯეთ, რესპუბლიკა დღეს 1500 მეგავატ ელექტროენერგიას აწარმოებს და რა გაჭირდა ჩვენთვის 17, ან თუნდაც 38 მეგატის მოწოდება. ეს ბევრ სხვა სირთულეს გვიქმნის: მოსახლეობა უკმაყოფილოა, წარმოებას ჩვეულებრივ რიტმით ვერ ვაძუშაგებთ. ამას წინათ, ნავსადგურის მუშაკებმა მოითხოვეს, რომ ქალაქში გაჭრობა მხოლოდ კუპონებით იყოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, შრომის საზღაურად ითხოვენ მანეთებს, დოლარს, ან სხვა ვალუტას. ზემოთ აღვნიშნე, რომ ფოთში სტაბილური მდგომარეობაა, მაგრამ თუ ასე გაგრძელდა, ჩვენ ვერ ავიცილებთ სერიოზულ სოციალურ დაძაბულობას. თბილისში კი მძაწინათ, რომ ფოთში ყველაფერი რიგშია, რაც არ შეესაბამება სინამდვილეს.

— მხოლოდ ელექტროენერგიის უკმარისობას უწივთ?

— სხვა ფაქტორებიც გვიშლის ხელს. სახელდობრ: გასული წლის 2 ოქტომბრამდე, ფოთი, სხვა რეგიონებთან შედარებით, უკეთეს მდგომარეობაში იყო — ჩამოყალიბებული გეკონდა (დღესაც ფუნქციონირებს) ნიკო ნიკოლაძის სახელობის ფონდი, რომლის მეშვეობით ქალაქის თითო მოსახლეს გაანგარიშებით 10 დასახელების პირველადი მოხმარების პროდუქტი ინახებოდა ქალაქის ზაფხულში, რომელიც გვეყოფოდა მაისის ჩათვლით. მაგრამ, ცნობილი მოვლენების გამო (გაშთაბურთაობა-ქობაობა-რაზმების პარაზი) ეს მარაგი განადგურდა. გარდა ამისა, ქალაქის ის წარმოება-დაწესებულებანი, რომლებიც ინტეგრირებული იყვნენ ყოფილ საკავშირო ეკონომიკაში და არავითარი ურთიერთობა არ ჰქონდათ ნავსადგურთან, უმოქმედოდ დარჩნენ. ახლა მიდის ამ საწარმოების აქციონირების პროცესი, მათი გადაყვანა სხვა პროფილზე და სამართლებრივი ფორმების შეცვლა.

მოგეხსენებათ, ფოთის წინსვლის ძირითადი განმსაზღვრელი სწორედ ნავსადგური იყო და დღესაც ასეა. ნავსადგური ჩვენმა სახიკდლოდ მაშულიწოდება ნიკო ნიკოლაძემ ააგო ევროპისა და აზიის დასაკავშირებლად. გადაჭარბებულად შეიძლება ითქვას, ფოთი ქართული სანკ-პეტერბურგია, სწორედ ამიტომაც ნავსადგური მნიშვნელოვანი ობიექტი, მაგრამ ქალაქის სხვა ობიექტებიც ხომ მისთვის აშენდა. ნავსადგური ქალაქს ემსახურება, ხოლო ქალაქი — ნავსადგურს. ყოველ შემთხვევაში, ასე უნდა იყოს, თუ გვინდა, რომ ქალაქმა თავისი ძირითადი

ფუნქცია შეასრულოს და სოლიდური წვლილი შეიტანოს საქართველოს ეკონომიკის გაჯანსაღების საქმეში. არადა, ფოთის ევალება ეს. ქვეყნისგან კი დიდ დახმარებას არ ვითხოვთ — სტაბილურად მოგვაწოდონ თუნდაც ის 17 მეგავატი ელექტროენერგია და საქმე საგრძნობლად წაიწვეს წინ.

— ბოლო რამდენი საკითხიდან საკმარისი კრიმინოგენული სიტუაციაა, როგორი მდგომარეობაა ფოთში?

— უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ბოლო ხანებში, სხვა ქალაქებთან შედარებით, მდგომარეობა მკვეთრად გაუმჯობესებულია. უკვე თვეზე მეტია, რაც 3-4 დანაშაული მოხდა და ისიც გახსნეს სამართალდამცავი ორგანოების მუშაკებმა.

— მოსახლეობაში მაინც არის შიში დანაშაულის საშინაობისადმი...

— ეს ადრე შექმნილი მდგომარეობით აიხსნება, ხოლო ამ ბოლო დროის დანაშაულები საშინაო გააქტიურებაზე ლაპარაკი ზედმეტია. კრიმინოგენული სიტუაციის ნეიტრალიზაციის საქმეში მაღალი გამოჩენის თავე და დიდი მუშაობა გასწიეს ქალაქის კომუნალურის, საგანგებო სიტუაციის ზონის კომიტეტის, განსაკუთრებით კი უშიშროების სამინისტროს სპეცდანიშნულების რაზმებმა და, ბუნებრივია, ქალაქის პოლიციამაც.

— ამჟამად ფოთში კომუნალურის საათია, როგორ სრულდება ის?

— კომუნალურის საათი მოქმედებს 21-დან 6 საათამდე. სრულდება ნორმალურად, დარღვევების თიქმის არა აქვს ადგილი და ამ მხრივ, კომუნალურის მუშაკების მისამართით, მადლობის მეტი არაფერი გვეთქმის.

— მოსახლეობაში არის ვარაუდი, თითქმის კომუნალურის მუშა-

კები ზოგჯერ უკანონოდ აკავებენ მოქალაქეებს. ესაუფლებელი იყენებენ ძალს. უფლებები არაა ადამიანთა უფლებების. როგორი არის ხარო ამას?

— მსგავს მოვლენებს არ აქვს ადგილი. ანალოგიური სახის არც ერთი საჩივარი არ შემოსულა და ვერც ვაჭყობთ, რომ ასე იყოს. არის რამდენიმე ქორიკანა, რომელიც, შესაძლოა, ასეთ ხმებსაც ავრცელებდეს ამჟამინდელი ხელისუფლების დისკრედიტაციის მიზნით.

— ასეთ არეულ დროში, ძნელია საუბარი კულტურასა და განათლებაზე, მაგრამ ქალაქში როგორ ფუნქციონირებენ ის ობიექტები, რომელნიც ამ სფეროს ემსახურებიან?

— მართალია, კულტურული ცხოვრება ისეთი არ არის, როგორიც ადრე იყო, მაგრამ ჩამოყალიბდა მაინც არ ეთქმის. წარმოდგენებს მართავს ვალერიან გუნიას სახელობის თეატრი, მუშაობს კინოთეატრი, გაიხსნა გაზეთი და სხვა... ამასთანავე, 50 მოსწავლე, ერთი წლის ვადით, გაიგზავნა აშშ-ში სამსახურეზიანი პროფილის სკოლაში სასწავლებლად. აქაც, მე-3 საშუალო სკოლის ბაზაზე, ჩამოყალიბდნენ ამ ტიპის სკოლა.

— კი მაგრამ, ასეთ სკოლას მკლავრი ბაზა სჭირდება...

— დიას, მართალი ბრძანდებით, მაგრამ ჩვენ გვაქვს ამის საშუალება. შევიძინეთ კომპიუტერები, მოვაშადავთ სასწავლო კლას-კაბინეტები, თუ კიდევ იქნა რამე საჭირო, ბავშვებისათვის მაინც, სახსრებს არ დავიშურებთ.

— და ბოლოს, ნება გვიბოძეთ გითხეთ: რომან მელიას — ფოთის მერის უფლებამოსილება ქალაქში არსებულ ყველა ობიექტზე თუ ვრცელდება?

— სანამ არ მოხდება უფლებამოსილებათა გაშიჯვნა ადგილობრივ და ცენტრალურ ხელისუფლებას შორის, მანამდე ადგილობრივი მმართველობა ყველა საკითხს ვერ მოაგვარებს. ცენტრალური სტრუქტურები, პრაქტიკულად, ვერ ახორციელებენ მართლაც ადგილზე და ადგილობრივ მმართველობასაც არ აძლევს საშუალებას, რომ განაგონ თავიანთი ქალაქი.

ესუბრა

ამაშუა ადამი

„ზუგდიდელაბის სიმათია და კათილბანენყოფა დაპიშნასურით“...

ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონი“ მუშაობს და ძალას იკრებს. შემსაქმლებლობის ზრდასთან ერთად იზრდება მისი მომხმადებლის არეალიც. ფირმა ახალ საწარმოო და საპროდუქციო სივრცეებს ითვინებს. შეიქმნა „კოკა-კოლა კავკასიონის“ რეგიონალური ცენტრი სამეგრელოში — ფირმა „კვადრო“. დღეს ჩვენი რედაქციის სტუმარი ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონის“ რეგიონალური სამეგრელოს რეგიონში ბატონი თემურ ჟორშია.

— ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონის“ და ზუგდიდის გამგეობის დახმარებით ჩვენმა ფირმამ 1 თვის განმავლობაში ბევრი რამის გაკეთება შეძლო. რაც მთავარია, ზუგდიდელის სიმათია და კათილბანენყოფა დაევიშასურეთ. ქალაქის ქუჩები „კოკა-კოლა“-ს ნაწარმის სარეკლამო დაფებმა და ფირმისგან დაამშვენა, სავაქრო ქსელში კი გაშლინა გამაგრებული სასმელები „კოკა-კოლა“ და „ფანტა“.

— ბატონო თემურ, თქვენი ფირმის მუშაობა „კოკა-კოლა“ ნაწარმის რეკლამირებითა და გასაღებით შემოიფარგლება?

— შეუძლებელია დღეს საქართველოს ნებისმიერ რეგიონში გამაგრებული წყლის რეკლამირებით ხალხის სიმათია დაიშასურეთ. მუშაობის პირველი დღიდან დაიწყო ზრუნვა ქალაქის სავაქრო ქსელის პირველადი მოხმარების საგნებით და პროდუქტით უზრუნველსაყოფად. ზუგდიდის საკომუნალური ბაზრის დირექციისთან ერთად მოვაწყვეთ ბაზრობა. მომხმარებელს შევთავაზეთ პირველადი მოხმარების პროდუქტები: შაქარი, მარილი, სპეციალური სოდა, სარეცხი საშუალებები და, რაც მთავარია, ყველაფერი შედგება ათასობით ვცადეთ, კონკურენცია გავგეწათ ბაზრის ფასებისთვის.

— რამდენად შედეგიანი გამოდგა თქვენი მეცადინეობა და თუ დაიწყო ფასმა თქვენს მიერ გაყიდულ პროდუქტებზე ქალაქში?

— ორ ტონაზე მეტი პროდუქტი ბაზრობაზე ორ

საათში გაიყდა. არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ქალაქი არ მარაგდება პირველადი მოხმარების საგნებით, ვაჭრობას ასეთი ტემპი საქონლის დაბალმა ფასებმა განაპირობა. სამაგიეროდ, ჩვენს მიერ გაყიდული პროდუქტი გადამუშავებული ხელში აღმოჩნდა და მეორე დღეს ორმაგ ფასად იყიდებოდა. ძნელია, სავაქრო ქსელის ერთგვარი მომხმარებელი გვქონოდა ან კონკურენცია გაუქროს კარგად ორგანიზებული გადამამუშავებელი. საქონლა ქალაქის სისტემატური მომარაგება. პროდუქციის სიუხვით უნდა მოხსპოს პროდუქტის დეფიციტი. მხოლოდ მაშინ გავუვარავთ ხელ-ფეხს გადამამუშავებელი.

— საუბარში ბესიმისტური ტონი შეგეპარათ, ხომ არ აპირებთ ფარ-ჩამოსის დაყრას?

— პირიქით, მუშაობის გააქტიურება საქონლიდან ორი პრობლემა გვაქვს — პროდუქტის ტრანსპორტირება და დაცვა. თბილისში ამ საკითხების მოსაგვარებლად ჩამოვედით. ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონის“ შუამავლობით რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროში დავსვე ჩვენი ფირმის დაცვის საკითხი. აღბათ, რომელ საკუთარი დაცვა გვეყოლება.

ამ წამოწყების საკადრო და ფინანსურ მხარეს თვითონ მოგვარებთ. საკუთარი დაცვა მოგვხსნის საწყობებისა და სათავსოების უსფრთხოების პრობლემას. მოგვეცემა დიდი რაოდენობით სურსათისა და პროდუქტის შენახვის საშუალება, რაც უფლად გაგვიადვილებს ბრძოლას გადამამუშავებლის წინააღმდეგ.

— ფირმა „კვადრო“ „კოკა-კოლა კავკასიონის“ რეგიონალური ცენტრია მთელ სამეგრელოში. თუ ცდება თქვენი მოქმედებები სფერო ზუგდიდში?

— ორი თვე არ არის, რაც ჩვენ მუშაობას შევედგეთ და ამ ხნის განმავლობაში ცოტა რამ არ გაკეთებულა. ცენტრი ეწევა აქტიურ ქვემოქმედებას და მის გეგმებში კიდევ მრავალი კეთილი საქმეა. სამეგრელოს რეგიონის ყველა დიდ ქალაქში დაწესებულია მუშაობა „კოკა-კოლა“-ს საფირმო მალაზიების ასამოქმედებლად. ორგანიზებულია მოხდება ნაწარმის რეკლამირება და რეაგირება მთელ რეგიონში.

— რას გვეტყვით უახლოესი მომავლის პერსპექტივებზე?

— გარდა კომერციული საქმიანობისა, ვაპირებთ ჩვენს წვლილი შევიტანოთ ქალაქ ზუგდიდის აღორძინებასა და აღდგენის საქმეში. შესაძლებლობების ფარგლებში მატერიალურად გვინდა დავეხმაროთ ქალაქის ფეხბურთელთა საკლუბო გუნდს — „ოდისს“. გამართული ბაზრობის შემოსავლის ნაწილი მოხმარდება აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ მართაჭაუფს. ხელმოკლე ოჯახებს პროდუქტი უსასყიდლოდ გადაეცა. გვინდა დახმარება გავწყოთ რეგიონალური გაზეთის — „ზუგდიდის“ რედაქციას და ზუგდიდის სახელმწიფო ტელევიზიას. ყოველივე ეს მხოლოდ ბირობა არ არის, ჩვენი მომავალი საქმიანობა.

ესუბრა

აიაა ზალაბანიძე

პირველი გვერდიდან

განმა და შევედი იმ სახლში, რომლის თხრობაში
კიკიკით გართობული, რათა იქიდან თეთრი პირსა-
ხოცები გამოვეყვანა და თეთრ ღრუშებზე გამოე-
ყვინებინა. ეს სახლი გადამწვას იმით გამოდგა,
რომ ჯერ არ იყო გაძარცვული. იქიდან გამოვიტანე
პირსახოცი, შემოვახვე ჯოჯო. ესოდან ქუჩაში ჩე-
მი თეთრი ღრუშით გამოვედი და მთელი ხმით
მოვრთე ყვირილი: „ახალგაზრდებო, გნებდებით და
არ გვესროლოთ, გადავით თქვენს ლიდერს ელიკ
ქვანას-მეთქი“. ალბათ, ახალმოყვანა ბოვიკებმა
გაიკონეს ჩემი ყვირილი და სხოლა ოღნავ შეჩერდა.
მე ისევ კიკიკით და გაბეჭდილი ადრე თქმული სიტ-
ყვები ასე გაგიშვარე რამდენჯერმე, მერე მეც ძალა
გამომქალა, ისევ ეზოს მივაშურე, სახლში შევედი.
არ გასულა რამდენიმე წუთი და ეზოში ორი ბოვიკი-
კი შემოვიდა და სახლის ზედა სართულს ავტომა-
ტიკურად ტყვიები დაუშინა. მე ამ დროს სახლის წინა
ოთახში ვიმყოფებოდი, ის ორი ქალი უკან ოთახში
იყო შევეყვანი, დანარჩენები კი ეზოში იმალდნენ.
ის ორი ბოვიკი შუა ეზოში შეჩერდა. ერთმა
მეორეს ქართულად რაღაც გადაუღაძა, მაგრამ
რა, ვერ გავეგონე. შემდეგ ისინი უკან გაბრუნდნენ.
მე ძალა მოვიკრიფე, გამოვედი თეთრი ღრუშით
ხელში და შევძახე: „აქ მარტო ქალები და ბავშვები,
არ გვესროლოთ და გნებდებით-მეთქი“. ამ დროს
ყველა — ქალი თუ ბავშვი ეზოში შემოღადნენ და
როცა ბოვიკებმა აძლენ ბავშვი და ქალი დაიხსნეს,
გაუკვირდნენ, აძლენი სად იმალდებოდათ? მე იმავე
წუთს, სახლიდან გამოვედი, ეზოში ავტომატითავე
მივედი და ვთხოვე, ბავშვები მეთქვე დედა მშვი-
რები და ტიტყვები მყავს, მომეცი ნება, აი, იმ, მეო-
თხე სახლში გადავიდე-მეთქი. მან ერთი იტყვილად
გაღმომხედა, მაგრამ ჩემი სახე რომ დაინახა, ეტყო-
ბა, იქვე გაუქარწყლდა და მითხრა, გადადი, თუ ამ
ტყვიებს გადაურჩიო და თვითონაც უკან ამოღებინა,
ყოფიერე, ახლა ქუჩაში გამოიშვები და იქვე მიამზე-
რებს-მეთქი, მაგრამ არ გამადრთა ჩემი ვარაუდი.
უპრობო, ინსტინქტით მივიღო. ეზოს ჭიშკარი
ღია ღამისგან, მანქანა უკვე გაყვანილი იყო, სახლში
ყველაფერი გადამხრეკელი და თავდაყირა ყვარა.
ბევრი არ მიფიქრია, მოვხვე ბავშვების ტანსაცმის
ხელს, გამოვიტყე მაგიდის ზედაფარში, სამზარეუ-
ლოდან პური და პამიდორი გამოვიტანე და ასევე
უპრობო გამოვედი გარეთ. ავტომატითავე შინ არ
შემოქოლია, შუა ეზოში იყო განერებული და იქი-
დან მალევე გადავიდა. ამასობაში ჩემი მეზობლები
ცოცხალი გამოვიყვანით და ყველანი წავსახსნენ ჩვენი
სივლის ეზოში. იქ კიდევ სხვა ქუჩების მცხოვრები
ქალები და ბავშვები შემოვიტანეს. ჯერ ჩემი და
ჩემი მეზობლის სახლი არ იყო დამწვარი, რადგან
ყველაფერი არ პქონადათ გახილული, სოფელიც სხვა
ყველაფერი პირწმინდად გადამწვარ-გადაბეჭდილი
იყო. ეს ყოველივე მომხდურებმა დაუჯერებელი
მოკრძალოლობით გააკეთეს. სოფლები და სოფლის
გზაზე ყვარა დაზოცილი ხალხი, მათ შორის ჩვენი
სივლის მათემატიკის მასწავლებელი ალექსი ცილა-
ნი. სულ მალე სკოლის დერეფანში შევერქვეს, მე
ყოფიერე, ეს ავტომატითავე ახლა ყველას ამოგვბო-
ცევს-მეთქი, მაგრამ, აქვე შევედი, მათ სულ სხვა
განზრახვა ჰქონიათ. თვალის დახამხამებაში ავგარ-
თვეს ნათესავის ორი — მერვე და მეცხრე კლასელი
მოგარესებით გოგონები. დედებმა მორთეს ღრია-
ლი, არ წაიყვანათ და ოქროსა და ფურსის მოცემით,
მაგრამ ამაღო. ოქროც წარმოგვს, ფურსიც დაგვო-
ნებოც წაახსნეს, ჩასვეს პატარა მანქანაში და მერე მე
ისინი თვალთ არ მიანახეს, მხოლოდ გადმოცემით
გვიც, რომ ბათუმში ცხოვრობენ, მაგრამ, ვაი, მაგნა-
ირ ცხოვრებას? ალბათ, სხვა გოგონებსაც ასეთივე
ბედა მოელოდათ, რომ მათი დიდები აფხაზი ელიკ
ქვანას არ მოსულიყო და არ წავეყვანებოთ აბუბის
შტაბში. მაშინ ასე ვიფიქრე, თორემ თურმე უფრო
გარესს ვგეგმავდნენ და ეს გათვანებული ქართველი.
შტაბშივე სამი კილომეტრი ფეხით ვიარეთ. შტაბის
ზედა სართულზე ახალგაზრდები მოვიყვანეს, ქვედა
სართულზე კი — ხანდაზმულები. რასაკვირველია,
ესეც შეგვეჩურღა და საგანგებოდ მომიწვევდნენ.
ჩემი სართულიდან რიგ-რიგობით გაჰყავდათ ცინ-
ცხალი, ახალგაზრდა გოგონები იქვე, ეზოში და უკან
ციცხალ-მკვდარი ბრუნდებოდნენ. ჩემი ნათესავი
ორი გოგონა ასევე წაიყვანეს, უკან გასაცოცხლებუ-
ლი დაბრუნდნენ და ჩემს მუხლებზე მოწვევებით
დავიტყე უპრობო. წარმოიდგინეთ ჩვენი მდგომარე-
ობა, ხმის ამოღების უფლება არ გვქონდა და
მუხურად დავტყვით სკუთარ თავს და უბე-
დურებას. შიგა და შიგე შემოდიოდნენ ავტომატითავე
ხი და დავიცავდნენ-ხოლმე. ხმა, კრინტი, ქა-
რთულად არ ილაპარაკებო, მხოლოდ რუსულად. ამ
დროს ვილაპარაკე გადმოურჩულა, ნიღარ ყურამოვილი
წაიყვანეს ბუჩქებში. მეც გადავწვი ოღნავ თავი და
დავინახე, როგორ შეიკვანეს საწყალი ნიღარი
თხმულანამი და როგორ გამოასალმეს ავტომატის
ჯერით წუთისოფელს. მისი ერთი გოგონა მე მეჯ-
და კალთაში, გამწარებული, ნაწამები. მას არ გაუგია
მაშინ დახვედრა. ამ გოგონას დედა ომის დაწყების
წინა დღეებში სოხუმში ყოფილა წასული და მდი-
ნის ავტომობილის გაღმა შემორჩა ხიდის გადაკეტი-
სი. ასე დარჩა სამი გოგონა და ერთი 5 წლის ბიჭი,
უღელმადო.

სამხედრო ღია საბარგო მანქანაზე და გადავიყვანეს
ათარა-აფხაზსკაიას სკოლის შენობაში. როცა გზა
ტყეში შევიდა, ჩემმა რამდამ დაიყვარა, დედა, დედა,
ავერ ჩვენი სახლის ნივთები ტრაქტორით მაქცითო.
მიპქონდათ მაცივრები, ტელევიზორები, გაზქურე-
ბი, საფეხები, ხალიჩები, მანქანის ახალი ნაწილები.
მთელი ჩვენი ნაშრომ-ნაჯაფი ასე მიედინებოდა სა-
დღაც.

მივედი აფხაზურ სკოლაში, ავეყვანეს მეო-
რე სართულზე და დაგვყარეს იატაკზე. ჩვენზე ადრე
მიყვანილები და ჩვენ ერთად — სულ სამასამდე ჭი-
ნებოლით. ვეყარეთ სიცივეში და სიბინძურეში, მში-
ერ-მწყურვალნი. მისვლისთანავე, კიბეებზე ასელი-
სას, წავატარე რამდენიმე ახალგაზრდა ქალი და
გოგონა. ერთი მათგანი ის გოგონა იყო, რომელსაც
წინა დღით, ჩვენს თვალწინ დაუხვედრეს მამა. და-
იწყო ოთახებში ძებნა-ჩხრეკა და ახალგაზრდა ქა-
ლებისა და გოგონების გაყვანა. ვინ იცის, რამდენ-
ჯერ! წამდაწყურ, დღისით, ღამით, გაუძღმებიო!

«ბებია, ჩემო მამაყვალე, ნუ გეშინია»...

სისხლიანი ბავშვითობა

სიბუნებში ასანთითა და ცეცხლწაიდებული ქაღა-
ლით დაჰებდნენ, პოლკოდნენ და მიჰყავდათ
ჩვენი ნაფერები და დაზრდილი გოგონები.

ვაიმე, საქართველო და ქართველი ხალხი,
როგორ ჩამოირეცხავთ ამ სირცხვილს!

იყო შემთხვევები, დღე მთიანეთშივალდნენ უმწერ
ბავშვებსაც და დამე გაჰყავდათ...

მეორე დღეს ოთახიდან ავერთვეს იმ დახე-
რეტილი მამის მესამე და მეექვსე კლასელი მოსწა-
ვლები. ისინი ნაწამები დაბრუნეს და მთელი დღე
ჩემს კალთას იყვნენ შეუარებულნი. საღამოს კი ისევ
წამართვეს. მესამე დასაც იგივე ბედი ეწია. ვის შე-
ეძლო ხმის ამოღება. გვიან იგი ტირილით დაველო
ჩემს გვერდით და შემომჩივლა, თამარა ბებია, მოე-
კვდი, მეტიც არ შემოძლია, რა გქნაო და მომიყვარე,
როგორ აწეგულეს და აწამეს ყოველი მხრიდან. რო-
დესაც გამომიშვეს, ასე მითხრეს, შენ თუ არ შეგი-
ძლია, მაშინ ვინმე შენი ტოლი გამოიყვანეთ. რა გქნა,
როგორ მოვიქცეთ? — მეკითხება საწყალი ბავშვი.
იქვე კი, კარებთან დგას ავტომატითავე ყაზილარი და
ეძახის: „ა, ნუკა, მაკვალა, ბისტრეო!“

წარმოიდგინეთ, რა დღეში ჩავყარდი, რა მეპა-
სუნა ასეთ პატარა ნათესავი გოგონასთვის, ჩემივე
მოსწავლისთვის? თუ არა, ჯერი უკვე ჩემს შვილი-
შვლზე იყო, რომელიც მასთან ერთ მერხზე იჯდა
და ტოლბით იყვნენ. მე გონება წართქვედმა პედა-
გოვმა, შუბლის ძარღვი გაიფიქვრე და ასე უკასრუ-
ხე: „ბებია, ჩემო მამაყვალე, ნუ გეშინია, არ მოგვლავს,
მოგვფერება, ერთხელ კიდევ გაყვები.“ და ბავშვი
მამინევე გაჰყავდა და მალე დაბრუნდა.

ამით მე საცოდავმა პედაგოგმა ჩემი შვილიშ-
ვილი გადავარჩინე, მაგრამ რის საფასურად? ღირს
კი აწი ჩემი ქალობა, ჩემი პედაგოგობა და ჩემი
სიცოცხლე?

საქართველო და ქართველი ხალხი, რო-
გორ, რანაირად ჩამოირეცხავთ ამ სირცხვილს?

გარდა ამისა, გვძირკვავდნენ და გვძირკვავდ-
ნენ, არ დაგვიტოვეს არაფერი ხელშეწყობი და ხე-
ლწამოსაკრავი, წავატარე ნივთები, ფული, კუთ-
ნები ზოგს მიპქონდა, ზოგი კი სახეში გვაყრიდა, ან
წავადა, რად გვინდა თქვენი ფუჩქა-ფუჩქა ქაღალ-
დები.

მე ჩემს შვილიშვილს, მეექვსე კლასის 11 წლის
გოგონას და დედამისს, 5 წლის ბიჭუნასთან ერთად
ჩრებში ვმალავდი და ასე წვალებით შევიმარჩუნე
ორი დღე-ღამე. მაგრამ მესამე დღეს უკვე გარდუ-
ვალი იყო ჩვენი განადგურება... და საღამომდე მიმ-
ტყვნეს ნერვებმა, ახლად შემოსული ბოვიკები და
ერეფანში მოუვარდი კიბოლით, მომკალით, არ მინდა
ასეთი სიცოცხლე-მეთქი, მაგრამ შემომიტყეს, შენ
ნუ პანიკარობო. არც მე დავიხიე უკან, სიკვდილს
ვეებდი და ავტომატზე მინდოდა ხელის ტაცება.
ბოლოს თვითონ დაიხიეს უკან, ეს ვიღაც გოგონა. ამ
ხმაურზე და გაწყვე-გამოწვევზე მთელი კორპუსი
გამოვიდა დერეფანში. ერთადერთი გამოსავალი
მხრივობა, ჯერ ბავშვები უნდა გადამეყვარა და მერე
მე გადავებტარებო ფანჯრიდან. შემოვვარდი
ოთახში, დავწვი ჩემს შვილიშვილებს და გავქეპნე
ფანჯრისკენ. ფანჯარა წინააწარ მქონდა შემოწმე-
ბული და ზედა საკეტი ახსნილი. სწრაფად გამოვე-
ლიქე ორივე ფანჯარა, ჯერ ნახევრად მე გადავწე-
ქი და შემდეგ ორივე ბავშვი დავითრიე- მერე არა-
ფერი არ მახსოვს... რა მოხდა? ალბათ, არ დამანე-
ბეს... როცა გონს მოვედი, დერეფანში ვიწეკი და

ორი მეზობელი ქალი მადგა თავზე, მეფერებოდნენ,
მამშვიდებდნენ, ჩვენ შენი ჭკუა-გონების და მოთმი-
ნების იმედო გვერდნა და შენ რას გვიშვებო?

ამ დროს თვალი მოვკარი აფხაზური მხარის
ლიდერ ქალს, ნათესავის ნათესავს — ლამარას. იგი
მომახლოვდა და ჩემად მითხრა, თამარა დედა,
დაწმარდი, ნუ გეშინია, საღამომდე გაძლი და ღა-
მით როგორმე მე გაგყვან აქედანო. თქვენი საცო-
დაობის ცეცხლა მეტი არ შემოძლიაო... თან იქეთ-აქეთ
იციებოდა, ეტყობა, ფრთხილობდა, ქართველე-
ბის ქიმატ კარგ დღეს არ აყრიდნენ, ვინც არ უნდა
ყოფილიყო იგი. გვიან შევთანხმდით, რომ ცოტა
რამ უნდა გავგველი და ორამირეში გავგვიყვანდა,
იქიდან სოფელ მერკულაში... ასეც გააკეთა და სიტ-
ყვა შეასრულა. როცა მანქანით მივეყვით, გზაში
დაგვეგზავნა ჩვენი სკოლის პედაგოგი დიანა ნო-
ლია. იგი ახალგაზრდა წინა ღამით ჩვენთან მოიყვა-
ნეს ნაცემი და ნაწამები, ციცხალ-მკვდარი და ნამუ-
სხდილი. მასაც ვმალავდით, რადგან ეძებდნენ და

ცებს ვკერი თავებსო და მოუხლოვდა წინა პატარა 5
წლის შვილიშვილს და უთხრა: „აი, იქი, აი, მარტოა
დანას გაჩქებ და შენც ჩემს ხელობას ისწავლიო და
მიაწერ და ღანა. ბავშვი მომიხსენი აცასიანდა, ატირა-
და და დედას მიეკრა. ჩვენ კი ვინ იცის, უკვე მერა-
მდენე, სიკვდილი გავათავეთ და ენაგდებულები
მიგზებოდით ამ დაქირავებულ კაცისმკვლელს.
შემდეგ თვითონვე გაიცინა და გავაძმნევა, ნუ გეშინი-
ნაო, მე თავებს ისე ვკერი, ერთ წვეთ სისხლს არ
ვვლიო, თქვენ კი, სანამ მე აქ ვარ, ხელს არავინ
გახლებო, ახსენეთ გომა სკარპინეციო და მზერა
ერთ ახალგაზრდა ქალზე შეაჩერა, ყველაფერი ნა-
თელი გახდა. სხვათაშორის, მეორე დღეს თვითონ,
თავისი ხელით მოგვიტანა საჭმელი, ფიზიკურად
ნამდვილად კაზუს პავლე, აზოვანი და წარმოსადე-
გი შეხედულების იყო.

მთლიანად მიყვანისთანავე გვითხრეს, რომ
ორ-სამ დღეში ორამირეში მოგავუდრებოთ გაც-
ვლახეო, მაგრამ ჩვენების ბედოვლობით ორამ-
ირეცხადან ჩქარა აიღეს, ენგურზედაც გრადი-
გრადილით გავიდნენ და სულ რამდენიმე დღეში
მთელი აფხაზეთი მათი საჩქარი აღმოჩნდა,
ოლონდ ვინ იყო მხუჭებელი და რა ფასად იქნა
განუქებული, ამას დღემდე ვერ მიგვხვდარვარ. შე-
მდეგ დაგვპირდნენ, ენგურზე გაგვიყვანოთ, თუ თქვე-
ნებს რაიმეში სჭირდებით და თუ მიგიღებენო.
მაგრამ ჩვენი გამოყვანა გვიანდებოდა, რადგან მა-
ნქანები არ იყო ჩვენი გამოსაყვანი. ერთ-ერთმა
მორიგე მუშად გვითხრა, მანქანები ჩვენს განკარ-
გულებში არ არის, სრული განუკითხაობაა, დიდი
და პატარა — ყველა მარადირებდა იქნენო.
სხვათაშორის, სკარპინეცმა გვითხრა, მე 150
კაცი მყავდა და ახლა არავინ შემომჩნაო. მთლიან-
ის წინ მთავარი ქუჩა გადიოდა და ჩვენ ყველაფერს
ნათლად ვხედავდით, დღე და ღამ არ წყდებოდა
მანქანებით სირბილი და ნაქურდალი ნაღვლის
გატანა. ზოგიერთი ჩვენი მეზობლის ტრაქტორი,
მანქანა და მოტოციკლიც კი ვნახეთ, ეტყობა, ამ
საქმეში უკვე დიდი გამოცდილება ჰქონდათ შეტე-
ნილი და ყველაფერს, რისი გაზანაჟი კი შეიძლეო-
და, მიუხედავად იმისა და მიუხედავად იმისა.

ასე იყო თუ ისე, ბოლოს და ბოლოს, მაინც
ალვერ ჩერქეზიამ იმარჯვა და იმოვა ერთი დიდი
სამხედრო მანქანა დაგვხვდა იმაზე და გამოვიცხტე-
მრა ორი მცველით ენგურისაკენ. როცა ხიდზე
გამოვიდოდით, ყოველ წუთში მოველიდით ზე-
რები ტყვიების დახლას, მაგრამ, როგორც ჩანს,
ღმერთი ჩვენს მხარეზე იყო და გადავჩინეთ. სხვა-
თაშორის, ენგურის აფხაზური მხარე სულ ტანკე-
ბითა და მძიმე ტექნიკით იყო ჩახერგილი, აქეთა
მხარეზე კი არავინ იდგა და მსგავსი არაფერი
გვიანახეს, ასე რომ, აფხაზეთი თუ მოინდომებდ-
ნენ, თავისუფლად შეძლებოთ მთელი წარმატებით
გავერძელებინათ იერიში. ეტყობა, მათთვის ჯერ-
ჯერობით მარტო აფხაზეთი იყო ნაშუქარი.

ცოტა მოშორებით, ჩვენი სოფლიდან წინა
დღეებში გადმოხული ხალხი იდგა და თავისიანებს
ვლოდა. მე მაშინვე შევილი მოვიკითხე, რადგან
უკვე ერთი თვე იყო, რაც მის შესახებ არაფერი
ვიცოდი, ვერაფერ მითხრა, ციცხალი იყო თუ
მკვდარი. ბოლოს, ბევრი ძებნისა და გამოკითხვის
შემდეგ, ვილაპარაკე მითხრა, ზეგდინდი, შტაბში იმ-
ყოფილად და ჩვენც ფეხით გავყვითოთ გზას ქალა-
ქისაკენ. ნახევარი გზა უკვე გავლოდი გვერდით,
როცა წინ ჩემი შვილი შემოგვხვდა მანქანით, ჩვე-
ნი გადმოხვდა როგორღაც გაუგია და შესხვედ-
რად წამოხვდა. წარმოიდგინეთ ჩვენი შეხვედრა,
რადგან მას ჩვენ უკვე თითქმის მკვდრების სიაში
ყვედით ჩარიცხული, სულ ძვალად და ტყავი იყო,
ცოლ-შვილი დაეკარგა, დედა დაეკარგა და თავი
რად მინდა ციცხალით, ასე ფიქრობდა თურმე
დღე და ღამ. მას ახალგაზრდა ადგილისთანავე კილო-
რი გადმოუცვია, გულრიფში გადმოხვდა და
იქედან ჭებურის უღელტეხილი ჩამოსულ „ნუკა-
ლიდამდე. მოვეფინეთ გზაზე, გვიტოვებოდა
ასოფალზე და გვიცინდით ერთმანეთს.

დიდი წვალებისა და წამების შიშით მოვე-
დით ამაშამდე, მაგრამ, ვაი, ასეთ მოსაზრებაში
მეორე პრიობლმა გაგვიჩნდა, ქართველები დარე-
ოდნენ ერთმანეთს და იყო პანიკის, ვა... უბისა
და ქვეშების ბავა-ბუვი და ჩვენითვის ის ჩვენი
გატარებისათვის არავის ეცალა რამდენიმე დღის
ლოდინის შემდეგ მიუღწევით იმას, რომ ორივე
მხარეზე დროებით შეწყვიტა სროლა და გამოეკ-
ტარეს ცხენისწყლის ხიდი. მოვეყვითოდი რაინე-
ზის მაგისტრალს და ვეფეროდნენ და დედას
ფასად დაკარგულ აფხაზეთზე, ათას-ათას მერა-
ცხოფილ ქალზე და გოგონაზე, დასცილებულზე
დასახიჩრებულზე და დევნილებზე, ვიტირობო
ორად გასხრილ საქართველოზე, ქართველ ხალ-
ხზე და წარმოიდგა ჩემი ბედგული საქართვე-
ლო, როგორც დამართხე დაგვიტოვებოდა, ხალტე-
კმებმორღვეული მუხის კასრი, რომელსაც, თუ
დროზე არ გუშველეთ რაიმე, კლდეს მიენარცხე-
ბა, დაიშლება და დაიღვწება.

თ. ბ.

ბავშვთ „პაპასიონის“ რედაქცია გა-
დლონას უსმის ბავშვთ ჯანდაცვა-
ქანს მასალის მომწოდებლობით.

მიმდინარე მუშაობები,

საპარტოვლო ფინანსთა მინისტრის მოადგილე.

«ინვესტიციების წარმატებით გამოყენება უსსრულთათვის სტიმული იქნება»

ფულად-საკრედიტო ურთიერთობების მოწესრიგება ეკონომიკის გან-
ვითარების გარეშე შეუძლებელია. ეკონომიკური ურთიერთობების
მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის ამუშავების გარეშე ფულად-სა-
კრედიტო სისტემის მოწესრიგების ნებისმიერი პროექტი კრახისთვისაა
განწირობი.

რესპუბლიკაში ნებისმიერ პროექტსავე უნდა არსებობდეს რეალური
ფასები. არ შეიძლება იყიდო ძვირად და გაყიდო იაფად. დამუშავდება
საქონლის წარმოება დაჯდება სარეალიზაციო ფასზე ძვირი. როცა
აღნიშნული თანხების დაფარვის არაერთი წყარო არ არსებობს, ქვეყნის
ბიუჯეტის კრიზისი, ბუნებრივია.

ყველაფერს თავისი სახელი უნდა დაეკრძალოს და ყველაფერს
მოკუცებით რეალური განზომილება. საქართველოს ვალს არაფერს
დაფარავს. შეუძლებელია, მოგვარო ფულად-საკრედიტო სისტემა
რესპუბლიკაში, რომელიც ბუნებრივ აირს ყიდულობს 80 დოლარად,
სარეალიზაციო ფასი კი აღნიშნული თანხის მეთვრამეტე არ პრის. ეს
მოვლენა დიდ გავლენას ახდენს ფასწარმოქმნის პროცესზე. ქვეყანაში
არ არის მოწესრიგებული ფასები ისეთ მნიშვნელოვან პროდუქტებზე,
როგორიცაა პური, ელექტროენერგია და ბუნებრივი აირი. პურის
სარეალიზაციო ფასი დღეს ქვეყანაში მის შესაძენად დახარჯული თანხის
30 პროცენტზე ნაკლებია. ამან გაანადგურა ჩვენი პურპროდუქტების
კორპორაციის საწარმოები.

ეკონომიკის ამუშავებაზე დამოკიდებული კუპონის ბედი. თუ არ
დავასაქონლებთ ეროვნული ვალუტა, ინფლაციის ტემპების შეჩერებაზე
საუბარიც კი ზედმეტია. არაერთი აზრი არა აქვს ახალი ეროვნული
ვალუტის შემოღებას. თუ არ ამუშავდა მრეწველობა და რესპუბლიკაში
არ დაიწყო საქონლის წარმოება, ყველა ფულადი ერთეული ინფლაცი-
ისთვისაა განწირული და კუპონის ბედი ელის.

სამანეთო ზონაში შესვლა კარგ შედეგებთან ერთად ბევრ უარყოფით
მოვლენასაც გამოიწვევს. უნდა აიწიოს ყველაფერი და დაბალანდეს
სიტუაცია. უნდა შეიქმნას ამ საკითხის შემსწავლელი კომისია, დაედას-
ტოსონ შესწავლა და მასში შესვლით გამოწვეული შედეგების წინასწარ
განსაზღვრა.

რესპუბლიკაში მსოფლიო საგაყიდვო ფონდის მისიისა და მსოფლიო
ბანკის წარმომადგენელთა ვიზიტი იშვიათი არ არის. კომპეტენტური
საგაყიდვო სპეციალისტები სწავლობენ რესპუბლიკაში შექმნილ მდგომარეობას,
აანალიზებენ ეკონომიკური სივრცის პერსპექტივებს და კონსულტაციებს
უწევენ ქართველ კოლეგებს რესპუბლიკის ბიუჯეტის შედგენა-შესრუ-
ლების საკითხებში.

ახლანდელი ვიზიტისას უცხოელმა ექსპერტებმა შეისწავლეს
რესპუბლიკის შემოსავალ-გასავალი, ბიუჯეტი, ინფლაციის ტემპები და
შეიქმნა რეკომენდაციები. უკვე მიმდინარეობს მუშაობა კონსულტა-
ციების ტექსტის რედაქტირებაზე და მალე მათი ვიზიტის შედეგები
პრესაში გამოქვეყნდება.

რესპუბლიკაში ერთადერთი საგადასახადო და ანგარიშსწორების
საშუალება უნდა იყოს ეროვნული ვალუტა. რა თქმა უნდა, სხვა
ქვეყნებთან ანგარიშსწორება მოხდება უცხოური ვალუტით, მაგრამ თუ
გვინდა, უკეთესი მომავალი ვიხილოთ, უნდა გიზრუნოთ ეროვნული
ვალუტის გაზარდებაზე და სადღეისო პრობლემები მომავლის ნერვებს
ხარჯზე არ გადავწყვიტოთ. ინფლაციის ტემპებს და კუპონის დღევანდელ
მდგომარეობას სწორედ იმას დავაბრალდებ, რომ არ აღიკვეთა
რესპუბლიკაში ანგარიშსწორება უცხოური ვალუტითა და რუსული
მანეთით.

საბაზრო ეკონომიკა ბევრმა ისე გაიგო, როგორც ბაზრული
ეკონომიკა. რესპუბლიკაში საბაზრო ეკონომიკა არ მუშაობს და ამას
უნდა მიხედოს ეკონომიკის სამინისტრომ, ჭიანჭყლად პრივატიზება და
აქტივიზება და ამას ქონების მართვის სამინისტრომ უნდა გაუწიოს
კონტროლი. ყველაზე თავისი საქმე უნდა აკეთოს. საფინანსო სისტემის
მოწესრიგება კი მათი საქმიანობის შედეგების წყალობით მოხდება. დღეს
ქვეყანაში აბსოლუტური ანარქიაა და ანარქიული ფულად-საკრედიტო
სისტემა.

დღეს რესპუბლიკა, ფაქტობრივად, კრედიტებით ცხოვრობს. მიმდ-
ნარეობს უცხოური ინვესტიციების დასაქონლება. ამ პროცესში
დაშვებული შეცდომები დამლუვებული იქნება ქვეყნისთვის.

დასაქონლებული ევროპეოპიანებიდან მიღებული ეტაპობრივი
კრედიტი 70 მილიონი, 10 მილიონი და 40 მილიონი გეუხს ოდენობით.
მიმდინარეობს გერმანული კრედიტების დასაქონლება, 30 მილიონი ითან-
მივიღეთ ჩინეთიდან, 50 მილიონი დოლარი თურქეთიდან, ამერიკული
ინვესტიციების დაბანდების საკითხებზე მიმდინარეობს მუშაობა. ამ
სფეროში უნდა ემოქმედოთ უშეცდომოდ. ფული უნდა ჩაიდოს იქ-
სადაც მისი დაბანდება აუცილებელია. ინვესტირება კონტრაქტის უწყვეტ
დაბანდებების შედეგებს. ინვესტიციების წარმატებით გამოყენება უცხო-
ელთათვის სტიმული იქნება ახალი დაბანდებების გასაღებად.

„კოკა-კოლა“

კავკასიონი“

ახალ

სასმელს

გთავაზობთ!

— როგორ შეაფასებთ მიმდ-
ნარე სამეურნეო წელს მთავრობის
მიერ ჩადებულ კრედიტს სოფლის
მეურნეობაში?

— ამგვარი სახით კრედი-
ტები მიცემა დიდ უგუნურებად
მიმაჩნია. სხვა რომ აღარაფერი
ვთქვათ, პირველ რიგში, ეს
არის დარგის შეუფასებლობა —
კრედიტის მიცემისთანავე პარ-
ლამენტის სხდომაზე გაკეთდა
განცხადება — კრედიტის ჩამო-
წერა მოგვიწევს (ლაპარაკია
400 მილიონ კუპონზე). კი მა-
გრამ, ვის კისრზე მოხდება
ჩამოწერა, ჩვენი შეილებისა და
შეილებილების? ახლა ვისთვის
გაიცა კრედიტი: როგორც სო-
ფლის მეურნეობის მინისტრმა
განაცხადა, თურმე საკმაოდ ბე-
ერი სახელმწიფო მე-
ურნეობა შემორჩა
100 პექტარი მიწის
ფართობით — ამ
ოდენობის სავარგუ-
ლებით მეურნეობა
ადმინისტრაციულ
ერთეულსაც ვერ შე-
ინახავს. 1917 წლის
ცნობებით, საქართვე-
ლოს მიწის 64 პრო-
ცენტი კერძო
მფლობელობაში იყო,
მეფის რუსეთის სა-
ზიანს ეკუთვნოდა 32
პროცენტი — ნათე-
ლია, რომ კერძო
მფლობელობა პრე-
ზიდენტული იყო. ეს
ცნობა მოგვითხრობს
მათთვის, ვინც ქადა-
გებს რუსულ სათემო საკუთრე-
ბის პრინციპს.

— რატომ მივატოვეთ პრივა-
ტიზება შუა გზაზე და თუ მოიხ-
სნებოდა კრიზისი, მინა რომ კერძო
საკუთრებაში იყოს გადაცემული?

— მიწის პრობლემა დამო-
უკიდებლობის შენარჩუნებაზე
ნაკლებმნიშვნელოვნად არ უნდა
მიგვაჩნდეს. პირიქით, ამ ეტაპ-
ზე პირველი გარკვეულწილად
განაპირობებს მეორეს. მე და-
ნაშაულებ მივიჩნევ პრივატიზა-
ციის შეჩერებას, თუმცა, ერ-
თადერთი გამამართლებელი
ფაქტორი საომარ მდგომარეო-
ბაში ყოფნაა. შეგვეძლოს პრი-
ვატიზება ჩაგვეტარებინა სხვა
რაიონებში. თუ დღეს უარესი
მდგომარეობა არა გვაქვს, ამას
პრივატიზებას უნდა ვუმაღლო-
დეთ. სწორედ მიწის კერძო
საკუთრებაში ნაწილობრივმა
გადაცემამ მოგვცა სამი უდი-
დესი შედეგი:

1. სოფელი ფაქტობრივად
ჩამოსცილდა ქალაქს, სურსათს
არ გვთხოვს;

2. გლეხების შემოსავალი
გაცილებით მაღალია, ვიდრე
თუნდაც სელისუფლების სათა-
ველი მყოფი პირებისა, არათუ
უბრალო ქალაქელებისა;

შეჩერდა მიგრაცია ქა-
ლაქიდან და დაიწყო პირიქით
— ქალაქები უზრუნველბიან
მაღალმთიან რაიონებს.

— რა თქმა უნდა, მხოლოდ
მიწა გადაცემა არ არის საკ-
მარ. აუცილებელია მთელი
რიგი ღონისძიებების გატარება,
რათა მიწის მფლობელი მწარ-
მოებელ შესაბამისად იქცეს.

— რაოდენ?
— 1992 წელს მოვამზადეთ
დეკრეტი აგრომრეწველობის
რეორგანიზაციის შესახებ. მი-
წის პრივატიზაციას უნდა მო-
ჰყოლოდა ათეულამდე ნორმა-
ტიული აქტი სოფლის სოცია-
ლური ინფრასტრუქტურის გა-
ნაწილად. ჩვენ ძირითა-
დად იგივე ამოცანები გვაქვს
გადასაჭრელი, რაზეც გასული
საუკუნის 70-იან წლებში სერი-
ოზულ სხვა-ბაასთან ერთად პრა-
ქტიკული ნაბიჯები იდგმებოდა:
მიწის გირავნობაში გადაცემა,
პიპოთეკური ბანკის და სოფლის
მიკრობანკების დაარსება, კოო-

პერირება, მინათმფლობელების
ნებაყოფლობითი გაერთიანებე-
ბის შექმნა. სოფლის მეურნეო-
ბის სამინისტროს შემოვიღეთ
ბიოტექნოლოგია 20 ათასამდე
ერთეული სატრაქტორო პარკი,
1600 კომპაინი, სოლიდური რა-
ოდენობით ავტომანქანები — ამ
ბაზაზე უნდა შეიქმნას სერვისი,
რომელიც მიწის დამუშავებისას
სერიოზულ დახმარებას გაუწევს
კერძო სექტორს. სამანქანო-სა-
ტრაქტორო მეურნეობამ საკო-
ნტრაქტო სისტემით უნდა უზ-
რუნველყოს პრივატიზებული
მიწების დამუშავება. ამასთან,
რაკი მოიშალა ცენტრალიზებუ-
ლი ფონდურუნველყოფა, და-
საშვებად მიმაჩნია კერძო საკუ-
თრების ელემენტების შემოტანა

პაატა კოლუაშვილი:

«მარცვლული ყოველთვის გამოიყენებოდა პოლიტიკურ იარაღად»

ზემოსხენებული მეურნეობის
ფუნქციონირებისათვის.

მე ვახსენებ მეცხრამეტე სა-
უკუნის 70-იანი წლებისათვის
უკვე დასმული ამოცანები. და-
რწმუნებით შემიძლია ვთქვა,
რომ ევროპანკი დაფინანსებს
პროგრამას ნებისმიერ მათგან-
ზე, თუნდაც, ვთქვათ, სოფლის
მიკრობანკებზე.

ვიცი, რომ უამრავი მონი-
წათმფლობელი მყავს, მაგრამ კიდევ
ერთხელ გავიმეორებ: აუცილე-
ბლად უნდა დაგანონდეს მიწის
ყიდვა-გაყიდვა — უამისოდ კე-
რძო საკუთრება მინაზე არ
არსებობს.

— აქვს თუ არა სოფლის
მეურნეობის სამინისტროს ეკონო-
მიკური რეფორმის ჩამოყალიბებუ-
ლი პროგრამა და, თუ ასეთი
არსებობს, თქვენი პოზიცია?

— რეალური ვითარება და-
მაჯერებელ პასუხს იძლევა —
არა აქვს. არ არსებობს ეკონო-
მიკური, საფინანსო და იური-
დიული კონტროლის ბერკეტე-
ბი. არ შეიძლება, სოფლის მე-
ურნეობის სამინისტრო არიგე-
ბდეს მიწის დამხმარე მეურნე-
ობებისათვის. მაგალითისათვის:
ამ მიზნით თავდაცვის სამინის-
ტროს გადაეცა 26 მეურნეობა.
დამლუვებულია ეს გზა. მეორე
აზრი არ არსებობს, თავდაცვის
სამინისტროს ყოველნაირად უნ-
და დავეხმაროთ, მაგრამ მიწა
კი არ უნდა გადაეცეთ, უნდა
მიეწოდოს წარმოებული პრო-
დუქტით. როგორი საქმე იქნება,
თავდაცვის სამინისტროც ადგეს
და ერთი დღეშია გადასცეს
სოფლის მეურნეობის სამინისტ-
როს და ა.შ.? უთავბოლოაა,
ხომ? ასევე გონიერულობას მო-
კლებულია მიწის დარიგების
აღნიშნული გზაც. მიწის რესუ-
რსები (გარდა პრივატიზებული-
სა) დაქვემდებარებული უნდა
იყოს ერთიან სახელმწიფოებრივ
სტრუქტურას — სოფლის მე-
ურნეობის სამინისტროს, რომე-
ლიც უნდა უზრუნველყოფდეს
წარმოებას თავისივე სისტემაში.
დამხმარე მეურნეობისთვის მიწა
გადაეცა მიწის რესურსებისა და
კადასტრის დეპარტამენტს (უფ-
რო სწორი იქნებოდა, ინოდე-
ბოდეს მიწის რესურსების რე-
გისტრაციისა და კადასტრის

დეპარტამენტად). ასეთი შეც-
დომა სწორედ ზმ დეპარტამენ-
ტისგანაა მოულოდნელი. ვის
ვის და მათ უნდა სტოდნოდოთ,
რომ ეს ნაბიჯი არასწორია.

სოფლის მეურნეობის სამი-
ნისტრო გარკვეული ეკონომი-
კური პოლიტიკის გარეშე რომ
მოქმედებს, შემდეგი მაგალითიც
გვიდასტურებს: 1993 წლის მა-
ისში შეაჩერა კონტრაქტით გა-
თვალისწინებული საიჯარო გა-
დასახადის გადანდისას 30 პრო-
ცენტის ნატურალური გადასა-
ხადით დაფარვა, რითაც, ფაქ-
ტურად, მოშალა სასურსათო
ბალანსის შენარჩუნების გზა.

— ეკონომიკური სტაბილიზა-
ციის მისაღწევად სადღეისოდ გა-
მოსაყენებელი ტაქტიკური ზრუნვები?

— პირველ რიგში,
პურის ფასი უნდა გახ-
დეს ინდექსირებული,
მასზე უნდა აიგოს ფა-
სები და ხელფასები.
უნდა დაეინიცოთ ეს
პროცესი. დადგა დრო,
გულწრფელად ვალია-
როთ, რომ რაიონებში
პურს ვერ ვაცხობთ და,
ფაქტობრივად, ფქვი-
ლის მინოდებასაც დი-
დი ხარვეზებით, უსის-
ტემოდ თუ ვახერხებთ.
ქალაქად ვერ უზრუნვე-
ლვებით 100 გრამი
ფქვილის (300 გრამ
პურთან ერთად) მინო-
დება. თუ ფქვილის აღ-
ნიშნულ რაოდენობის
გან გამოვიცხობთ და

გავყიდით პურს კომერციულ
ფასებში, ასევე კომერციულ ფა-
სად გაიყიდება პუშმანტარული
გზით შემოსული ფქვილის 20
პროცენტი, ჩვენ შევძლებთ სო-
ციალურად დაუცველ მოსახლე-
ობას მივცეთ კომპენსაცია და
ასევე შესაძლებელი იქნება თა-
ნხების აკუმულირება — ამ
ფონდს მარცვლული მეურნეო-
ბის წარმოებისათვის გამოვიყე-
ნებთ. მარცვლულს უდიდესი
პოლიტიკური მნიშვნელობაც
გააჩნია — ის ყოველთვის გა-
მოიყენებოდა პოლიტიკურ
იარაღად ერთი ქვეყნის მიერ
მეორისადმი. მახსენდება 1920
წლის 7 იანვრით დათარიღებუ-
ლი დეკრეტი დამოუკიდებელი სა-
ქართველოს საგარეო საქმეთა
მინისტრ ჩხეველიას რამიშვი-
ლის სახელზე ლონდონიდან: „თუ
საქართველოში დროზე არ იქნა
შემოტანილი პური, ჩვენს დამო-
უკიდებლობას რუსები ნაიღე-
ბენ“. მრავალი პარალელი გავ-
ლება შეიძლება მაშინდელ და
დღევანდელ საქართველოს შო-
რის. თუ ეკონომიკური განვითა-
რების კანონზომიერი „ნაწილი“
და შესაბამისი ღონისძიებები არ
გატარდა, ემიგრაცია, სამწუხარო
ანალოგი არ მივიღოთ.

— ალბათ, არსებობს ანალო-
გები ბედნიერი დასასრულითაც,
თქვენივე ცნობილია ასეთი, როგორ
იქნა მიღებული სტაბილიზაცია?

— 1949 წელს გერმანიის
ფედერაციული რესპუბლიკის
კანცლერმა კონრად ადენაუერმა
განსაზღვრა სოფლის მეურნეო-
ბის განვითარების გზა სუფსი-
დებით. იმ დროისთვის ერთ
სულზე გერმანიაში 1300 კი-
ლოკალორია მოდიოდა, რაც,
ფაქტურად, სიკვდილს ნიშნავს.
სამი წლის შემდეგ გერმანიაში
სრულიად გადაჭრა პრობლემა.
სხვათა გამოცდილების გათვა-
ლისწინებით თუ შევიმუშავეთ
საქართველოსთვის მისაღებ ღო-
ნისძიებებს (მისი კლიმატისა,
ტრადიციული დარგების და,
აგრეთვე, პერსპექტიული დარ-
გების გათვალისწინებით), შევ-
ძლებთ წარმატების მიღწევას.

ესაუბრა

მანანა ამონაშვილი

მწიფე

+++

ფიქრებს რომ ჰქონდეთ თვისება ქალის,
ფიქრებს რომ თოვლზე რჩებოდეთ კვალი,
გაგავიწვებდა მოსვლა დილისა,
როს შენს ბაწია ქუჩის ყურეში
შემოგზავდებოდა ნაფეხურები
დამეგათუელ ჩემი ფიქრისა.
ფიქრის, რომელიც დედადამ დიდხანს,
ტკბნიდა თოვლს და დამის სიბნელეს,
გაბედა ბოლოს და ჰიშკარს მიღმა
გრძალვით აუყვა რკინის კიბეებს.
დამის თოვამი ჩადგმულ კიბეებს.
ის მოდიოდა შენთან ვით დმერთთან,
მადლა, სულ მადლა,
ჩუმი და მუქი,
ის მოდიოდა მუქის იმედად,
შენი უცნობი, საკვირველ მუქის...
სხვა უარყო ყოველივე,
განერიდნა, დაჰვიწყებოდა...

რომ...

გამი წასულ აკაციებო,
საზღვრს ზემოდან რომ იტყინებოთ,
და ვიდრე მოჩანს მუქი მცირედი,
აღფრთოვანებულ თვალს არ აცილებთ
მზეს, დასავლეთის ქვეყნისკენ მავალს,
რად შედიდნოდით სიდიდით თქვენით?
მეც რომ ერთ ადგილს ვმდგარიყავ,
აღბათ,
გვრე თქვენგვარი უდრტვინველ ღზენით
და არ მქონოდა გული, რომელიც
წავსა და ფლანგავს დაუხანებლად
ძალს სიცოცხლისას, წადილს, ხარებას.
გული უწვდომის წვდომის მდომელი,
თქვენზე მაღალი გავიზრდებოდი;
და, რომ ფიქრები, ქვიშაზე ხშირი,
არ იკარგვოდნენ უკვლოდ ესოდენ,
არამედ მხოლოდ ღურჯფოთლებად
გადიქცოდნენ
მე შექნებოდა თქვენზე მუქი და გრილი
ჩრდილი.

ბათალბების გასვენება უკან იმართო

ქვაბების ახლოს, კლდის ბილიკზე,
გიგონებ ისევ,
ბათალბეგ ჩემო, აქაც მთებია...
და მივალ მადლა.
მოტაცებაზე მე სხვა დროსაც მიოცნებია,
მაგრამ არ ისე,
ვითარცა ახლა.
ამ დაკიდულ გზებს შემგვინის ისე
გამოქროლებს ცხენ-მხედრისა,
ვით ღრუბელ-ქარის, რომ მე ვინატრი:
შავ ნაბადში გაკრული ქალი
მე ყოფილიყავ
და მეხმე შენ:
"ბათალბეგ, მიხსენ!"
შენც მყის გახედვდი,
როგორც ჰყვება ხშირად ზღაპარი,
მწერად გადმოგვტრას თქვენი ლატვარი,
ცხენით, დამბაჩით და სატყვარით
წამოგვწოდებ ფიგურს მდევარი
და იმ ბილიკზე, შავ ქვაბულის წინ
დაგედო ცოდო ჩემი გულისთვის...
მერე კი დამით, ცეცხლის მუქზე, ტყეში
მუხების,
გეამბნა შენს თეთრ, ამაყ მთებზე, შენ
სიობლებზე,
უზებს კოშკზე, სად ცხოვრობენ
ქედმეუბრელები...
შენთვის, ბათალბეგ,

იმ ცეცხლის გვარად ყოფილიყავ უახლოესიც,
ხელმეუბრე...
მოფრენილიყო ასერიგად რიჟრჟი ხერით -
ლურჯი პეპელა,
სწორედ შენი თვალების ფერი...

+++

შენ, ჩრდილო ჩემო!
მო, გამიცვალე ადგილი შენი:
შენ ზეიარე ტანჯვით და თმენით,
ზრუნვით და დევით გალიე დღენი,
მე კი, მე, ვივლი შენებრ უზრუნველ,
შენებრ უდარდელ, შენებრ უსრული
და, რომ მზე ჩავა, წითლად რუხსმული,
შევერთვი მიწას და განვისვენებ;
შენ აქ დარჩები და აღივსები
იჭვით, ტკივილით სწორედ ისევე,
როგორადაც მე აღვივებოდი...

ქართული პოეზიის მცირე ანთოლოგია

ეთერ სახვამ... ისიც
არ ვიცი, გუბუნებათ რაიმეს
თუ არა მისი სახელი და გვარი.
დღეს ჩვენში ხომ ცოტაა
გვყავს მკითხველი, განსაკუთ-
რებით კი ისეთი ჩრდილში
მდგომი პოეტებისა, როგო-
რიც ეს მანდილოსანი იყო. მი-
სი ლექსები კი ჭეშმარიტი პო-
ეტის ლექსებია, უნახესი ლი-
რიზმით, ქალური კლემამოსი-
ლებით და ძველქართული სი-
დარბაისლით აღსავსე, თავის-
თავადი და მომხიბვლელი.

თამაზ ბიბილური

მოივლი ქუჩებს, ბაღებს შეფოთილს
და აგატრებს ყველა ზემოთი -
ობელისკები და გუმბათები,
მთაწმინდა ღურჯად სხივანანთები,
სახაზლებების ბრწყინვას გაჰყვები,
ბროლს, მარმარილოს დაეწვიება
აღფრთოვანების ცრემლთა დინება;
შენ გეყვარება და ეწამები
და ქვეყნად არვის ეგოდინება...
და ივლი ასე, შენ, მრწამთა მრწემო,
ივლი ბურუსში, თოვლში, წვიშაში
მე დავმკვიდრდები მიწის წიადში.
ყველაზე ღრმად და ყველაზე ქვემოთ...
მოდი, გავცვალოთ ადგილები შენ,
ჩრდილო ჩემო!

მე შენი სული მსურს

ტაბაწყურელო რაინდო,
გადმოშველინე სით?
თაფარავნელი ჭაბუკი
დაგიჯანბნა რით!
შენზე უსწრაფეს იორდით
გადათვალავდა მთებს, ჩაეხვეოდა ახპინძას
სატრფოს ბროლივით ყელს,
თუ შენზე ფიცხელ გაჰკვეთდა
ტაბაწყურსა და ქარს,
მეუყვივლებდა დამეს და
ბებერ, გულბოროტ ქალს?
ტაბაწყურელო რაინდო,
მე შენი სული მსურს,
მსურს, შენი ცოდო დავიდო,
გზა ავიბნო სულ,

გამოდმით სანთელ აგინთო,
გაღმით დელავდე შენ,
მერე ქარიან დამითა
წამოაფრინდე ცხენს,
გზა შეიმოკლო, ისწრაფო,
გადმოასწორო ტბას,
ქარმა გელაპტარ ჩაგიქროს,
ხურვილ აგიგდოს ბანს,
გაგწიროს, უფსვრულს წაგიდოს,
დაუსასრულოს, ვრცელს,
ატირდეს შენი იორდა,
მიწას ტორები სცეს,
მეც ჩემი დღენი გგლოვობდე,
შავები მეცვას სულ...
ტაბაწყურელო რაინდო, მე შენი სული მსურს!

ბაღარჩინა

თვს

ჩვენ ავმადლდებით,
სხვა ბედს ვეწევით
სულიწმინდის და ზორციწმინდის
ძალით, შეწევით,
ჩვენ უშუორეს ზესცნელში გავალთ,
ქვემოთ დავტოვებთ
ვიწროებში ჩაშობილ ქალაქს,
სადაც ყოველ წაშს რადაც იცვლება,
მეფობს საწუთრო,
მეფობს ქამი და უმტკიცება,
ზრინავს გნიახი წარმავლობის...
ჩვენ ავმადლდებით
სიყვარულის ჩვენის წყალობით
და უსაზღვრობას შეგვხიზნებით,
სად დრო ჩამქრალა
და სივრცეა ყოვლის მიზგზი,
გააქვთ გუზგუზი მზეებს უძველესს,
მილიონწლებით
ერთნაირად ნირშეუფვლელებს...
მათ შევეფარვით ჩვენს კაემნით,

ჩვენი იდუმალ სერობებით,
ჩვენი აღთქმებით,
წარუდინებელ ერთგულებით და
თავდადებით
დავრჩებით მედინ დროის გარეშე.

+++

წვიმს.
სიბნელეა.
ჩემს სავალს ახლა წყვდიადი ჰქვია,
ნამდვილ ბრმახავით მივაბიჯებ
ტალახში, ქვებში, ნიაღვარში,
და უფერად,
სულ რომ არ ველი,
მოქათქათე ბილიკი ჩნდება,
ელვასავით დაკლაკნილი და ანთებული,
მაგრამ გვერდს ვუქმევ და თვალს ვარიდებ:
ასეთი რჩეული,
ასეთი საზეიმო,
სახაზლებში მიმავალი გზა
არ შეიძლება რომ ჩემი იყოს...

+++

საით მიფრინავთ სივრცეების დასათრგუნავად,
ჩემო თეთრონო,
ჩემო ღურჯავ,
ჩემო ქურანავ?
იმ გზებს შეჰხედეთ, თუ მართლა ხართ
დაუცხრომელი.
ყმაწვილქალბების სათავისკენ მიდის რომელიც:
იქ მიმიყვანეთ - და ამ დღეებს გადასწართ
სად ოქროს მილით
ხილამაზის ისმის წკანწკარი.

107 წლის წინ, 1887 წლის 26 თებერვალს, ქალიშვილის შეძენას მონატრებული გაბრეხედი შანიძისა და ეფემია შარაშენიძის ღარიბ ოჯახს მეოთხე ვაჟიშვილი შეეძინა, რომელსაც აკაკი დაარქვეს. ბედნიერ კარსკვლავზე დაიბადა იგი, „ხელი უფლისაი იყო ყრბისა მის ზედა“. ბავშვობიდანვე დაჰყვა მას მახვილი მხერა და ფაქიზი მგრძნობელობა: შთაბეჭდილებად აღიქვამდა თავის გარშემო ყველაფერს, მოუსვენრობდა უცნობის შეცნობის ძლიერი წაღილით. ორიოდე შტრიხი მისი მოგონებებიდან: პატარა აკაკის სადილი მიაქვს მამასთან ყანაში. შორი-ახლო გლეხები მღერიან ნადურს. საამოდ გაოგნებული ბავშვი სიმღერის გათავებამდე ადგილიდან არ იძვრის. ასე მძაფრად აღიქვამს მშობლიური ხმების სიტყვებს. ერთხელ ცნობის-მოყვარე ბავშვი ხედავს: სამეგრელოში მედავითნედ ნამსახურები ბიბა მეგრულად გაუბაძს სუბარს ერთ მეგრულს. პატარა აკაკის წინა აღმოხდება: „ნეტავი მეც მაცოდნე ვიქნები“. აბა რას წარმოიდგენდა მაშინ, რომ ის მერმე ისწავლიდა არათუ მეგრულს თუ სვანურს, არამედ ბერძნულს, ლათინურს, არაბულს, სპარსულს, თურქულს, სომხურს, ინგლისურს, ფრანგულს და გერმანულს, და არა თუ ისწავლიდა, არამედ ყველაზე შორს შეაღწევდა ქართველურ ენათა სტრუქტურის დახლართულ ლაბირინთში და იქიდან უცდომელი გზით გამარჯვებული მობრუნდებოდა.

+++

წერ-კითხვა უფროსი ძმებისაგან ისწავლა. იოფლის სამრევლო სკოლის დამთავრება, ზოგადად 10 წლის აკაკი ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში შედის 1897 წელს, ხოლო მისი დამთავრებისთანავე 1904 წელს იქვე კლასიკურ გიმნაზიაში აგრძელებს სწავლას, 8 წლიან კურსს 5 წელიწადის გათვალისწინებით და 1909 წელს მედლით ამთავრებს. პოლო კურსის მოსწავლე ძლიერ გადაურჩა გარიცხვას: აკაკი წერეთლის საიუბილეო საღამოზე წაკითხულმა მისმა მოხსენებამ, რომელშიც ცარიზმის კოლონოური პოლიტიკა იყო დაგვირგნოლი, აღაშფოთა გიმნაზიის დირექტორი მკლუშკოვი და ყოფა-ქცევაში „სამი“ დაუსვეს. ილიას და აკაკის მიერ „აბრძოლი“ პროგრამად დასახული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის იდეით შთაბეჭდილი ახალგაზრდა აკაკი ათიან წევრს აკვეციებს ლიტერატურულ თხზულებას „გურჯისტა“ და „აკაკის მცირის“ სახელს.

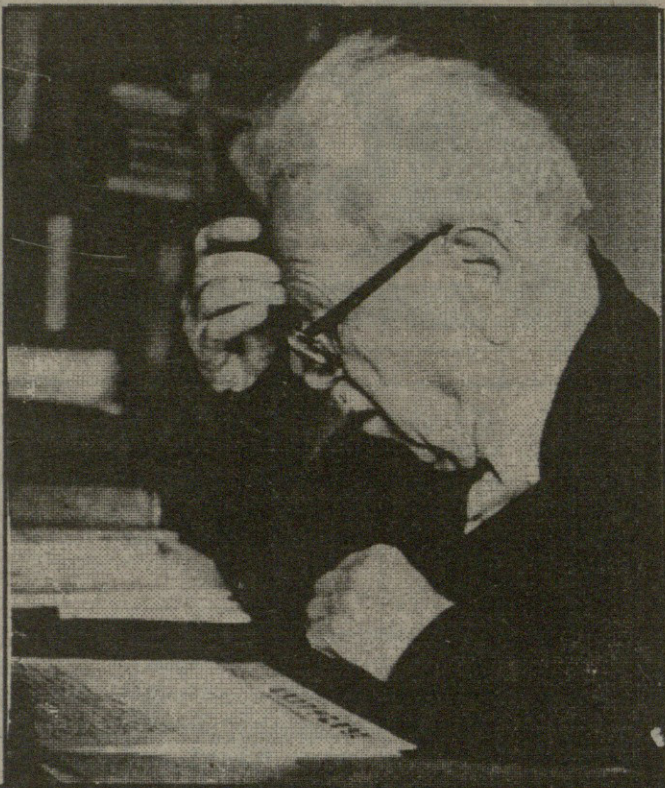
მისი დამთავრებული სწავლას აგრძელებს აქტიურად უნივერსიტეტის აღმართულ კურსზე. აკაკი უაქვლტერზე, სადაც ქართველთა კურ-არმეზოლოგიური საკითხების კვლევას წარმართავდა უდიდესი ნიჭი და კლასიკური ენერგიის ღვედნადარული ნიჭი მარი. სტუდენტობა აკაკის მეცნიერულ სრულად განსაკუთრებით ზრუნავს სმარი და ივ.ჯავახიშვილი. მეორე კურსის სტუდენტს გერმანული ენის დასაუფლებლად სასაფხულო არდადეგებზე აზრავს კენიგსბერგს, სადაც ოთხი თვე დაძაბული შრომით მიიკვლევს გზას მეცნიერების საუფლოსკენ. ნიკო მარი თავის მოწაფეს დრო და დრო უზავნის ფულსა და სამეცნიერო შრომებით.

აკაკი შანიძე თავიდანვე აქტიურად ემუშავა ივ.ჯავახიშვილის ხელმძღვანელობით 1908 წ. შექმნილ ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის მუშაობაში, არის მისი სარეგისტრო კომისიის წევრი, 1910 წლიდან — მდივანი, ხოლო 1911 წლიდან — თავმჯდომარე. ეს წრე 1912-1913 წლებში შეადგენს და დაგზავნის ანექტას იმის დასადგენად, თუ რამდენი ქართველი სტუდენტი სად რომელ პროფესიას ეუფლება, რომელ ენებს ფლობს. ეს იყო ნიდაგის მოსინჯვა ეროვნული უნივერსიტეტის შექმნის სასწრაფო იდეის სორექსებისათვის.

მესამე კურსის სტუდენტი ნ.მარის წინადადებით დიალექტოლოგიური მასალების მოსაპოვებლად ფშა-ხევისურეთს ეწვევა ერთი თვით, იწერს ტექსტებს, სადგესიკონო მასალებს, ხოლო 1913 წელს, უკვე კურსდამთავრებული და მაგისტრანტი, კვლავ ეწვევა მთას ოთხი თვით და საუფლებლიანად შეისწავლის მთიულურს, მოხურს, თუშურს, ახალგაზრდა მკვლევარი გახარებული წერს თავის მოძღვარს — ნ.მარს, რომ აქ, მთაში, ხალხური ლექსები უმაღლეს განვითარებამდე მისულია, რომ აქ ნამდვილი პოეზიის სამეფოა. ძვირფასი მასალების მოპოვებით გამაფრთხილ, მაგრამ მტრის კეთილსინდელგაუნდობით, მაინც შესწივის მოძღვარს: „გვარაძის მასალები შევკრიბე, მაგრამ რომ უკეთესად ჩემს მუშაობას ამ მოთბენი, კაცინევი, რომ მხოლოდ ნაღები მომხდია, კაცი რომ ვინმე იყოს ან დრო იყოს, კიდევ კარგი ყველის ამოწურვა შეიძლება“.

გამარჯვებული ახალგაზრდა მეცნიერი ბეჭდავს მივლინების ანგარიშს (1913), გამოკვლევას „ქართული კვლევა მთაში“

(1915), ხოლო მოგვიანებით 1931 წ. სცემს კაპიტალურ შრომას „ქართული ხალხური პოეზია, I ხევისურული“, რითაც მტკიცე საფუძვლის უყრის ქართულ მეცნიერულ დიალექტოლოგიას. მაღალი აკადემიზმი თავიდანვე ეტყობა მის შრომებს. ამასვე გვაუწყებს მისი ფუძემდებური განცხადება: „ძირითადი მოთხოვნაა დიალექტური მასალების შეკრება ისაა, რომ ჩაწერილი იქნეს ყველაფერი ისე, როგორც ის არის ნამდვილად და იმდენად შესაბამისად მასალის რაოდენობას კი არ გამოეყიდათ, რამდენადაც ხარისხს. სჯობს შეგროვდეს ცოტა, მაგრამ სანდო და ზუსტი, ვიდრე ბევრი და ცუდი“.

მოკლვართმოკლვარნი

აკაკი შანიძე

მთაში ახალგაზრდა აკაკის სხვა სიხარულიც ელოდა. ის სხვადასხვა დროს ოთხჯერ შეხვედრია ვაჟა-ფშაველას, რაც წარუშლელად შთაბეჭდილია მის მეხსიერებაში. განსაკუთრებით დამახსოვრებია ვაჟის გულითადი მასპინძლობა: ჩარგლიდან ლაშარის ჯვარში 1911 წ. 29 ივნისს ხატობაზე მიმავალი ხომში შეპატივებით და ღამე მინდროში გაუთენიდა, დილას აძულოდნენ ფშავის არაგვს გაუვლიათ შუაფხო და ხატობას დასწრივინ, მეორე დღეს კი სივისბერ კლიზბარ გოდერძაშვილს ახადში ხელნაწერები და ძველი საბუთები უსვენებდა მათთვის. მაშინ არ შეეძლო აკაკის ეფექტა, რომ სამიოდე წლის შემდეგ, 1915 წლის ზაფხულს თავის სათაყვანებელ პოეტს, სასიკვდილოდ დასნეულებულს, იხილავდა ქართული გიმნაზიის შენობაში (ამჟამად უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი), მოთავსებული სამხედრო ლაზარეთში: ქართული პოეზიის არწივს ფრთები ჩამოეკეცა და ნაღველი ჩანდომოდა ჭკვიან თვალებში არა იმდენად საღოცავ საშობლობთან მოხლოებული განშორების შეგძნებით გამოწვეული, არამედ უფრო იმის ტკივილით, რომ ვერ შეესწრობოდა მშობლიური ქვეყნის აღორძინებას.

პეტერბურგს მობრუნებული მკვლევარი 28 წლის ასაკში (1915 წ.) ამთავრებს სადოქტორო დისერტაციის წერას. მას ელის პრწინაგულე სამეცნიერო კარიერა, მაგრამ როგორც კი დადგა ნანატრი ჯამი ქართული უნივერსიტეტის შექმნისა, უყოყმანოდ შეუერთდება დამაარსებელთა საინიციატივო ჯგუფს და სასწრაფოდ ჩამოდის თბილისში, 1917 წლის 14 აპრილს პეტროგრადიდან სწერს თბილისში მყოფ ივ. ჯავახიშვილს: „მე ამ თვის ბოლოს გაპირებ წამოსვლას; რადგანაც ბილეთებიზე დიდხანსა დიდი თავისა და ცხვირპირის მტკერება და რადგანაც, სულერთია პირველსა და მეორე კლასში, ახლა უკვე დასაძინებელი ადგილები მოსპეს, ამიტომ ყოველ შემთხვევისათვის მესამე კლასის ბილეთი ავიღე 30 აპრილი-ათვის, ძალიან მომეჩქარება საშობლობში დაბრუნება და, სულ რომ ფეხზე დგომა მომიხდეს, მაინც წამოვალ მესამე კლასით“.

თბილისში ჩამოსული მთლიანად საუნივერსიტეტო საქმეებით იტვირთება. ის მდივნობს იმ ისტორიული მნიშვნელობის პროფესორთა საბჭოს პირველ წინასწარ სხდომას (26 ნოემბერს), რომელსაც ექთაყიშვილის ბნაზე იწვევს ივ. ჯავახიშვილი და სადაც მიიღებენ გადაწყვეტილებას — უნივერსიტეტი შეიქმნას ერთი საბარძისმეტყველების ფაკულტეტის სამი განყოფილებით (პუშკინ-ტარული, სამთავრობო და საბუნებისმეტყველო). პროფესორთა კოლეგია უნივერსიტეტის გახსნამდე ხშირად იკრიბება ორგანიზაციული, ფინანსური და აკადემიური საკითხების მოსაგვარებლად და თითქმის ყველა სხდომას მდივნობს ა.შანიძე.

მაშინ უნივერსიტეტის დამაარსებელ ენთუზიასტ მეცნიერთათვის არ არსებობდა პრესტიჟული და არაპრესტიჟული საქმე, ყველა აკეთებდა ყველაფერს შეძლებისამებრ (ცნობილია, რომ 1918 წლის 10 იანვრის სხდომაზე თვით ივ.ჯავახიშვილს დაეკავა სკამების შეკვეთისა და დაშლადების მოგვარება). უნივერსიტეტის დაარსებიდანვე (1918 წ. 26 იანვარი) ა.შანიძე კითხვობს არამარტო აკადემიურ კურსებს არაბულსა და ძველ სომხურში, ხოლო 1919 წლიდან (ი.ეფემიძის მოულოდნელი სიკვდილის შემდეგ) ქართული ენაშიც, არამედ ორგანიზაციულ საქმეების ტვირთსაც ეხილება: უძღვება ქართული ენის კათედრას, პროფესორთა საბჭოს მდივანია, ბიბლიოთეკის დირექტორი, 1919-1930 წლებში მთავარი რედაქტორია „ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბისა“. ორგანიზაციული საქმეებით დატვირთული ინტერესიურ მეცნიერულ მუშაობასაც ეწევა. 1920 წლის 9 მაისს ის პირველი იცავს ახალფეხადგმულ თბილისის უნივერსიტეტში სადოქტორო დისერტაციას, 20-30 წლებშივე ქმნის ისეთ ფუძემდებლურ კლასიკურ შრომებს, როგორიცაა „უმლაური სვანური“, „წელიწადის ეტიმოლოგიისათვის“, „ქართული გრამატიკა“... გახვედია-ნის თქმით, „იოსებ ყოფშიძის დაკარგვა მძიმე დანაკლისი იყო ახალფეხადგმული უნივერსიტეტისათვის და კერძოდ, ქართველოლოგიისათვის. მაგრამ მისი ადგილი დაიკავა აკაკი შანიძემ, რომლის ზედოზედ გამოხუ-ღმა ფუნდამენტურმა შრომებმა ცხადყვეს, რომ ქართველოლოგიას (ამ სიტყვის ფართო მნიშვნელობით), მოეკლინა დიდი ენათმეცნიერი“.

+++

ა.შანიძის უზარმაზარი მეცნიერული შედეგები, რომელიც 13 დიდტანიან ტომშიც კი ძლივს ეტყება, თვისობრივად (ღრმა აკადემიზმით) სრულებით ახალ ეტაპს ქმნის ქართველოლოგიაში. მის ნაღვაწს მკაფიო ინდივიდუალობის ბეჭედი ახის: ცინცხალი სიახლე, ცნობატევადი ლაკონირობა, ზედრულ შესაძლებლობამდე მოყვანილი სიზუსტე, ნაკლები პირობატევადა და. მეტი მტკიცებითობა, გამაფრებული ყურადღება თვით უნიშვნელო ფაქტებისადმიც კი, შეუთრგებლობა ყოველგვარ უზუსტობასთან. მისი მეცნიერული სტილის ერთ გამოკვეთილ პუნქტუალობის შტრიხზე მოხდენილად ამბობს ბატონი აკაკი გაწერლია: „ყოველთვის ვუყრებ: ამ კაცში მგონი შეუცდომლობის უიხით ატეხილი დემონი ზის და იგი მარადეამ და ჯოტად ჩასწორებულს მას ყოველი წერილმანისადმი ფანტატიურ ერთგულებას. ამა თუ იმ გამოკვლევაში სრულად უნებელიდ გაპარული კორექტურული შეცდომაც კი, ალბათ, გულის სიღრმემდე შემძრავს ხოლმე, და ჭკვიან კაცს ერთი

წამითაც არ უნდა დაეჯერებო, რომ ყველაფერი, რაც „აქამაინის“ ხელიდან გამოდის, შეიძლება „ჩინიკი“ თუნდაც სულ მცირედენ ნაკლს შეიცავდეს. ასეთად დაუბადებია იგი ბუნებას და ჩვენ ბევრი მოვიგეთ აკაკი შანიძის დემონის დაუცხრომელი კარნახის წყალობით“.

დიდი ივანე ჯავახიშვილის შემდეგ ჩვენ არ გვეყოლია ისეთი ფართო მასშტაბის, მრავალმხრივი და უხევაო ფიგურა მეცნიერი, როგორიც ბატონი აკაკი შანიძე იყო. კავკასიოლოგიის რა უზანსაც გადისწავლა, ყველაგან უფლებდებლად ან ეტაბის შემქმნელად მოგვევლინა, იქნება ეს ქართველურ ენათა სტრუქტურა თუ ისტორია, უძველესი, ქართული წერილობითი ძეგლების კრიტიკული გამოცემა, დიალექტოლოგია თუ რუსთველოლოგია, ეპიგრაფიკა თუ პალიოგრაფია, ლექსიკოლოგია თუ ალბანოლოგია. მაგრამ ამათგან უძირველესი ა.შანიძის მეცნიერულ მოღვაწეობაში მაინც ქართველურ ენათა გრამატიკული სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხებია. ამ უბანში ის სწორუკუ-ვარია. იგი ავტორია ისეთი მნიშვნელოვანი აღმოჩენებისა, რომელთაგან ერთიც კი საკმარია ავტორის უკმაყოფისათვის. მეცნიერული წინასწარგერტის კლასიკურ მაგალითად მუდამ დარჩება ა.შანიძის აზრი „ხ“ პრეფიქსის ხმარების თაობაზე ზმნებში. ის რაც ბედნიერ შემთხვევად შეიძლება ჩანდეს სხვათათვის, მეცნიერთათვის ლოგიკური აუცილებლობის გამოვლენაა. ისტორიზმის პრინციპზე დაფუძნებულმა კვლევა-ძიებამ ა.შანიძეს 1920 წ. დაბეჭდილ მონოგრაფიაში (S203) აუცილებლობით ავარაუდებინა, რომ უძველესი ქართულში გარკვეულ კილის S203-ის პრეფიქსად ყველა ზმნაში „ხ“ უნდა პქონოდა. მალე ეს გარაუდი შეამარა უძველეს წარწერებში დაცული რამდენიმე ფორმით, ხოლო იმავე ხანებში ივ.ჯავახიშვილის მიერ ამოკითხულმა თქსფორდული პალიმფესტის ფრაგმენტმა ეს გარაუდი უცდომლად რეალურ ფაქტად აქცია. ალბათ, ხალხის ნიჭის მყისიერი გამობრწყინება იყო, რომ ყველა მკვლევარისთვის ამოუხსნელ გამოცანად მიჩნეულ გიორგი მოაწმინდლისეულ „ხანმეტ“ ტერმინის ნამდვილი მნიშვნელობა გაგვიზიარა, რასაც კვკველიძემ ტეშმარტად „სენსაციური ინტერპრეტაცია“ უწოდა. ასევე ნამდვილი აღმოჩენა იყო რუსთველოლოგიაში, რომ ა.შანიძემ, ტექსტის სტრუქტურულ-სური ანალიზით მოპოვებული უძველესი საბუთთანხმით ერთბაშად და საბოლოოდ გადაწყვიტა მკვლევართა შორის დიდი ხნის საცილობელი ერთი კარდინალური საკითხი — „ეფემისტკაონის“ 1712 წლის ვახტანგ მეექვსისეული გამოცემა ხელნაწერისეულ ტრადიციის გამეორება იყო თუ რედაქტორის ჩარევით შემუშავებული ტექსტი. 1937 წელს პოეზის ვახტანგისეული გამოცემის უზუსტესად აღმდგენელ ა.შანიძის გამჭრიახ შერას არ გასჭირვებია, შეეშინა, რომ ტექსტზე დართული ვახტანგის თარგმანება-კომენტარებში ისეთი სტროფები იყო აღსანიღო, რომლებიც თვით გამოცემულ ტექსტში არ მოიპოვებოდა. რა თქმა უნდა, მკვლევარის იღბლიანობად ვერ მივიჩნევთ ასეთ მიგნებას, როგორც განცხადდა ბიბლიოთეკის სიბრძნე შრომა დაფასდა, მძებნელმა იპოვა, „ჯერ-არს მუშაკი სასყიდლისა თვისისა“.

+++

ქართველური ენების სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხების კვლევა არსებითად განსაზღვრავს ა.შანიძის მეცნიერული მოღვაწეობის ლინგვისტურ პროფილს. ამ უბანში, როგორც ითქვას, ის სწორუკუვარია. რამ განსაზღვრა მისი კვლევის არანგულელოგიური პოზიციონირება შედგენილია? ელვანე ნიჭმა და რუდუნებამ? — ალბათ. მაგრამ თვალახილულად წარმატების გზები ასე მოჩანს: ჯერ ერთი, წინამორბედ მკვლევართაგან განსხვავებით მან პირველმა დააღწია თავი უცხო ენათა გრამატიკების გავლენას: უპრეტიკო-კი არ მიიღო ბერძნულ-ლათინურ თუ სხვა ევროპულ ენათა გრამატიკებში ტრადიციულად დანერგილი ინტერპრეტაციები, არამედ ქართველურ ენათა სტრუქტურული სპეციფიკის გათვალისწინებით შეიმუშავა საკუთარი კონცეფცია, მისივე სიტყვებით „რომ მოვიხმით, მას აინტერესებდა არა მარტო ენის ფილოსოფიის მონაპოვართა გამოყენება ქართულისათვის, არამედ ქართული ენის მოვლენათა სწორი შეფასების გზით ზოგადი ენათმეცნიერული დეპულებათა გაბათილება ზოგად საკითხებში და მათ ნაწვლად ტეშმარტის წაროყენება...“; მეორეც, ენობრივი მოვლენების ანალიზისას ა.შანიძე ბოლომდე ერთგული დარჩა ისტორიზმის

დასასრული მ-9 გვამრავ

პრინციპისა: ის არკვევს არა მარტო იმას, თუ როგორია ენობრივი მოვლენის ფორმაგამოხატულების მექანიზმი, არამედ იმასაც, თუ რატომაც ის ასე. ძველი ქართული ენის წერილობითი ძეგლების, ცოცხალ კლთთა და მონათესავე სვანურ და მერულ-ჭანურ ენათა შონაცემების კომპლექსურმა შესწავლამ, თან, სტრუქტურათა ქრონოლოგიური დონეების გამოვლენამ მას შეაძლებინა, ენობრივი მოვლენები ისტორიულ ჭრილში შეეყვასებინა. მესამე, რამაც განაპირობა მეცნიერის წარმატებები, ესაა ინტელექტუალური თვალსაჩინოსი დიდი მასშტაბიანობა, ზღვა ინფორმაციის ფლობა: ქართველური ენების რომელიმე კონკრეტული საკითხის ახლებური ინტერპრეტაციისათვის საჭიროებისამებრ გაბედულად არის პარადღობი გაკლებული სხვადასხვა სტრუქტურის ენებთან: არაბულთან, სპარსულთან, თურქულთან, ბერძნულთან, სომხურთან თუ სლავურ ენებთან. კვლევა-ძიების მიმართაც, რომელიც მან საკუთრივ შეიმუშავა და რომელიც მას დღეს ფრიად გავრცელებულ სტრუქტურალიზმთან აახლოებს, მეცნიერს შეაძლებინა, შედწულიყო ქართული ენის რთულ ლაბირინთში და ნათელი მოეფინა ბურუსით მოცული ბევრი საკითხისათვის. ნაშრომში „წვლილადის ეტიმოლოგიისათვის“ და „უმლაუტი სვანურში“ თვალსაჩინოდა განცხადებული, თუ რაიდან დიდი შინაშელობა აქვს ფონეტიკური მიკვლევების გათვალისწინებას გრამატიკული (მორფოლოგიური) სტრუქტურის მართებული შეფასებისათვის. 1953 წელს გამოქვულ „ქართულ გრამატიკის საფუძვლებში“ ერთობად დაუჩვენებელია აჰანიანის ლინგვისტური ნაპრევი. გრამატიკულ კატეგორიათა დადგენისას

მეცნიერს მომარაგებული ჰქონდა მინიმალური ფორმალურ-ფუნქციური ოპოზიციითა და დგენის ეფექტური ხერხი, დაყრდნობილი სხვების მიმართ ერთგვარს, მაგრამ ურთიერთშორის განსხვავებულ ფორმათა პირისპირ არსებობის საფუძველზე. ამ გზით შეძლო მან, მეცნიერულად დაედგინა ისეთი გრამატიკული კატეგორიები, როგორიცაა ქცევა, კონტაქტი, ქქი, თანამდევრობა, გეზი, ორიენტიცია, მქრონივი, სიტუაცია. ის არა მარტო ჩასწავლა ქართული ზმნის რთულ ბუნებას, არამედ ამ უკანასკნელის სტრუქტურის სწორი ინტერპრეტაციით შეძლო პრინციპული ხასიათის შესწავლამაინ შევსება საერთოდ, ენათმეცნიერებაში მრავალგზის დამუშავებული ზოგადი საკითხების გაშუქებაში. დავასახელებთ ორიოდეს: ქცევის კატეგორიის დადგენა ქართულში ა. შანიძეს საფუძველი მისცა ძველ ბერძნულში გვარის სახეობად მიჩნეულ ერთ-ერთი ფორმა, ე.წ. მედიუმში, სათავისო (სახუბიექტო) ქცევის მნიშვნელობისად მიეჩნია. ასევე, ზოგ ენაში (არაბულში, თურქულში...) გამოყოფენ გაუსატყვის ფორმას, რომელიც მიიჩნევა გვარის ერთ-ერთ (იძულებით) სახეობად. ა. შანიძემ ზეკატეგორია კონტაქტის დადგენით გამოაცალკევა მედი ატი (შუალობითი) და იმედიტი (უშუალო), გამოითმა კონტაქტი გვარის კატეგორიისაგან და უკუაღებ ქართულ და უცხო ენათა გრამატიკებში დამკვიდრებული ე.წ. ორმაგი გარდამავლობის ცნება. მანვე სიცნადე შეიტანა გრამატიკული დროის ცნებაში, დასახეურა, რომ ქართულში ის შეიძლება იყოს სამი და არა რვა (ნ. მარი), ან თერთმეტი (ს. ზუნდაძე). ასევე არ შეიძლება გრამატიკული დრო სამზე მეტი იყოს სხვა ენაშიც, მაგრამ თუ გამოყოფენ, იმიტომ რომ სხვა კატეგორიებშია აღრეული. დიდ

ქართოცნიების ვანდრეისის დებულებას, რომ ფრანგულს მოეპოვება გრამატიკული დროების მრავალფეროვანი გაზა და „ჩას შეუძლია გამოხატვის მომავალი წარსულში და წარსული მომავალში“, ა. შანიძე მცდარად თვლის და კატეგორიულად აცხადებს: „არ ქნინდა და არ შეიძლება იქნეს, რომ წარსულში მომავალი გამოიხატოს და მომავალში — წარსული...“, დაიცავს ერთმანეთის დრო და თანამდევრობა და მაშინ „მომავალი წარსულში“ ისევ წარსული იქნება (და არა მომავალი) და „წარსული მომავალში“ მაინც მომავალი გამოვა (და არა წარსული). მაშასადამე, დროისა და თანმიმდევრობის გამიჯნოთ გამაც დაიკარგება (და დაიკარგება არა მარტო ფრანგულში, არამედ სხვა ენებშიც) და აღარც საჭირო იქნება საუბარი დროთა მთავარ დაყოფასა და დაქვემდებარებულ დაყოფასზე“.

ა. შაშიძემ ბევრ სამეცნიერო დისკა-
ლინას ჩაუყარა საფუძველი, ან თვისობრივად
ახალ ეტაპზე აიყვანა. მან დაუდო სათავე
ქართულ მეცნიერულ დიდიშტოდებას არა
მარტო გამოკვლევებითა და დიქსიონებით
არამედ მეცნიერულად გამოცემული ტექსტ-
ებით. მარტო რად ღირს გაბურვის „ნეგეს-
რული მასალები“ (1924), ან „ნეგესურული
პოეზია“ (1931), რომელიც ჩაწერის სიზუს-
ტით და მეცნიერული აპარატის სიღრმე-სი-
ზუსტით დღემდე დაუძლეველ ნორმად რჩება.
მანვე ნ. მარის მიერ საუფუძვლესი იმ
ქართული ტექსტოლოგია მყარად დააფუძნა
აკადემიებისა და უნივერსიტეტის გამოცემათა
სერიების შექმნით. მან თავად განახორციელა
კლასიკური, მეცნიერულ-კრიტიკული (ბუდია-
კაციები ისეთი პირველხარისხოვანი ძეგლე-
ბისა, როგორცაა: „ქართული ოთხთავის ორი
ძეგლი რედაქცია“ (1945), „წიგნნი ძუელისა
ადიქუებისა“ (ორ ნაკვეთად, 1947-1948),
გოთრები მონაწიდლის „ცხოვრებაი იოვანესს
და ეფთვიმესი“ (1946), „ქართულთა მონა-
სტერი ბულგარეთში და მისი ტაძარი“
(1971), „ეტლთა და შეიდათ მნათობთათვის“
(1975) და სხვ. დაუღალავი მეცადინეობით
და რედაქციით გამოიცა მთელი ახალი

ადიქმის იველი და გვიანდელი ქართული
რედაქციები. ტიტანური შრომა აქვს შედგენილი
ვარს გაწეული „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტისა
და ენის შესწავლის საქმეში. კ. გამსახურდია
გაიფიქრება და აღფრთოვანებას გამოხატავს
„ვეფხისტყაოსნის“ ენის საკითხებისადმი მი-
ძღვნილი ტომე და წერს: „როგორი სერუ-
შილოზობითაა შესრულებული ეს ტომი!“

ა. შაისიძე საფუძველი ჩუყარა ახალ სამეცნიერო დარგს — ალბანოლოგიას. მან XV ს-ის სომხურ ხელნაწერში მიკვლეული ანბანისა და 1948 წ. მინგუჯაურში წარმოებული გათხრების შედეგად მოპოვებული უცხოენოვანი წარწერების გაშიფვრით შეძლო მთავლობით აღედგინა იმ ენის ფონეტიკური და გრამატიკული სტრუქტურა, რომლის მატარებელი ხალხი ალვანები ანუ პერედი V-XIII სს-ში ცხოვრობდნენ აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე.

1985 წლის მაისის ნიკაგუაში არასლავური
ენების მეთოთხე საერთაშორისო კონგრესზე
მოუწყო სამეცნიერო კონფერენცია კავკასიის
კულტურათა და ენების შესახებ, რომელიც
შეიძენა ა. შანიძის დაბადების 98 წლის-
თაგს. ამასთან დაკავშირებით, ა. შანიძემ
მიიღო მილოცვის ფურცელი 30 კაცის
ხელმოწერით, რომელთაგან იკითხება: „კონ-
გრესენცია კავკასიის კულტურათა და კავ-
კასიური ენების შესახებ საბჭოთა კავშირის
არასლავური ენების მეთოთხე საერთაშორისო
კონგრესზე მოგეძღვათ თქვენ, როგორც
ცნა, პატივი მოგაგოთ და მადლობა
მთავახსნეთ თქვენი მრავალრიცხოვანი და
განთქმული ნაშრომებისათვის ქართულსა და
ქართველურ ენათმეცნიერებასა და ფილო-
ლოგიაში... მიიღეთ ჩვენი გულითადი მად-
ლობა თქვენი მუდმივი წვლილისათვის
მსოფლიოს მეცნიერებაში“.

ცხადია, აკაკი შანიძის მეცნიერული
ღვაწლის ასეთი აღიარება ქართველთა შორის
ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობის აღიარებაა
და ხწორედ ეს წარმოაჩენს მას, როგორც
აღმატებული დიდ ეროვნულ მეცნიერს.

კორნელი ღანელია

„პოსტკომუნიზმი“, „ახალი მსოფლიო წესრიგი“, „ფუნდამენტალიზმი“, „პროვინციული ფაშიზმი“ — ამ ტერმინებმა წამყვანი ადგილი დაიკავეს დღევანდელ ცოცხალ პოლიტიკურ ლექსიკონში. მკითხველს, ალბათ, ექსპერტის აზრიც აინტერესებს. ამჯერად, ჩვენი სტუმარია თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის „ფილოსოფიის თანამედროვე პრობლემების შემსწავლელი სამეცნიერო-კვლევითი ჯგუფი“; მისი ხელმძღვანელი თამაზ უნიკია; მეცნიერ-კონსულტანტი გურამ თიანეთი; უფროსი მეცნიერ თანამშრომლები, ბიორბი ბარამიძე და ირაკლი ბრატული.

პოსტკომუნისტური საქართველოს
ფილოსოფიური პორტრეტისათვის

ნისტური საქართველოს ცხოვრების შედა-
პარზე ამოტივივდნენ.

ბელარუსი ტელეზინა

„მიზანი... არათუ რეალურად არ
არის მიღწეული, არამედ მისი
თეორიულად დამაჯერებელი
ღახაბუთებაც კვლავ
მიუღწეველი რჩება“.

— ანალიზი, რომელიც მიზნად ისა-
ზავს ბოსტოკომუნისტური საქართველოს
ფილოსოფიური პირტრატის დასატყუ-
არებობად უნდა ითვალისწინებდეს უმთა-
კრეს რეალობა. — ყველაფერი მიდის იქით-
კენ, რომ შექმნას ერთიანი მსოფლიო ის-
ტორია. ამისთვის კი აუცილებელია მსოფ-
ლიოს შეკავშირება თავისუფალი წარმო-
ვის საფუძველზე. ეს მხოლოდ ი.წ. აკაპი-
ტალისტური წარმოების¹ დროს გახდა შე-
საძლებელი. ამ დროიდან დაიწყო მსოფ-
ლიოს, როგორც ერთიანი მთელის ისტო-
რია. მაგრამ, მსოფლიო ისტორიის არსებობა
მეჭანიჭრად არ მოიყოლებს მსოფლიო
ტრიალს კულტურას და ერთი ტიპის აზრთა
წყობას. იგი მხოლოდ შესაძლებელს ხდის
მატერ. ერთიანობას. ინდივიდი და აბორიგ.

დახასტული 33-10 გვერდი

თეშურ ფიფია
„მეფე გვიბრძანებს, მღვდელი
გვარწმუნებს, ფილოსოფოსი
გვირჩევს“

ზოგჯერ ამა თუ იმ დადგენილ ტერ-
მინს არაზუსტად იყენებენ ხოლმე. პოლი-
ტიკური ტერმინი, აღბათ, მხოლოდ მისი
შინაარსის მკვლევრებ უნდა გამოიყენოს.

ერთი ბრძენი ამბობდა: „მეფე გვიბრძანებს, მღვდელი გვარწმუნებს, ფილოსოფოსი გვიჩვენებს“. „ჩრევას“ შეიძლება დღუფი და შეიძლება არა, მაგრამ აუცილებლად უნდა ყურადიღო. ამის არგაკეთება თითქმის ყოველთვის ცუდად თავდება ხოლმე. მე, როგორც „პოლიტიკოს ბრატკა-ში“ ჩართული ადამიანი, ამჟამად ეს ერთერთი მოხეტელე მშენებარე სახელმწიფოსი, თერაპიებზე წაღებს ვილაპარაკებ. მასზე ხეივ კოლეგები და მეგობრები იცხვენა. ამ საკითხებზე შზადდება კონვენციცა და ჩვენი „ჭგუფი“ იქ სათანადო მეცნიერული მოხსენებებით წარსდგება. ამერად, ზოგადად მოაპასინებო.

მას შეეძლო, რაც კაცობრიობა ეწ.
„მსოფლიო ისტორიის“ ფაზაში შევიდა,
ორი დღი ექსპერიმენტი ჩატარდა, ორი
ტიპის სისტემა გამოიკად: ერთი რაციონა-
ლური ტიპის „მსოფლიო კომუნიზმი“ და

მეორეა ირაციონალური ტიპის „აგრომანელ“-
თა მსოფლიო იმპერია“. მათი ბედი ცნობი-
ლია. ამჟამად დღის წესრიგშია ე.წ. „ახალი
მსოფლიო წესრიგი“, ეს მოკლენაა დღე, აგრე-
ფივ, „ფუნდამენტალიზმი“ ჭერ კლდე-
„ცოცხალი“ და დადგინების პროცესში
მყოფი ნაქტეკული ფუნდამენტი. ამი-
ტომ, ბევრია გაუგებრობა. ეს იმიტომ, რომ
მათი ზუსტი შინაის ჭერ კლდევ არ არის
დადგენილი. ზოგადად, „ფუნდამენტალი-
ზმი“ ანტიკორგერესიტული განწყობები
იგულისხმება, „უაზიზმი“ კი პოლიტიკური
ცნება, დადგენილი შინაარსითა და კრი-
ტერიუმებით.

საქართველოს გამაღვიძლებამ აჩვენა, რომ კომუნისტურ სისტემაში ძვეს კანონზომიერება, რომლის ძალითაც იგი შეიძლება გადაიზარდოს ირაციონალური ტიპის პოსტკომუნისტურ რეალაში. ამ მხრივ, საქართველოს გამოცდილება სერთაშორისო მნიშვნელობისაა, როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული ასპექტით, „პოსტკომუნისტურის“ ძირითადი ფილოსოფიური ნიშნავი ტექნოკრატულია და მთლიანობის შერწყმა ტექნიკასა და სულიერ კულტურას შორის ის განსხვავებაა.

რომ ტექნიკა შეიძლება იქნეს გამოყენებული (და არა შექმნილი) პრიმიტიული ხალხებისა და მორალურ-გონიოთ თვალსაზრისით განუვითარებელი კლდეტუარი ერთეულების მიერ. კულტურის მხატვრობა და ეთნოკური სიღრმეების გვერდის ავლითაა ადვილად სწავლობენ მანქანებისა და ტანკების ტარებას, სახლავა და საჰაერო აპარატებით სარგებლობას, ნაშლებისა და სარაკე-ტორ დახედვარების მართვას. ტექნიკის ან თავისუფლებაში თანამედროვე ცივილიზაციის ერთ-ერთი სერიოზული საფრთხე იმალება, „პოლიტიკური ფუნდამენტალიზმი“ ანუ იდეოლოგი მოტივირებული ტერორიზმი არსებითად ანაცოცხალურია ადგილობრივი მოვლენა და ემ ეტაპზე ავლენს „რელიგის“ შხრივ დაპირისპირებულ მიმართულებების გაერთიანების ტენდენციას. ეს მკაფიოდ გამოვლინდა მოვლენაში, რასაც ახლა ეწოდება „პოსტკომუნისტური ვანდია აფხაზეთში“.

დასავლეთში ფაშისპისებური მოვ-
ლენების პროგნოზირებისა და სიმპტომა-
ტიკის უაღრესად მგრძნობიარე ფიქსატო-
რებია შექმნილი. ქვეყანა, რომელიც
ცდილობს თავი დააღწიოს მსგავსი მოვ-

ლენებშაგან, იგივე უნდა გააკეთოს. ჩვენ-
 შიიც არსებობენ საამისო ძალები, საჭიროა
 მათი ორგანიზება და ხელისუფლებასთან
 დაახლოება.

ჩვენში სახელმწიფოებრივი მშენ-
ბლობის ამ საწყისზე თუ გარდამავალ
სტადიაზე ძალიან ძნელია ისეთი ორგა-
ნიზაციული ფორმების გამოძებნა, რომ
ლებიც უზრუნველყოფენ „მშენებრივ
ძალების“ ომერატული გააქტიურებას
და პოლიტიკურ არენაზე მოწოდვას. მა-
გრამ ეს გასაკეთებელია, ახლანდელ პო-
ლიტიკურ ძალებში არიან ისეთები, რო-
მელთაც ქვეყნის ინტელექტუალური
მეცნიერული და ხელოვნების და
ახლოების სურვილი და შესაძლებლობა
აქვთ. ეს არ იქნება ადამიანთა უბრალო
სტუმრობა ხელისუფლებასთან, არამედ
ადამიანის რეალური შესევდრა სახელ-
მწიფო ძალაუფლებასთან. ადამიანები კი
მათი რაღაც უყვალუფერის წყევებზე, ადამი-
ანი უფრო ძლიერია, ვიდრე სტიქია, სულ-
ერთია, იქნება ეს „სტიქია“ ზუნებრივი თუ
სოციალური. ჩვენ ვგულისხმობთ ადამი-
ან-პროტონებებს და არა რაღაც ადამიანის
მსგავს არსებებს, რომლებიც პოსტ-პროტონ

ზრანტ მაზარაძე. ხანაძე. სპირიტუალური, „შავიდან თეთრისაკენ“

ზრანტ მაზარაძე, ჩვენი ქვეყანაში ამაყად მსოფლიო პრიზინგისა და ჩვენი თავდასაჯვარი „პრიზინგის“ ამაყი, მაგრამ მასში შეიძლება თვით მსოფლიო ცენტრის მომავალში გამოჩენა თავისი ნამდვილი სახე: ან ყოველ შემთხვევაში, ერთ-ერთი ალბათობა იმისა, რასაც კაცობრიობის „პოსტ-მოდერნიზმის“ მომავალი იქნება.

ვფიქრობ, 1988-1993 წ.წ. „ხავერდოვანი რევოლუციის“ მაგიერ ჩვენი განხორციელებული სისხლიანი „პოსტ-მოდერნიზმის“ რევოლუციაა. მისი ძირითადი ნიშანი რემიტირებულია — ერთდროულად ნახტომი წინარეისტორიული და პოსტკოლონიური ფორმებისაკენ, „მეცნიერული კომუნიზმი“, სწრაფი და მოულოდნელი კაპიტულების პირობებში, გა-

როგორ იქცევა სახელმწიფო ტერორის ბიუროკრატ ფუნქციონერად, ეს რევოლუციის ფენომენის გამოცანაა. ამ „გაბრუნების“ გამოშვებებში, მაგალითად, რუსეთში, ზუსტად საუკუნო დასაწყისი (1824-1924). საქართველოში ეს პროცესი წარმოუდგენელი სისწრაფით, სულ ზუთიოდ (1988-1993) წელიწადში შესრულდა.

მოკლედ, ამ „პირველი ფაზის“ მიზანი იყო სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში ჩაგდება საშუალებით ისტორიის რემიტირებისა. „მოდერნიზმი“ თავის თავს ოფიციალურად უწოდებდა „უმრევლეს ყოველს სულიერ მოძრაობას“. ხოლო ამ „სულიერების“ საშუალოდ იატაკქვეშითი იყო. იქვე მომზადდა ქართული პოსტკომუნისტური რევოლუციის იდეოლოგიური საფუძვლები. საბოლოოდ გამოიყენეს გერმანული მისტიკოსის რუდოლფ შტაინერის „უნივერსალური სულიერი მეცნიერება“. აქედან აიღეს ადამიანთა სულებში შეღწევის მეთოდიკა და ფსიქოტექნიკა. მოძრაობის მთავარი ფორმა „მეტაფიზიკა“ არსებითად გახლდათ კოლექტიური ოკულტური სენსიტივის ციკლი. შეიძლება ითქვას, რომ ესაა პოსტკომუნისტური მეამბოხების ერთ-ერთი „სპეციფიკური ნიუანსი“ საქართველოში.

მოკლედ, „იატაკქვეშელში“ დანახა მითოსური ზეცის იდეალი, თავისებური

ლიო ისტორიის არსებითი ელემენტია, ხოლო სახელმწიფოებრივად ორგანიზებული XX საუკუნის პოლიტიკური მითოსი, ანუ ის, რასაც ამაყად „ფუნდამენტალიზმი“ უწოდებენ, მსოფლიო ისტორიის შეჩერებისა და გარდევნისათვის არის მოწოდებული.

ამ ეტაპზე აბსტრაქტულის დეკონსტრუქტა გამოიხატა ნიშნისაში. მისი თეოგაზონაში განვითარდა პოლიტიკური ცინიზმი (ორმაგი თამაშის ტაქტიკა): იდეოლოგიური ტერორი პრინციპის რანგში იქნა აყვანილი. გავრცელდა ფაშისტთა ანტისემიტისმი ანალოგიური „მტრის სახის“ პროპაგანდის მასის სისტემატური დაშინება. მდებარეობით სქესის და მოზარდთა ფსიქიკის პროვოცირებით ე.წ. „ზრის მობილიზება“ — მაგრამ ეს ყველაფერი გამართლებულია. სხვაგვარად ვერ მოქცევი, როცა მიხნად გაქვს მთელი ხალხი გადამკეთილკეთურ მითოსურ ზეცაკად.

როცა პოლიტიკური მითი დარწმუნების გზით ვეღარ ბატონდება ადამიანთა სულებზე და მასობრივი ტერორის (თუნდაც ფსიქოლოგიურის) გამოყენებაზე გადადის, უკვე ვეღარ ნიღბავ თავის ყალბსა და არა-ზუნებრივ ხასიათს და იმსხვერუბა. ასე დამთავრდა ქართული პოლიტიკური მითოსის მეორე ფაზა.

ამის შემდეგ „პოსტკომუნისმი“ საქართველოში შევიდა მესამე ფაზაში — „ლია

ტიპის სახელმწიფო და სოციალური სტრუქტურებში. ამ ეტაპზე უნდა გავიყუდოთ „რაციონალური ტიპის“ კოლექტივისა და ჯგუფის ხანა. მაგრამ ამ შემთხვევაში მითოსის ტყვეობიდან გამოხსნისა ადამიანი ახალი და უფრო ბოროტი მითის ტყვეობაში აღმოჩნდება. მაგალითად, შესაძლოა შემსუბუქდეს „შემოხილის“ ფენომენი ფიზიკურ დონეზე, მაგრამ გაურესდეს ექსისტენციალურ დონეზე. — „მეტაფიზიკური შემოხილი“ კი ფიზიკურ შემოხილზე დამანგრეველია. მოკლედ, ამ ხანას თავისი სიმძლევები და პრობლემები აქვს. უკვე საქმეა მათზე ფიქრი და მოქმედება. გასაზრებელია „ყოფიერების პოლიტიკური იდეალი“.

როცა რწმუნდებიან, რომ „ქვეყნის დასასრული“ გადატანილია უცნობი ვადით, ადამიანები იწყებენ რეალური ცხოვრების პირობების შექმნას. პოსტკომუნისტური ნიშნისტური რევოლუცია, რომელსაც არაფერი დადებითი არ დაუტოვებია საქართველოში, გარდა ნგრევისა და თვითგანადგურებისა, და რაც ერის, როგორც ცივილური წარმონაქმნის თვითგაუქმების მცდელობა იყო, დამთავრდა.

ბიორბი ბარამიძე

ეროვნული მითოსი „შეკაპა“ გამორჩენის მითოსმა

მე-9 გვერდიდან

დიდი ხანა მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში მონაწილეობენ და მსოფლიო ისტორიას ეკუთვნის, მაგრამ მათი კულტურები მკვეთრ თავისებურებებს იწარმოებენ. უკვე თვალში საცემია ამ კულტურათა გავლენა ევროპულზე და პირიქით. დიდი ხანა დგას დასავლეთის და აღმოსავლეთის კულტურათა შეხვედრის საკითხი...

საქართველო ევროპის და მისი კულტურის გავლენის ქვეშ მყოფ ქვეყნებს განეკუთვნება. „ევროპის“ არსია, „პიროვნების თავისუფლების ზელ შეუხებლობა“, მაგრამ რადგან ეს ყველა პიროვნებას ეხება, აუცილებელია ამ თავისუფლების ძალისმიერი რეგულირება. ამ გზაზე ან ანარქიზმამდე მიდოდნენ, ან ტოტალიტარიზმამდე. მიუხედავად მრავალი საუბრადღებო მცდელობისა, მიზანი (პიროვნების და საზოგადოების ინტერესთა ზარალი) არა თუ რეალურად არ არის მიღწეული, არამედ მისი თეორიულად დამატებული დასაბუთება მოუწყველია რჩება.

ესენი ყველაზე რეალური პრობლემებია და აუცილებელია მათი მკაფიო თემატიკა მომავალი „საქართველოს მოქალაქისაგან“. პოსტკომუნისტური საქართველოს მთავარი ნიშანია არარეალური ფსევდო პრობლემატიკა ფუნდამენტურ-ექსისტენციალური პრობლემატიკის პარალელურად ყალბი ცნობიერების (იდეოლოგიის) მიერ. „განმანათლებლობის დიდი ექსპედიცია“, ანუ ცივილიზაციისა და ბარბაროსობის ურთიერთგადასვლის დიდი ექსპედიცია, ფრად ჰესის სასწავლო ტრადიციული შემოწერა „პოსტკომუნისტური საქართველოში“. ეს გამოცდილება, ვფიქრობ, საინტერესოა ე.წ. „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ პერსპექტივების გასაზრებლად.

ვფიქრობ, ამ სწორად დასვა საკითხი „მოსაშუალო რგოლებზე“. ეს არაა არც „სახალისი ფილოსოფია“ და არც „დისიდენტი“. მოსაშუალო ტიპი ისაა, რასაც ეწოდება „სოციალურად აქტიური ფილოსოფია“. ამის მაგალითები ძალიან ბევრია. შეიძლება დავასაბუთოთ დასავლეთში ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი იორგენ ჰაბერმასი (დაიბადა 1929 წ.). იგი გერმანიის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი იდეოლოგიადა მიჩნეულია. 1971 წელს ჰაბერმასი სათავეში ჩაუდგა აღნიშნული პარტიის მიერ დაარსებულ „მეცნიერულ-ტექნიკური სამუშაოს ცხოვრების პირობების გამოკვლევის ინსტიტუტის“. თვით ინსტიტუტი და მისი იფორმაციული-პროგნოსისტური პროდუქცია საკმაოდ რეალური ფაქტორია ქვეყნის სოციალური დიფერენციალსა და თერაპიას.

ირაკლი ბრატული

„პოსტკომუნისტური ეპოქა საქართველოში შევიდა თავის მესამე და უკანასკნელ ფაზაში. პოსტკომუნისმი ჩვენში არსებითად დამთავრდა“.

პოსტკომუნისმი ახალი მოვლენაა და შეიძლება „პოსტკომუნისტური მოვლენა“. რიცხვს მივაკუთვნოთ. საქმეა ექსპერიმენტული კვლევა, რათა გამოვლინდეს ტიპური სიმპტომატიკა. საქართველოში ერთ-ერთი „ცდის პირის“ როლიც შეიძლება იქნას.

პოსტკომუნისტური საქართველოს ფილოსოფიური პორტრეტიზმის

დაიწარდა თავისივე უშუალო საბირსპიროში — ზემოქმედებულ-მკაცრი შეფერილობის პოსტკომუნისტური მითოიდეოლოგიაში.

რატომ მოხდა ეს? „კომუნისმი“ და „თავისუფალი დასავლეთის“ ამუღანებდენ შინაგანი დასავლეთის ტენდენციას. ტექნიკური ცივილიზაციის ძირითადი განწყობებისა და პრინციპებისაგან შედგებოდა ორივე „მსოფლიო სისტემა“. დიდი ხანა ცნობილია, რომ ამ ცივილიზაციის ადამიანის ძეგს რემიტირებულია ანუ ბარბაროსობაში კვლავ დაბრუნების იმპულსი. ესაა ერთი და იგივე და დინამური „ძირითად-ადამიანური სტრუქტურა“. მისი ერთ-ერთი სპეციფიკური გამოვლენა გახლდათ „პოსტკომუნისტური რევოლუცია“ საქართველოში.

ადამიანთა მასა, რომელიც ისტორიულ პერიოდში კომუნისტურ რეალობაში ცხოვრობდა, მას აბსოლუტურ ყოფიერებით ფორმალ სახედა. როცა მისი აღსასრულის ნიშნები გამოჩნდა, ამან „სამყაროს აღსასრულის“ წინათგონება აღძრა. ადამიანებმა აღმოაჩინეს რაღაც აბსოლუტური სიზარბის და უცნობი მომავლის წინაშე. სწორედ ამ ნიადაგში აღორძინდა „პოსტკომუნისტური მეამბოხება“. ეს იყო კლასიკური ნიშნისმი ერთ-ერთი საფურცელი გარაკცია, აგებული რეალუტური ზეცის მოლოდინზე. რაკი ეხსოვა „ბოროტების უკანასკნელი იმპერია“, მასადავ, ყოფიერება გადის ყოველგვარი ცნობილი განზომილების მიღმა, და ე.ა. არცაა ეკუთვნის უცნობი განზომილების მოციქულებს — მეამბოხეთა „მოდერნიზმი“. ეს კი XX-ს-ში გავრცელებული „მომავლის რეალუტების“ ერთ-ერთი სახეობაა. უკვე შეიძლება მისი ისტორიულ-ლოგიური სქემა წარმოვიდგინოთ. მან საქართველოში გაიარა თავისი განვითარების შინაგანი და კანონზომიერება სამი ფაზა:

1. „რომანტიკული“ ანუ აბსტრაქტული იდეალიზმი ეპოქა;
 2. მითოკრატიის ფაზა;
 3. ლია ნიშნისმი ფაზა.
- ეს იყო აბსტრაქტულის დეკონსტრუქციის, იდეალის კონკრეტული შინაარსით თვითდადგინებისა და თვითდადგინების გზა; დღეისთვის იგი სრულიად დეკონსტრუქციულია და თავის მესამე და უკანასკნელ ფაზაში შესულია. იდეალმა თავისი თავი ამოწურა. ახლა ცოტა უფრო დაწვრილებით ამ „ფაზებზე“.

„აბსტრაქტული იდეალის“ ხანა იყო რევოლუციური რელიგიის მარტივობა და გმირების „ეპოქა“. იყო მოჩვენებითი რწმენა და აბსტრაქტული იდეალისადმი თვითმსხვერპლ შეწირვის წყურვილი. სხვათა შორის, ეს ტაბურა თვით კლასიკური რევოლუციისათვის. ასეთები იყვნენ პირველი იაკობინელები საფრანგეთში და დეკაბრისტები და ნაპოლეონი რუსეთში. მორალურად უმეტესი კატორღელი მეამბოხე

უცხოპლანეტელი, რომელიც „მედიკალიზმ-პაროს“ კულტურაზე და აქამდე ცნობილი ზნეობრივი ფორმების მიღმა იდგა. „უცხოპლანეტელი“ ტიპი მიიზიდა ახალგაზრდების ერთი ნაწილი, უმეტესად მოხალისე თავაწირულები — ბატარ-ბატარა ზეცაცხები და მითისაკცხები: წარმოიშვა პროფესიონალი „მოდერნიზმი“ წარმომადგენლის ტიპი. ეს ტიპი წარმოიშვა მორელიგიური იმპულსის, მაგრამ ნამდვილი რელიგიური გამოცდილების არმქონე და სათანადო თეოლოგიური განათლების მოკლებული მხრები. მათ არაცნობიერში სასუფეველის გაიოლები და „ისტორიაში შესვლის“ პრიმიტიული იმპულსი მუშაობდა. ფილოსოფოსობა ნიშნავს „გაზდეს ის, რაც ხარ“, ხოლო მეამბოხის მორალი ასეთია: „გაზდეს ის, რაც არ ხარ“.

მოგონილია თუ რეალურმა რისკმა, საკუთარი სიცოცხლის მუდმივად საფრთხეში ჩაგდება, მათ შეგნებაში სიცოცხლის ღირებულების გაუფასურება გამოიწვია. „სხვების სიცოცხლე“ ფასი დაკარგა. „სხვების“ გაწირვის უფლება იყო ამ ეტაპზე უმთავრესი „რომანოვარი“ მოძრაობის. მითის კაცებმა რეალურად დაიგეგმეს მასამდე თავისებური ორფეული რიტუალებით შენიღბული ძალაუფლების ნება — ზულთა მეტატონის „მორალური უფლება“. მაგრამ იდეალი ჯერ მხოლოდ „სულიერ“ დონეზე დეკონსტრუქტა; აქ ჯერ კიდევ არ იყო ფიზიკური ანუ ნივთიერი კონკრეტულობა. იყო მხოლოდ აბსოლუტური სიზარბე, რომ არაფერი არ არსებობს გარდა ბატონობისა და მონობისა. ან ბატონი, ან მონა, მესამე გამორიცხებულია. თავისუფლება ყოფილა ბატონობის უფლება. თავისუფალი მხოლოდ ვიღაცის თვალში შეიძლება იყო. თავისუფლების ამ კონცეფციის მიხედვით, მით უფრო მეტად ზარ თავისუფალი, რაც უფრო მეტს და რაც უფრო მეტად მონურ მზერაში იქნები აღიარებული. მიტინგი კი საბოლოოდ გამოადგინა მეთოდისა და ცდაც საშუალებაცა და მიზნისა. მითის გაცოცხლების ტექნოლოგიაში მთავარი შანსი სისხლიანი მსხვერპლთა შეწირვის რიტუალია. როცა ასეთი რიტუალი შესრულდა, „პოსტკომუნისმი“ კულმინაციას მიაღწია. მითის ფაზობრივის ციკლი შეიკრა. მითმა გაიმარჯვა. — უმრავლესობის (ამბოხენ 87 პროცენტი) სულთა მეტატონე შეიქმნა; და ეს მოხდა ნებაყოფლობით — „რწმენით“. დამთავრდა აბსტრაქტული პერიოდი.

შეიკრა ფაზის უმთავრესი კონკრეტულობა სახელმწიფოს, როგორც ძალადობრივი ბატონობის იარაღის ხელში ჩაგდება. დამთავრდა მითოკრატიკა — მეზღაბრება და დამთავრდა ბატონობა. შეიქმნა ოფიციალური მითოსური სახელმწიფო, სახელმწიფოდ ორგანიზებული „სულიერი მოძრაობა“. როგორც რელიგია განსხვავდება მითოსისაგან, ისევე მითოკრატიკა უნდა განსხვავდებოდეს ბატონობისაგან. რელიგია მსოფ-

ნიშნისმი, ანუ ყველა ღირებულებათა გაუფასურების ფაზაში. ესაა მითოსური იდეალის მიერ თავისი თავის ამოწურვისა და აქამდე, ზნეობრივი დემოლოგიების დასაწყისის ფაზა. იდეალი უკვე სრულიად კონკრეტული, ანუ ნივთიერი გახდა. აქ უკვე მიშველი ნება ნივთების მოპოვებისადმი მიმართულია. არა, „სულიერზე ბატონობა“, — „სულიერ“ უკვე აღარ არსებობენ, — არამედ ძალაუფლების ნივთიერი გაფართოება. თანაც ეს პროცესი მიმდინარეობს ექსტრემალურ ექსისტენციალურ ფონზე. არაზრებულებივად გამოწვევულია ისეთი ძირითადი ექსისტენციალები, როგორიცაა შინი და ძრწოლა, შიშოლი, სასოწარკვეთილება, სიკვდილი, უსამშობლო, სამყაროში გადგდებულობა და ა.შ.

ამ ფაზის არსს გვიმუდგენს პოსტკომუნისტური საქართველოს „პოლიტიკური მოღვაწის“ ტიპოლოგია. ძირითადში შეიძლება სამი ტიპი გამოვკვეთოთ:

1. მ. ვებერის შემდეგ სოციალიზმში კარგად ცნობილი „პოლიტიკური დემოგოგი“, — „ქუჩის გმირი“, რომელიც ხარიზმატული ფრაზოლოგიათა და ჟესტიკულაციით ხასიათდება, ამიტომ ზოგჯერ მას „ხარიზმატულ ლიდერსაც“ უწოდებენ ხოლმე. „ხარიზმა“ ბერძნული სიტყვაა და ქართულად „ნიჭად“ ან „მადლად“ ითარგმნება. ვებერმა აშკარად ირონიული შინაარსი ჩაღო მასში. კერძოდ კი, მითითა იმ ფსევდორელიგიურ რწმენაზე, რომ პოლიტიკა ინტუიციური ხედვების სფერო უფროა, ვიდრე გონიერი გამოთვლისა. „ხარიზმატის“ ჰყავს თავისი პირადი „მეორე ეშელონი“, ძირითადში „შემდგარი, პარტის ქონდაკრების“ — ბნელ საქმეთა ოსტატებისაგან, უფრო ზუსტად, „ექსპროპრიაციის“ (საკუთრების ძალადობრივი მითვისების) ოსტატებისაგან. ესაა „ხარიზმატის“ და მისი გარემოცვის შემოსავლის ძირითადი წყარო.

2. „პოსი“ — ეს ტიპი ზნორ შემთხვევაში ზნუნში ემთხვევა პოლიტიკოსის იმ სახეობას, რასაც „პარლამენტური დემოგოგი“ ეწოდება. მასაც ჰყავს თავისი არაფორმალური „სასახლის კარი“, და მის ხელში თავს აყრის შემოსავლიანი თანამდებობებით ვაჭრობისა და უკონტროლო კომერციის ტიპი.

3. ე.წ. „გორილები“ — ასე უწოდებენ არასტაბილურ ქვეყნებში გავრცელებულ „ქუჩა გენერლებს“, რომელსაც ქუჩის კარიერებში, პირიქით, კორდილიერებში ან ჭულგებში აქვთ ბაზები. ეს მესამე ტიპი ძირითადად მასობრივ ნადავლითა და „ფარულად პრეპარატული“ კომპლექსების წილებით ცხოვრობს. დაუფა პირობითია და რომელიმე ტიპი ცხოვრებაში ძალიან იშვიათად გვხვდება წმინდა სახით. უფრო ხშირია შერეული ტიპი.

ამ ეტაპის შემდეგ, თანამედროვე საქმაროს ძირითადი ტენდენციის მიხედვით, მოხდება მათი ნაწილის დიკვიდაცია, ხოლო ნაწილის ინტეგრაცია რაციონალურ

მეტყველი სილუეტური გამოშასხველობით. ყოველ გვერდზე თავისუფლად იცვლება ილუსტრაციების ზომა და მოხაზულობა. სხვადასხვანაირად მონაწილეობს თითოეულ კომპოზიციაში ფონი. გამოსახულებს ქმნის ძირითად კომპოზიციურ ნახატს, რომელიც ხან შავი სილუეტური ლაქით იშლება თეთრ ფონზე და დრამატულ, გმირულ პათოსს ქმნის, ხანაც დინამიური შტრიხებით არის შესრულებული.

ერთფეროვანი კომპოზიციები ენაცვლება რამდენიმე პერსონაჟი. შინაარსობრივი და თხრობითი სახისათვის სცენებს განყენებული, ზოგჯერ „ჭერადიკური“ იერსახის კომპოზიციები ცვლის ილუსტრაცია ხან პეიზაჟი, ხანაც მშოლოდ ცალკეული მოტივი. იგი ზოგჯერ საგანგებოდა გამარტებული, ზოგჯერ კი სხვადასხვა დეტალებით — ბაზილიკებით, ფიგურებით, მათობებითა და ტიპოლოგიური სახითი ენის კონკრეტულ სახეს მოულოდნელად ცვლის პირობითობა, რაც დაფიქსირებულია ზუსტად და ამასთან თავისუფლად. ეფექტური ხაზის მოძრაობა, რომელიც ხან თანაბარია, ზოგჯერ აჩქარებული, ზოგჯერ კი შენელებული. სწორედ ხაზის ამგვარი მოდულაცია ქმნის ილუსტრაციის ცოცხალ, მეტყველ გამოშასხველობას. ხშირად შავი, მსხვილი კონტურით მთლიანობაში კრავს და ორნამენტული სახით აფიქსირებს გამოსახულებას ფურცლის თეთრ ფონზე. ილუსტრაციები შესრულებულია საოცარი არტისტიკით, მათზე თითქმის დაბეჭდილია მუშაობის პროცესის სისწრაფე, რაც უდავოდ მეტყველებს მათი ავტორის ოსტატობაზე.

რაც შეეხება თვით ექსპოზიციას, საგამოფენო დარბაზის მცირე მასშტაბებს კარგად მიესადაგა პატარა ზომის გრაფიკული გამოსახულებები. მშვენივრად იქნა მოძებნილი ილუსტრაციების ექსპონირების პრინციპი. ორი ან სამი ილუსტრაცია თავისუფლად განლაგდა ფურცლის თეთრ ან შავ ფონზე, რომლის არასწორი მოხაზულობა უკვე თავისთავად ქმნის საინტერესო მხატვრულ ეფექტს.

იმედი გვაქვს, გალერეა „ორიენტში“ მოწყობილი გამოფენა დაინტერესებს მათ, ვისაც სურვილი და შესაძლებლობა აქვს ამ საინტერესო ჩანაფიქრის განხორციელებისა.

და ბოლოს, გალერეა „ორიენტ“ მაღლობს უხდის მხატვარ გია ბულაძეს ამ გამოფენისთვის.

თბილისისთვის გამოფენების სიზშირე უკვე დიდი ხანია ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. რა თქმა უნდა, სიზშირე ყოველთვის არ არის მრავალფეროვნების მაჩვენებელი და ძალზე სასიამოვნოა, როცა ამ გამოფენათა მონაცვლეობაში, შეიძლება იშვიათად, მაგრამ მაინც გამოირჩევა ისეთი ექსპოზიციები, რომელიც რამე ახალი ან საინტერესო ნიშნით იქცევა ყურადღებას. ამ თვალსაზრისით აღსანიშნავია გალერეა „ორიენტში“ (შარდენის ქ. № 10) მიმდინარე გამოფენა, რომელიც წარმოგვიდგენს მხატვარ გია ბულაძის შემოქმედების ახალ ასპექტს. ამ ექსპონირებული მისი გრაფიკული ნაშუშევრები: ილუსტრაციები, ქართლის ცხოვრების, საბავშვო გამოცემისათვის. ალბათ, შემთხვევითი არ არის, რომ ამ გამოცემის ინიციატორებმა (გამომცემლობა „ზვარი“) წიგნის მხატვრული გაფორმებისთვის მიმართეს გია ბულაძეს, რომლის ამ თემაზე შესრულებულ ფერწერულ ნაშუშევრთა ციკლი კარგად არის ცნობილი 1985 წელს მხატვრის სახლში გამართული გამოფენიდან (გია ბულაძისა და ლევან ჭოლოშვილის ნაშუშევრთა ერთობლივი გამოფენა). ეს არაჩვეულებრივი მხატვრული გამოშასხველობისა და რომანტიკული განწყობილების ფერწერული ნაშუშევრები წარმოგვიდგენენ „ქართლის ცხოვრების“ იმ ნაწილს, რომელიც ქართლში ქრისტიანობის მიღებას ეხება. ეს თემა ასე ვრცლად და დაწვრილებით პირველად იქნა განხორციელებული ქართული მხატვრობის ისტორიაში.

თავდაპირველი ჩანაფიქრით უნდა გამოცემულიყო „ქართლის ცხოვრების“ ექვსტომეული, შავ-თეთრი და ფერადი ილუსტრაციებით. სამწუხაროდ, გამოცემულთა ჩანაფიქრი არ განხორციელდა და მხატვარმა მუშაობა შეწყვიტა ორი ტომის გაფორმების შემდეგ. სწორედ მეორე ტომის ილუსტრაციებმა გამოფენილი გალერეაში.

წიგნის გაფორმების დროს არსებობდა რამდენიმე პირობა: გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო მკითხველთა ასაკი, ლიტერატურული მასალის თავისებურება და კომპიუტერული ბეჭდვის სპეციფიკა. მხატვარმა შესანიშნავად შეძლო ყველა ამ პირობის განხორციელება.

წიგნი ვრცლად და თანმიმდევრულად იქნება დასურათებული. გამოფენაზე წარმოდგენილია ილუსტრაციები და ცალკეული ფურცლების ნაბეჭდი ეგზემპლარები მთლ.

გამოფენა „ქართლის ცხოვრების“ ილუსტრაციები

თავისებრი, რაც ძალზე ამდიდრებს წიგნის მხატვრული გაფორმების შემცველობას. ლექსიკონსა და ანოტაციებსაც დართული აქვს მცირე ზომის გამოსახულებანი პეიზაჟური, ფიგურაციული თუ სიმბოლური მოტივებით, რაც ათავსებს მათ ლიტერატურული მასალის თითოეულ მონაკვეთს.

ილუსტრაციების შესრულების სტილი ძველი გერმანული გრაფიკის ასოციაციას იწვევს. ილუსტრაციები შესრულებულია კალმითა და ტუშით. გამოშასხველობითი ეფექტი ეფუძნება შავ-თეთრის კონტრასტს. ძირითად სახეობა საშუალებას წარმოადგენს ხაზი — ძალზე დინამიური და ექსპრესიული მდინარებით, ან ლაქა —

წარდგენილია პრემიაზე ჩინათიდან — «ქაბის სიგელით»

იმ ავტორთა შორის, რომელთა ნაშრომები წლევანდელი სახელმწიფო პრემიების მოსაპოვებლად არის წარდგენილი, ალექსანდრე ალექსიძე, ალბათ, ერთ-ერთი ყველაზე ახალგაზრდაა. მისი კამბიტალური ექვსასხვერდოვანი ქართულ-რუსულ-ინგლისურ-ფრანგულ-გერმანულ-ლათინური „ოფთალმოლოგიის განმარტებითი ლექსიკონი“ (გამოიცა 1989 წელს) იშვიათ მოვლენად შეიძლება ჩაითვალოს ქართულ ლექსიკოგრაფიაში (თუნდაც ექვსენოვანების გამო!). უპრიანი იქნება, აქ სიტყვა ცნობილ სპეციალისტს მიეცეთ:

„უკანასკნელ ხანს მწვავედ იგრძნობა მოთხოვნილება ოფთალმოლოგიის განმარტებით ლექსიკონსა და უცხო ენებზე ოფთალმოლოგიურ ტერმინთა ადეკვატურ თარგმანზე. ნაშრომი წარმოადგენს ამ მოთხოვნილების დაკმაყოფილების პირველ და უდავოდ წარმატებულ ცდას. იგი შესაძლებლობას აძლევს მკითხველს მიიღოს ოფთალმოლოგიური ტერმინებისა და ცნებების, აგრეთვე, სხვა დარგების იმ ტერმინთა მაქსიმალურად ინფორმატიული, ყველასათვის მისაწვდომი განმარტებები, რომლებიც მეტ-ნაკლებად უკავშირდება ოფთალმოლოგიას. ლექსიკონი უნიკალურია და დიდი პრაქტიკული და თეორიული მნიშვნელობა აქვს. ანალოგიური ნიგანი ჩემთვის ხელმისაწვდომ ლიტერატურაში არ შემხვედრია და ვფიქრობ, რომ იგი მნიშვნელოვანი შენაძნელი მეცნიერული ოფთალმოლოგიისათვის“ (პროფესორი რევაზ გურგენიძე, საქართველოს ოფთალმოლოგთა სამეცნიერო საზოგადოების თავმჯდომარე).

ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტის თვალის სნეულებათა კათედრის 33 წლის პროფესორმა ალექსანდრე ალექსიძემ საფუძვლიანად იცის რუსული, ინგლისური, გერმანული, ფრანგული და იტალიური ენები. ამჟამად იგი ამზადებს ლექსიკონის მეორე გამოცემას, სადაც ტერმინები იტალიურ ენაზეც შევა, რაც ლექსიკონს შეიძენოვანდ (!) აქცევს (ეს ენა იტალიაში ორწლიანი მუშაობის დროს შეისწავლა).

ბოლო ხანს ალექსანდრე ალექსიძემ თითქმის ერთი წელი დაჰყო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში, 50-მილიონიანი პეიზის პროვინციის დედაქალაქ შიჯიჯუაში. იგი მუშაობდა ნორმან ბეთუნიის (ჩინეთში დიდხანს მოღვაწე კანადელი ექიმი და, სხვათა შორის, მათი ქედუნის მეგობარი) სახელობის მშვიდობის საერთაშორისო პოსპიტალის ოფთალმოლოგიურ განყოფილებაში უკიდურესად დაძაბული რეჟიმით: 5 ქირურგიული დღე, ყოველდღიურად 15-წუთი ოპერაცია, რა თქმა უნდა, ოპერაციის შემდგომი მკურნალობის, პაციენტთა მიღებისა და სხვა პოსპიტალური საქმიანობის პარალელურად. მისი მუშაობა პეიზის პროვინციის სახალხო მთავრობის სერტიფიკატით შეაფასა, რომელსაც აწერია: „პეიზის პროვინციაში განხორციელებული მუშაობის შედეგად“.

ეს მართლ „ქაბის სიგელი“ კი არა, „უტილიტარისტული“ დოკუმენტიც არის: მის მფლობელს შეუძლია ჩინეთის ნებისმიერ პროვინციაში იმუშაოს, პირადი სარგებლობისათვის 30-პროცენტიანი ფასდაკლებით შეიძინოს ავტომანქანა, მაღვივარი თუ იაპონური მანქანა-ფონი...

ალექსანდრეს ვთხოვეთ ზოგადი შთაბეჭდილებები გაეზიარებინა ჩინეთის შესახებ:

ჩინეთის ეგზოტიკური, მრავალსაუკუნოვან და ჭერ კიდურ, ჰეუცნობელ ისტორიულ წარსულზე რომ არაფერი ვთქვათ, თვალში გვეცემათ ამ ქვეყნის განვითარების ერთობ სწრაფი ტემპები.

ყველაფრიდან ჩანს, რომ ახლო მომავალში ძალიან გაიზრდება ჩინეთის გავლენის სფერო მთელ აზიაში. ამ ქვეყანამ წარმატებით განხორციელა ის, რაც დღემდე ვერ შეძლეს ყოფილმა საბჭოთა რესპუბლიკებმა — საბაზრო ეკონომიკაზე ჩქარი და უმტკივნეულო გადასვლა. ჩინელი ეკონომისტები უახლოესი ფორის წლის განმავლობაში ვარაუდობენ იუანის (იქალური ფორის ერთეული) კონვერტირებად ვალუტად გადაქცევას, რაც მთელი ეკონომიკის, სახელმწიფოს სიძლიერის ინტეგრალური მაჩვენებელი გახლავთ. ჩინეთმა მტკიცე სახელმწიფო-სახელმწიფო სტრუქტურების მეშვეობით შეძლო საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის რთული და ეკლიანი გზის გაკონტროლება. ამით ჩინელმა, ჩვენგან განსხვავებით, თავიდან აიცილეს ქაოსი, ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ანარქია. იქ მიმდინარე პოზიტიურმა პროცესებმა ჩინელი ხალხი მიიყვანა საერთო კეთილდღეობის მეკვეთე ამაღლებამდე, რაც ქვეყნის ლიდერთა დიდ დამსახურებად უნდა ჩაითვალოს. ჩინელები ძალიან ემადლიერებიან მათ და განსაკუთრებით კი „ჩინური გარდაქმნის არქიტექტორს“ დენ სიაო-პინს.

ალექსანდრე ალექსიძე მალე მესამედ გაემგზავრება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში. კვლავ წარმატებული ყოფილიყოს შესანიშნავი ახალგაზრდა სპეციალისტის მისია!..

ამერიკული პრესა ახალ ამბებს გავრცელებს და ცდილობს, რაც შეიძლება ობიექტურად გააშუქოს ისინი, გადმოგვცეს მხოლოდ ფაქტები და თავი შეიკავოს კომენტარებისაგან. კრიტიკის მიუხედავად ამ პრინციპს გაზეთი თითქმის ყოველთვის იცავს. სხვაგვარაა მიდგომა სარედაქციო გვერდზე მოთავსებული წერილების მიმართ. მათში გადმოცემულია განსხვავებული შეხედულებები, შემოთავაზებულია ამა თუ იმ საკითხის გადაჭრის გზები, ჩამოყალიბებულია მოთხოვნები.

შეერთებული შტატები დიდი ქვეყანაა, მის სხვადასხვა რაიონში გამოძალია გაზეთები განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, როგორც მოცულობით, ასევე შინაარსით. მაგრამ მათი სარედაქციო გვერდები რამდენადმე მაინც ზოგად წესზეა აგებული. ამ წესმა უკვე გაუძლო დროის გამოცდას. საკმარისია გაეცნოთ ორ გაზეთს და ზუსტი წარმოდგენა შეგეძენებათ, თუ საერთოდ როგორ აღგენენ ამერიკული გაზეთები სარედაქციო გვერდებს. სამაგალითოდ ავიღოთ: დილისა და კვირის — „ტრიბუნა“ და საღამოს გაზეთი — „სტარბუკ“. რომელსაც მინდაპოლის გამოცემულია („მინაპოლის სტარბუკი კომპანი“). სტარბუკი ორივე გაზეთს ჰყავს თავისი მთავარი რედაქტორი, ახალი ამბებისა და სარედაქციო გვერდების განყოფილებები. ამავე დროს, ჰყავთ ერთი აღმწინსვრაცია და აქვთ ერთი ტიპოგრაფია. რედაქტორის ერთი მოადგილე ხელმძღვანელობს საინფორმაციო მასალის დამუშავებასა და გამოცემას, ხოლო მეორე რედაქციის გამგე — პასუხისმგებელია სარედაქციო და სადისკუსიო გვერდების შინაარსსა და მომზადებაზე. მთავარ რედაქტორს ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა როგორც სარედაქციო გვერდის შინაარსზე, ისე მთელი გაზეთის ზოგად მიმართულებაზე. ამავე დროს, რედაქციის გამგე დიდი დამოუკიდებლობით სარგებლობს. იგი არ არის ვალდებული, რეგულარულად შეუთანხმოს მასალები მთავარ რედაქტორს.

მასალები, რომლის ორგანიზაციასა და შერჩევას რედაქციის გამგე ხელმძღვანელობს (ე.ი. სარედაქციო და სადისკუსიო გვერდების მასალები) შეიძლება დაახლოებით ექვს კატეგორიად დაიყოს:

1. მოწინავე სტატია, რომელშიც გამოთქმულია გაზეთის თვალსაზრისი;
 2. ერთი ან რამდენიმე საჭირობოროტო კარიკატურა, განკუთვნილი სარედაქციო გვერდისათვის;
 3. სარედაქციო (მკითხველთა) წერილები;
 4. პრეს-სინდიკატებში შემავალი ჟურნალისტების წერილები და ფელეტონები;
 5. სხვადასხვა საკითხთა კომენტარები, რომლებსაც გაზეთის თანამშრომლები ან უმეტესად სპეციალისტები წერენ;
 6. სხვა გამოცემებიდან გადმობეჭდილი სტატიები, რომლებიც უფრადდებათ იმსახურებენ განსაზღვრული საკითხისადმი ურევულო მიდგომით ან ოპორიონისტულ-სატირისტული ტონით (ასეთ სტატიებს სარედაქციო გვერდის გამოსაცემად უნდა დაეკადრებინათ).
- სარედაქციო გვერდების შედგენაში მონაწილეობას იღებს 8-9 კაცი, რედაქციის გამგის ჩათვლით (სარედაქციო გადაწყვეტილებებს ორივე გაზეთში ერთი წესით იღებენ).

ყოველი სამუშაო დღის დაწყებისას სარედაქციო გვერდის განყოფილების თანამშრომლები იკრიბებიან სხდომაზე. როგორც წესი, რედაქციის გამგე გამოკითხავს თითოეულ ავტორსა და კარიკატურისტს, თუ რომელ თემაზე სთავაზობს იგი რედაქციას წერილის, კომენტარის ან კარიკატურის გამოქვეყნებას იმ დღის გაზეთში. მისივენივე აგრეთვე მათ თვალსაზრისს ამა თუ იმ აქტუალურ საკითხზე.

ეს მოკლე სხდომები, ჩვეულებრივ, ოპერატიულად მიმდინარეობს. თუ თანამშრომელს, რომელიც დასტესტებულია ქალაქის მეურნეობის საკითხებში, სურს გააკრიტიკოს, ან პირიქით, შეაქოს ესა თუ ის მუნიციპალური ან საზოგადოებო პროექტი, მისი კოლეგები ეყრდნობიან ამ თანამშრომლის პროფესიონალიზმს და მის აზრს გაზეთის აზრად აქცევენ.

მაგრამ არის შემთხვევები, როდესაც ამ სახელდახელო სხდომაზე ვნებები იფეთქება. სერიოზული უთანხმოების შემთხვევაში, როდესაც საბოლოოდ მიღებული გადაწყვეტილება გადაჭრით ეწინააღმდეგება იმ თანამშრომლის თვალსაზრისს, რომელმაც თემა წამოაყენა, მოწინავეს სხვა თანამშრომელი წერს რედაქციის მუშაკს არასდროს შესთავაზებენ ისეთი წერილის დაწერას, რომლის იდეასაც იგი არ იზიარებს.

უფრო რთულია მუშაობა რედაქციის მხატვარ-კარიკატურისტთან. ისინი განსაკუთრებული კატეგორიის თანამშრომლები არიან, ჩვეულებრივ ემოციურები, მაგრამ ნიჭიერი ხალხი. გაურკვეველია რატომ, მაგრამ ამ ჯიშის და განსაკუთრებულად მგრძნობიარე ბუნების ადამიანებს ღრმად სწამთ, რომ ნაზატი გადმოცემული აზრი გაცილებით ამაღლებულია, ვიდრე სიტყვით გადმოცემული. უფრო მეტიც: ისინი გერაფრით ურთიერებიან იმ აზრს, რომ მათ კარიკატურაში ჩადებული იდეა უნდა შეესაბამებოდეს გაზეთის საერთო ხაზს. პირადად მე, არ შემხედვარია რედაქციის გამგე, რომელსაც მუდმივი შეტაკებები არ ჰქონდეს თავის კარიკატურისტთან. არც ისეთი კარიკატურისტი მინახავს, რომელიც დარწმუნებული არ იყო, რომ მისი გამგე ცუდად ერკვევა საქმეში, და საერთოდ, აუტანლად თავისნათყვამა.

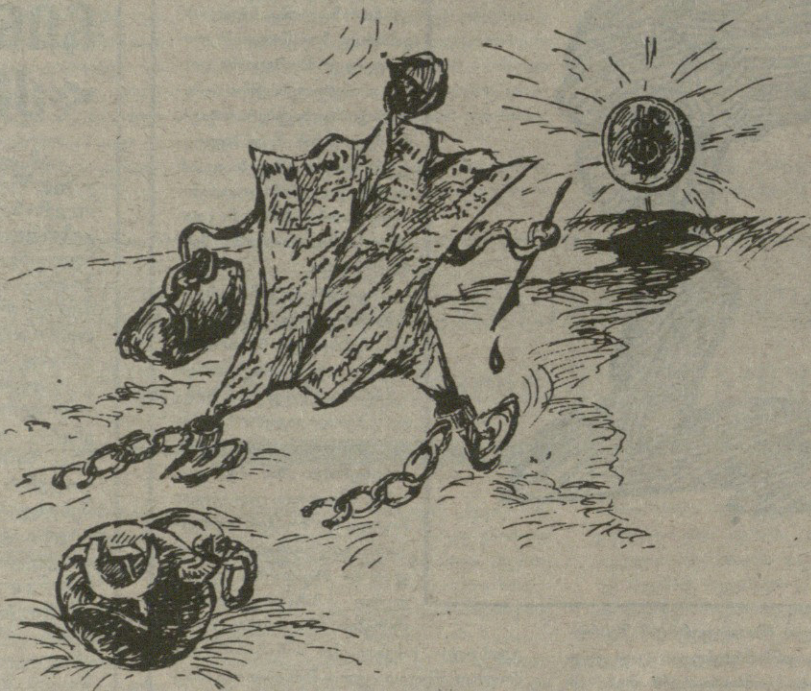
რაც არ უნდა ბეჭითად მუშაობდეს რედაქციის გამგე, იგი თავის დამსახურებად ვერ ჩათვლის იმ ინტერესს, რომელსაც მკითხველთა უმეტესობაში სარედაქციო გვერდის ერთი მონაკვეთი იწვევს. ეს, უპირველეს ყოვლისა, იმ წერილების ნაკადის დამსახურებაა, რომლებიც ლამის წალკის წერილებზე განყოფილება დიდი ხანია წარსულს ჩაბარდა ის დღე, როდესაც

საც გაზეთი წერილების ნაკლებობას განიცდიდა და იძულებული იყვნენ ფიქტიური ხელმოწერით გამოეყვანებინათ შენიშვნები ან წერილები, ვთქვათ, ამგვარი მოთხოვნებით — ამოეცათ კატები ქალაქში ან ეკრძალოთ თევზჭერა ქალაქის ყველა წყალსაცავში. ასეთ შენიშვნებს საპასუხო წერილების ნაკადი მოჰყვებოდა ხოლმე. დღეს კი ამერიკის მკითხველთა საზოგადოებას სტიმულირება არ სჭირდება. ჩვენ შეგვცალეთ ძველი დევიზი — „მკითხველი ყოველთვის მართალია“ — ახალი — „მკითხველი უყოველთვის წერენ“.

ქვეყნის ბევრ რაიონში წერილების უწყვეტი ნაკადი

საარჩევნო კამპანია მიმდინარეობს, ან საყოველთაო სახალხო დისკუსია რაიმე მნიშვნელოვან საკითხზე, აღნიშნული ციფრი ორჯერ იზრდება. ცხადია, ყველა წერილს ვერ ვათავსებთ გაზეთში. როდესაც სარედაქციო ფოსტის ნაკადი ბევრად აღემატება გაზეთში მათი გამოქვეყნების შესაძლებლობებს, პრიორიტეტს ვანიჭებთ იმ წერილებს, რომლებიც ეხებიან ყველაზე უფრო საჭირობოროტო საკითხებს. ზოგიერთი წერილი ხელმოუწერილი მოდის — ჩვენ მოვიტოვებთ, მიეთითოს ავტორის ვინაობა და მისამართი, რომ საჭიროების შემთხვევაში შემოგვძღვას საგაზეთო მასალის სანდოობა.

გამოცდილება

სარედაქციო გვერდი:

კომენტარები, დებატები, შეხედულებები

რობერტ სმიტი —

„მინაპოლის სტარბუკი“ და „მინაპოლის ტრიბუნა“ გამომცემები

კადი გამოიწვია ცეცხლსასროლი იარაღის ტარების უფლების დადგენის კანონპროექტმა წერდენ მონადირეები, რომლებიც შეუფიქრებლად იყვნენ, რომ პროექტის განსაზღვრული სისტემა ხელს შეუშლიდა მათ სპორტულ საქმიანობას. განსაკუთრებით ბევრი იყო ისეთი ადამიანთა წერილები, რომლებიც ამ სახის ნებისმიერ კანონმდებლობაში ხედავდნენ შეთქმულებას, რომლის მიზანიც „ხალხის განიარაღება და ქვეყნის დაპყრობა“ იყო. მაგრამ ყველაზე ხშირად წერილებს წერდნენ ყოველდღიურ, ჩვეულებრივ თემებზე, რომლებშიც ასახულია პირადად მათი ან მათი ახლობლების ცხოვრება. ასე მაგალითად, ბაღებისა და პარკების რეკონსტრუქცია მინაპოლის იქვე ცხარე კამათის საგნად ქალაქის საბჭოში და ურცხვი წერილების საბაზად — რედაქციაში. გადაწყვეტილება ელექტროენერგიის დაზოგვის მიზნით მთელ ქვეყანაში საათის ისრის ერთი საათით წინ გადაწევის შესახებ, მტკივნეული საკითხი აღმოჩნდა. რედაქციაში წერილებს გზავნიდნენ შრომელები, რომლებიც უკმაყოფილონი იყვნენ, რომ მათ შეეძლოთ სიხნულში მოუწევდათ სკოლაში სიარული. გვერდებზე ფერმერები, რომლებიც კატეგორიულად პროტესტს გამოთქვამდნენ ამ ღონისძიების წინააღმდეგ, ისინი თვლიდნენ, რომ ძროხები „ბუნებრივ“ დროში ცხოვრობენ და საათთან მათ არაფერი ესაქმებათ. ისინი უყრდნობდნენ შეცვლიან თავის ფიზიოლოგიას და ვერ შეეგუებიან მოწვევას ხელოვნურად დადგენილ დროს.

ასე რომ, რედაქცია არ განიცდიდა წერის მოყვარულთა თემების ნაკლებობას. რამდენადაც ეს რუმბორა მკითხველთა უდიდეს ინტერესს იწვევს, ვთვლი, რომ ის გაზეთის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მონაკვეთია.

ჩვენ დიდ ყურადღებას ვუთმობთ რედაქციაში შემოსულ წერილებს. გაზეთი მართლაც ერთადერთი ტრიბუნაა, საიდანაც სულ უფრო და უფრო მზარდი და სულ უფრო და უფრო უსახური ქალაქის მცხოვრებნი საჩიროდ ამბობენ თავის სიტყვას, ჩამოშლილი არიან სხვებთან აზრთა გაცვლა-გამოცვლაში, აკრიტიკებენ ან ისმენენ სხვადასხვა სახის კრიტიკას.

სანიშნოდ ავიღოთ ჩვენი ორი გაზეთი. ჩვეულებრივ „არასარჩევნო“ წელს ისინი, საშუალოდ, ათასზე მეტ წერილს იღებენ თვეში. ხოლო როდესაც

ჩვენ ისიც გვესმის, რომ მკითხველებთან კავშირის შესანარჩუნებლად ძალიან არ უნდა შევზღუდოთ წერილების პუბლიკაცია. ამიტომ გაზეთი „სტარბუკი“ და „ტრიბუნა“ ექვსჯერ გამოდის, შაბათის სარედაქციო გვერდს მთლიანად მკითხველების წერილებს უთმობს. გაზეთი „ტრიბუნა“ კი საკვირაო ნომრის დამატებით გვერდსაც გამოაქვეყნებს საშობლოდ. მთლიანად ორივე გაზეთი ახერხებს მიღებული წერილების 40-50 პროცენტის გამოქვეყნებას.

გაზეთ „ტრიბუნა“ საკვირაო ნომრში მკითხველთა წაკითხვის ან მარტო წერილებისათვის გამოყოფილ დამატებით გვერდს, არამედ კიდევ ორ-სამ დამატებით სარედაქციო და სადისკუსიო გვერდებს. ორ გვერდამდე ეთმობა ჩვენი რედაქციის თანამშრომლების ან პრეს-სინდიკატების ცნობილი ჟურნალისტების წერილებს და კომენტარებს. ერთი დამატებითი გვერდი კი საცნობაროა, რომელიც შეიცავს სისტემატიზებულ ფაქტობრივ მასალას სახელმწიფო, საერთაშორისო ან ადგილობრივი მნიშვნელობის რომელიმე კონკრეტული საკითხის ირგვლივ. ეს გვერდი განკუთვნილია როგორც რიგითი მკითხველისათვის, ასევე სკოლის მასწავლებლებისათვის, როგორც თავისებური დამხმარე სასწავლო საშუალება.

პრეს-სინდიკატის ჟურნალისტები წმინდა ამერიკული მოვლენაა. პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სხვა სახის სტატიებს, როგორც წესი, ისინი ვაშინგტონში წერენ, მაგრამ მთელი ქვეყნის გაზეთებში აქვეყნებენ. ამგვარად, ეს სტატიები ერთდროულად ასობით გაზეთში გამოჩნდება ხოლმე. ეს კომენტატორ-ანალიტიკოსები, ცხადია, ძალიან განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან როგორც ნიჭით და მსოფლმხედველობით, ისე პროფესიული ოსტატობითა და მკითხველთა შორის პოპულარობით. პოპულარობა გადაწყვეტილ ფაქტორია მონორარის დანიშვნისას მონორარის გაზეთები უნდათ პრეს-სინდიკატს მათი ამა თუ იმ პუბლიცისტის მასალის გამოქვეყნებისათვის.

ბევრი გაზეთი (და ეს სრულიად ბუნებრივია) ყიდულობს და აქვეყნებს იმ ავტორთა სტატიებსა და ფელეტონებს, რომელთა პოლიტიკური თვალსაზრისი მეტ-ნაკლებად შეესაბამება მათ მფლობელთა პოლიტიკურ ორიენტაციას.

ძნელია „ხელში ჩაგდო“ ისეთი „სინდიკატელი

კომენტატორები“, რომლებიც (გაზეთი) პრინციპულად თვითნებურად და გააზრებული ანალიზებით დააკმაყოფილებენ ჩვენს მკითხველს და, ამავე დროს, წარმოადგენენ ან მარცხენა ან მარცხენა მიმართულების რადიკალურ შეხედულებებს (ზოგიერთი პოლიტიკური შეხედულებების კომენტატორთა მოვანა კი, ადვილია). არც უმცირესობის წარმომადგენელ ისეთ ავტორთა პოვნა ადვილია, რომლებიც შეძლებდნენ, დამატებებლად წარმოედგინათ მოსახლეობის შესაბამისი ჯგუფის შეხედულებები და მისწრაფებები. მე, მაგალითად, არ ვიცნობ არც ერთ სახელგანთქმულ ინდიველ ან მექსიკელ ჟურნალისტს, რომელიც იბეჭდებოდად დიდი გაზეთების ფურცლებზე. მართალია არიან ზანგი კომენტატორები და მეტიც, ვიდრე უწინ, მაგრამ მაინც არასაკმარისი რაოდენობით.

„სინდიკატელი“ ჟურნალისტების სტატიების გარდა, ვებუდავთ ჩვენი თანამშრომლების წერილებსაც (მათი ხელმოწერით). ჩვენ მკვეთრად გამოვყოფთ ერთმანეთისაგან ხელმოწერულ მოწინავე სტატიებს (რომლებიც გაზეთის პოზიციას გამოხატავს) და ჩვენი თანამშრომლების ხელმოწერულ სტატიებს (რომლებიც მხოლოდ ავტორის თვალსაზრისს გადმოცემენ). მაგრამ ავტორის მიერ ხელმოწერილ წერილში ხშირად ისეთივე შეხედულებებია გამოთქმული, რომლებსაც ადრე სარედაქციო მოწინავეში გვავცნობთ. საგვტარო სტატიები შეიძლება ისეთ თვალსაზრისსაც გადმოცემდნენ, რომელიც შემდეგ გაზეთის თვალსაზრისად იქცევა.

გაზეთის მუშაკები დაინტერესებული უნდა იყვნენ ყველაფრით, რაც კი მსოფლიოში ხდება. ადამიანური მოღვაწეობის ნებისმიერ სფეროში უნდა ეძებდნენ ინფორმაციას წარსულის, აწმყოსა და მომავლის შესახებ. ჩვენს რედაქციებში ასეთ ჟურნალისტებს „რენესანსის ადამიანებს“ ვუწოდებთ — მათ ვეძებთ „ახალი ამბების“ განყოფილებისათვის, მაგრამ განსაკუთრებით საჭირონი მაინც „სარედაქციო გვერდისთვის“ არიან. თვალთახედვის სიფართოვე, გახსნილი, ნათელი გონება, ცნობისმოყვარეობა — აი, ჩვენი კადრებისათვის დამახასიათებელი თვისებები. და ჩვენ ვცდილობთ, ყოველდღიურად მივაწოდოთ „სარედაქციო გვერდის“ მკითხველებს ის მრავალმხრივი მასალა, რომელსაც „რენესანსის ადამიანები“ ჩათვლიან საჭიროდ. ამიტომ, გარდა იმ მასალებისა, რომლებზეც შემოთ იყო საუბარი, სისტემატურად ვათავსებთ გაზეთებში რუბრიკას: „ცოტ-ცოტა ყველაფერზე“. ეს არის ნაკრები სხვადასხვა მასალისა, რომელსაც დავესხებით ხოლმე პროფესიულ, პოლიტიკურ, ტექნიკურ და სხვა გამოცემებს. ეს ის მასალებია, რომლებმაც, ჩვენი აზრით, უნდა დამსახურონ მკითხველის ყურადღება, აღუძრან მათ რაიმე ინტერესი, ან, უკიდურეს შემთხვევაში, გაართონ ისინი. ასეთი მასალის შეჩვენა ზოგჯერ დამოკიდებულია თანამშრომლის იუმორის გრძნობაზეც. ხანდახან აღნიშნულმა რუბრიკამ შეიძლება სრულიად მოულოდნელი შედეგი გამოიწვიოს. მაგალითად: ერთხელ გაზეთმა „სტარბუკი“ ჩვენი რაიონის მსხვილი საეკლესიო ორგანიზაციის მიერ გამოცემული ჟურნალიდან გადმობეჭდა სტატია, მასში მოყვანილი იყო (შტატების აღმოსავლეთი სანაპიროს) ერთ-ერთი მსხვილი მრეწველის განცხადება იმის შესახებ, რომ ერთ-ერთმა ცნობილმა ფიზიკურმა ადამიანმა მოახერხა „ქვეყნის ოთხი კუთხის ფოტოგრაფირება“ — კუთხეებისა, რომლებიც მოხსენიებულია ესაა წინასწარმეტყველის წიგნში (1-2) და იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში (7-1). სტატია ნამდვილი ქარიშხალი მოჰყვა და რედაქციაში სიტყვასიტყვით წამოვიდა წერილები. მორწმუნე კონსერვატორები მადლობას გვიხდოდნენ იმისათვის, რომ, თუმცა შემთხვევითი და დავიანებით, მაგრამ მაინც დავადასტურეთ ქეშარიტება ყველაფრისა, რაც წერია ბიბლიაში. მორწმუნე ლიბერალებმა და იმ ადამიანებმა, რომლებიც არც ერთი რელიგიის აღმსარებლებს არ წარმოადგენდნენ, ბრალი დავუდეს ინტელექტუალურ უპატიოსნობაში, დემოგოგიაში, ხელოვნობის მოკიწულობას და სხვა მსგავს ცოდებში.

თავდაცვის მიზნით მივმართე ლაბორატორიას, რომელმაც თითქმის გააღიო ეს გადასარევი სურათები. აღმოჩნდა, რომ ჩვენს პლანეტაზე, ბეჭდვითი ორგანოებისათვის მიცემულ ერთ-ერთ ინტერვიუში ფიზიკოსებმა, რომლებიც აწარმოებდნენ გამოკვლევებს, დედამიწის ზედაპირის უსწორმასწორო „უღუგუეს“ ხუმრობით უწოდეს „კუთხეები“. აქედან დაიწყო მთელი ეს ანგელოტური ისტორია. ჩვენ შევძელით რეაბილიტაცია ინტელექტუალურ-სკეპტიკოსებისა და მორწმუნე ლიბერალების თვალში, მაგრამ მორწმუნე დოგმატიკოსებმა არ დაუყვნენ ეცნობებიანთა, რომ მოლაპატრებლად გვთვლიან.

დასასრულ, მინდა აღვნიშნო, რომ სარედაქციო გვერდის განვითარების ტენდენციას ასახავს მხოლოდ ამ გვერდის დასაბუთებაშიც: ჩვენ ვა ვუწოდებთ არა „სარედაქციო“, არამედ „სარედაქციო-სადისკუსიო გვერდს“.

ამით ხაზს ვუსვამთ, რომ სარედაქციო გვერდი მარტოდენ ჩვენი რედაქციის თვალსაზრისის როდი წარმოაჩენს. იგი იქცა სხვადასხვა შეხედულებების, სხვადასხვა რწმენისა და თვალსაზრისების ტრიბუნად. ჩვენ გამოვხატავთ ჩვენ აზრს, მაგრამ ადვილს ვუთმობთ სხვის აზრსაც, რომელსაც სხვადასხვა წყაროებიდან ვკრებთ. ამიტომაც ჩვენი სარედაქციო-სადისკუსიო გვერდი საზოგადოების ცოცხალი ხმა ჩვენს სულ უფრო და უფრო გაუმპროვინებელ სამყაროში.

თარგმნა

თეალე გელაშვილი

13

სხვადასხვა

თურქი შექსპირის კომუნიზმზე წერდა

ასე თვლის ცნობილი ალბანელი მწერალი ისმაილ კადარე. „ლიტერატურის პირობებში მცხოვრები ადამიანები მძაფრად შეიმეცნებენ შექსპირს, განსაკუთრებით კი ისეთ ნაწარმოებებს, როგორიცაა „ამლეტო“ და „ოთლო“. — ამბობს კადარე. — მათთვის ნაცნობია მონეტის პირობები და მკვლევარების პირქვეშე სული. ისეთი შთაბეჭდილება გვექმნება, თითქოს შექსპირი წერდა კომუნიზმის შესახებ“.

კადარე კალამს ეკუთვნის ათეულობით ესე და პოემა, დასრულებული ოცამდე რომანი, რომლებიც მსოფლიოს ხალხთა ორმოც ენაზეა თარგმნილი. იგი რამდენჯერმე ჩართეს ლიტერატურის დარგში ნობელის პრემიის საჯარო მდივანთან საბუდო, ალბანეთში გამეფებული დიქტატორული რეჟიმის მოწინააღმდეგე, იტალიელი გახდა 1990 წელს გადახვეწილი სამშობლოდან.

ტოტალიტარიზმის პირობებში მოღვაწე მწერლებს, დარწმუნებულია კადარე, რამდენადმე განსხვავებული ფასეულობანი გააჩნიათ, ვიდრე მათ კოლევებს ჩამოყალიბებული დემოკრატიის ქვეყნებიდან და ამიტომ მსოფლიო ლიტერატურის კლასიკოსების შემოქმედებასაც სხვაგვარად აღიქვამენ.

თანამედროვე მწერლისაგან იმეოთადაა გათვალისწინებული, რომ მის შემოქმედებაზე გამოირჩეულ ზეგავლენას ახდენს შექსპირი.

შექსპირი სხვა ეპოქაში ცხოვრობდა, მაგრამ რითი განსხვავდება სამეფო დესპოტია კომუნისტურიდან, კითხვას კადარე და მანც, მის ნაწარმოებებს, რომლებშიც სამეფო პირობები არცთუ ისე მომხიბვლელად გამოიყურებიან, არ კმაყავს ალბანეთის ხელისუფლება. ზოგიერთი მწერალი იმეორავდა ახერხებს წიგნების გამოცემას თვით დიქტატურის დროსაც. კადარე მზადაა, ყვე-

ლაფერს ახსნა მოუქმნოს, გარდა ერთისა: „არ შეიძლება დიქტატურის იდეების გამოხატვა, დიქტატორთა ლაქია გახდეს“.

— გოეთე, გირგილიუსი, სერვანტესი — არცერთი არ იყო პოლიტიკური დისიდენტი, — ამბობს კადარე. — აი, ივლიუსი კი პირველი მწერალია ისტორიაში, ტოტალიტარულმა რეჟიმმა რომ გააძევა სამშობლოდან. მიზეზის დადგენა კი დღემდე ვერ მოხერხდა. ბრალდების წაყენების გარეშე განდევნა — ტიპური სასჯელია დიქტატურის პირობებში განსხვავებულად მოაზროვნისათვის.

ალბანური რეჟიმი ძალზე წააგავდა 30-იანი წლების საბჭოურ რეჟიმს. იმასაც ვიტყვით, რომ იგი უფრო უარესიც იყო იმიტომ, რომ წვენი დიქტატორი სტალინზე განათლებული გახლდათ. ბრძოლის ერთადერთ სარბილად ლიტერატურა და ენა რჩებოდა“.

ალბანელი კომუნისტები ახალი ოფიციალური ენის შექმნისთვის ცდილობდნენ, მაგრამ მწერლებმა ალბანური ენის შენარჩუნება შეძლეს, მისი ბუნებრივი განვითარება არ შეეჩერებულა.

ბოლო წლებში, როცა რეჟიმი შეირყა, ალბანეთში უცნაური ამბები დატრიალდა. მაგალითად, გასვენებებში სულ უფრო მეტი ხალხი დადიოდა. კადარე ამას იმით ხსნის, რომ ალბანელებმა პანაშვიდებში იმაზე მეტი დაინახეს, ვიდრე განსვენებულთან გამოთხოვების ცერემონია. „მარადისობა მკვეთრად განსხვავდებოდა კომუნისტური პროპაგანდის უდაბნოური ლანდშაფტისაგან, რომელიც პარტიის სიდიადისა და მისი მიღწევების შესახებ ყბდობით გვიჟღავნებდა ყურებს. — გვისხნის ისმაილ კადარე. — დაკრძალვებზე ადამიანები ბუნებრივი ენით საუბრობენ.“

ადამიანებზე, სიკვდილზე, ყოველივე მიწიერის წარმატებაზე. იქ სხვა, ნაძვლი ცხოვრება იწყებოდა ზოლზე“.

ნამდვილი ლიტერატურის ყველაზე სახიფათო მოწინააღმდეგე, კადარეს აზრით, საშუალო, უფერული ლიტერატურაა. „უღიმღამობის პოზიციები ნებისმიერ სახელმწიფოში ძლიერია, — ამბობს იგი. — მაგრამ ტოტალიტარულ სახელმწიფოებში მას მოკავშირედ რეპრესიული რეჟიმი ჰყავს. დემოკრატიულ ქვეყნებში კი ასეთი ლიტერატურის მხარდამჭერი ბაზარია“.

დიქტატურის პირობებში ლიტერატურის დანიშნულებაა ეროვნული შეგნებისა და სინდისის ერთგვარი განწყობა და დენილი დანაშაულობებისაგან. საბერძნეთის მთელი ანტიკური ლიტერატურა, დარწმუნებულია კადარე, წარმოადგენს ეროვნული შეგნების გათავისუფლების ცდას იმ ცოდვანი ტვირთისაგან, რომელიც ბერძნებმა კისრად იღეს ტროასთან ომის დროს. ეს არ გახლავთ თავის გასამართლებელი ცდა. იგი უფრო იმის გაგებას ემსახურება, თუ რატომ მოხდა ყოველივე ბერძენი მწერლები მიხედნენ, რომ შეუძლებელი იქნებოდა დიდი და ბრწყინვალე ცივილიზაციის შექმნა ისეთი არ მოხერხდებოდა თანხმობის მიღწევა საკუთარ სინდისთან.

„სამწუხაროდ, ეს იშვიათად ხდება. ამასწინათ, ჩემს მიმართვაში სერბ მწერალთა ჯგუფისადმი მოვიყვანე საბერძნეთის მაგალითი, მაგალითი მისი ისტორიული დანაშაულისა. კონფლიქტები ყოფილ იუგოსლავიაში გამოწვეულია „დიდი სერბების“ მითის არსებობით, რომლის გავრცელებაშიც სწორედ სერბ მწერლებს უდევთ ლომის წილი. თანამედროვე მსოფლიოს კი სიმართლე ესაჭიროება და არა ბითები და ლეგენდები“ — მტკიცედ სწამს კადარეს.

ბუბლიკაია მოაშადა
ზაად ბოტომოველა

საპარტოვლოს მხიარულთა და საზრიანთა ნაპრაბა („ნამდვილი თაბადაბი“) მოსკოვში, მხიარულთა და საზრიანთა კლუბის (მსკ) საპარტოვლოს ასოციაციის ჩამოყალიბებაში დიდი წარმატებას მიადგია. 2006 წლის დეკემბრის 23-ს, 2007 წლის 1-ს, 2008 წლის 1-ს, 2009 წლის 1-ს, 2010 წლის 1-ს, 2011 წლის 1-ს, 2012 წლის 1-ს, 2013 წლის 1-ს, 2014 წლის 1-ს, 2015 წლის 1-ს, 2016 წლის 1-ს, 2017 წლის 1-ს, 2018 წლის 1-ს, 2019 წლის 1-ს, 2020 წლის 1-ს, 2021 წლის 1-ს, 2022 წლის 1-ს, 2023 წლის 1-ს, 2024 წლის 1-ს, 2025 წლის 1-ს, 2026 წლის 1-ს, 2027 წლის 1-ს, 2028 წლის 1-ს, 2029 წლის 1-ს, 2030 წლის 1-ს, 2031 წლის 1-ს, 2032 წლის 1-ს, 2033 წლის 1-ს, 2034 წლის 1-ს, 2035 წლის 1-ს, 2036 წლის 1-ს, 2037 წლის 1-ს, 2038 წლის 1-ს, 2039 წლის 1-ს, 2040 წლის 1-ს, 2041 წლის 1-ს, 2042 წლის 1-ს, 2043 წლის 1-ს, 2044 წლის 1-ს, 2045 წლის 1-ს, 2046 წლის 1-ს, 2047 წლის 1-ს, 2048 წლის 1-ს, 2049 წლის 1-ს, 2050 წლის 1-ს, 2051 წლის 1-ს, 2052 წლის 1-ს, 2053 წლის 1-ს, 2054 წლის 1-ს, 2055 წლის 1-ს, 2056 წლის 1-ს, 2057 წლის 1-ს, 2058 წლის 1-ს, 2059 წლის 1-ს, 2060 წლის 1-ს, 2061 წლის 1-ს, 2062 წლის 1-ს, 2063 წლის 1-ს, 2064 წლის 1-ს, 2065 წლის 1-ს, 2066 წლის 1-ს, 2067 წლის 1-ს, 2068 წლის 1-ს, 2069 წლის 1-ს, 2070 წლის 1-ს, 2071 წლის 1-ს, 2072 წლის 1-ს, 2073 წლის 1-ს, 2074 წლის 1-ს, 2075 წლის 1-ს, 2076 წლის 1-ს, 2077 წლის 1-ს, 2078 წლის 1-ს, 2079 წლის 1-ს, 2080 წლის 1-ს, 2081 წლის 1-ს, 2082 წლის 1-ს, 2083 წლის 1-ს, 2084 წლის 1-ს, 2085 წლის 1-ს, 2086 წლის 1-ს, 2087 წლის 1-ს, 2088 წლის 1-ს, 2089 წლის 1-ს, 2090 წლის 1-ს, 2091 წლის 1-ს, 2092 წლის 1-ს, 2093 წლის 1-ს, 2094 წლის 1-ს, 2095 წლის 1-ს, 2096 წლის 1-ს, 2097 წლის 1-ს, 2098 წლის 1-ს, 2099 წლის 1-ს, 2100 წლის 1-ს, 2101 წლის 1-ს, 2102 წლის 1-ს, 2103 წლის 1-ს, 2104 წლის 1-ს, 2105 წლის 1-ს, 2106 წლის 1-ს, 2107 წლის 1-ს, 2108 წლის 1-ს, 2109 წლის 1-ს, 2110 წლის 1-ს, 2111 წლის 1-ს, 2112 წლის 1-ს, 2113 წლის 1-ს, 2114 წლის 1-ს, 2115 წლის 1-ს, 2116 წლის 1-ს, 2117 წლის 1-ს, 2118 წლის 1-ს, 2119 წლის 1-ს, 2120 წლის 1-ს, 2121 წლის 1-ს, 2122 წლის 1-ს, 2123 წლის 1-ს, 2124 წლის 1-ს, 2125 წლის 1-ს, 2126 წლის 1-ს, 2127 წლის 1-ს, 2128 წლის 1-ს, 2129 წლის 1-ს, 2130 წლის 1-ს, 2131 წლის 1-ს, 2132 წლის 1-ს, 2133 წლის 1-ს, 2134 წლის 1-ს, 2135 წლის 1-ს, 2136 წლის 1-ს, 2137 წლის 1-ს, 2138 წლის 1-ს, 2139 წლის 1-ს, 2140 წლის 1-ს, 2141 წლის 1-ს, 2142 წლის 1-ს, 2143 წლის 1-ს, 2144 წლის 1-ს, 2145 წლის 1-ს, 2146 წლის 1-ს, 2147 წლის 1-ს, 2148 წლის 1-ს, 2149 წლის 1-ს, 2150 წლის 1-ს, 2151 წლის 1-ს, 2152 წლის 1-ს, 2153 წლის 1-ს, 2154 წლის 1-ს, 2155 წლის 1-ს, 2156 წლის 1-ს, 2157 წლის 1-ს, 2158 წლის 1-ს, 2159 წლის 1-ს, 2160 წლის 1-ს, 2161 წლის 1-ს, 2162 წლის 1-ს, 2163 წლის 1-ს, 2164 წლის 1-ს, 2165 წლის 1-ს, 2166 წლის 1-ს, 2167 წლის 1-ს, 2168 წლის 1-ს, 2169 წლის 1-ს, 2170 წლის 1-ს, 2171 წლის 1-ს, 2172 წლის 1-ს, 2173 წლის 1-ს, 2174 წლის 1-ს, 2175 წლის 1-ს, 2176 წლის 1-ს, 2177 წლის 1-ს, 2178 წლის 1-ს, 2179 წლის 1-ს, 2180 წლის 1-ს, 2181 წლის 1-ს, 2182 წლის 1-ს, 2183 წლის 1-ს, 2184 წლის 1-ს, 2185 წლის 1-ს, 2186 წლის 1-ს, 2187 წლის 1-ს, 2188 წლის 1-ს, 2189 წლის 1-ს, 2190 წლის 1-ს, 2191 წლის 1-ს, 2192 წლის 1-ს, 2193 წლის 1-ს, 2194 წლის 1-ს, 2195 წლის 1-ს, 2196 წლის 1-ს, 2197 წლის 1-ს, 2198 წლის 1-ს, 2199 წლის 1-ს, 2200 წლის 1-ს, 2201 წლის 1-ს, 2202 წლის 1-ს, 2203 წლის 1-ს, 2204 წლის 1-ს, 2205 წლის 1-ს, 2206 წლის 1-ს, 2207 წლის 1-ს, 2208 წლის 1-ს, 2209 წლის 1-ს, 2210 წლის 1-ს, 2211 წლის 1-ს, 2212 წლის 1-ს, 2213 წლის 1-ს, 2214 წლის 1-ს, 2215 წლის 1-ს, 2216 წლის 1-ს, 2217 წლის 1-ს, 2218 წლის 1-ს, 2219 წლის 1-ს, 2220 წლის 1-ს, 2221 წლის 1-ს, 2222 წლის 1-ს, 2223 წლის 1-ს, 2224 წლის 1-ს, 2225 წლის 1-ს, 2226 წლის 1-ს, 2227 წლის 1-ს, 2228 წლის 1-ს, 2229 წლის 1-ს, 2230 წლის 1-ს, 2231 წლის 1-ს, 2232 წლის 1-ს, 2233 წლის 1-ს, 2234 წლის 1-ს, 2235 წლის 1-ს, 2236 წლის 1-ს, 2237 წლის 1-ს, 2238 წლის 1-ს, 2239 წლის 1-ს, 2240 წლის 1-ს, 2241 წლის 1-ს, 2242 წლის 1-ს, 2243 წლის 1-ს, 2244 წლის 1-ს, 2245 წლის 1-ს, 2246 წლის 1-ს, 2247 წლის 1-ს, 2248 წლის 1-ს, 2249 წლის 1-ს, 2250 წლის 1-ს, 2251 წლის 1-ს, 2252 წლის 1-ს, 2253 წლის 1-ს, 2254 წლის 1-ს, 2255 წლის 1-ს, 2256 წლის 1-ს, 2257 წლის 1-ს, 2258 წლის 1-ს, 2259 წლის 1-ს, 2260 წლის 1-ს, 2261 წლის 1-ს, 2262 წლის 1-ს, 2263 წლის 1-ს, 2264 წლის 1-ს, 2265 წლის 1-ს, 2266 წლის 1-ს, 2267 წლის 1-ს, 2268 წლის 1-ს, 2269 წლის 1-ს, 2270 წლის 1-ს, 2271 წლის 1-ს, 2272 წლის 1-ს, 2273 წლის 1-ს, 2274 წლის 1-ს, 2275 წლის 1-ს, 2276 წლის 1-ს, 2277 წლის 1-ს, 2278 წლის 1-ს, 2279 წლის 1-ს, 2280 წლის 1-ს, 2281 წლის 1-ს, 2282 წლის 1-ს, 2283 წლის 1-ს, 2284 წლის 1-ს, 2285 წლის 1-ს, 2286 წლის 1-ს, 2287 წლის 1-ს, 2288 წლის 1-ს, 2289 წლის 1-ს, 2290 წლის 1-ს, 2291 წლის 1-ს, 2292 წლის 1-ს, 2293 წლის 1-ს, 2294 წლის 1-ს, 2295 წლის 1-ს, 2296 წლის 1-ს, 2297 წლის 1-ს, 2298 წლის 1-ს, 2299 წლის 1-ს, 2300 წლის 1-ს, 2301 წლის 1-ს, 2302 წლის 1-ს, 2303 წლის 1-ს, 2304 წლის 1-ს, 2305 წლის 1-ს, 2306 წლის 1-ს, 2307 წლის 1-ს, 2308 წლის 1-ს, 2309 წლის 1-ს, 2310 წლის 1-ს, 2311 წლის 1-ს, 2312 წლის 1-ს, 2313 წლის 1-ს, 2314 წლის 1-ს, 2315 წლის 1-ს, 2316 წლის 1-ს, 2317 წლის 1-ს, 2318 წლის 1-ს, 2319 წლის 1-ს, 2320 წლის 1-ს, 2321 წლის 1-ს, 2322 წლის 1-ს, 2323 წლის 1-ს, 2324 წლის 1-ს, 2325 წლის 1-ს, 2326 წლის 1-ს, 2327 წლის 1-ს, 2328 წლის 1-ს, 2329 წლის 1-ს, 2330 წლის 1-ს, 2331 წლის 1-ს, 2332 წლის 1-ს, 2333 წლის 1-ს, 2334 წლის 1-ს, 2335 წლის 1-ს, 2336 წლის 1-ს, 2337 წლის 1-ს, 2338 წლის 1-ს, 2339 წლის 1-ს, 2340 წლის 1-ს, 2341 წლის 1-ს, 2342 წლის 1-ს, 2343 წლის 1-ს, 2344 წლის 1-ს, 2345 წლის 1-ს, 2346 წლის 1-ს, 2347 წლის 1-ს, 2348 წლის 1-ს, 2349 წლის 1-ს, 2350 წლის 1-ს, 2351 წლის 1-ს, 2352 წლის 1-ს, 2353 წლის 1-ს, 2354 წლის 1-ს, 2355 წლის 1-ს, 2356 წლის 1-ს, 2357 წლის 1-ს, 2358 წლის 1-ს, 2359 წლის 1-ს, 2360 წლის 1-ს, 2361 წლის 1-ს, 2362 წლის 1-ს, 2363 წლის 1-ს, 2364 წლის 1-ს, 2365 წლის 1-ს, 2366 წლის 1-ს, 2367 წლის 1-ს, 2368 წლის 1-ს, 2369 წლის 1-ს, 2370 წლის 1-ს, 2371 წლის 1-ს, 2372 წლის 1-ს, 2373 წლის 1-ს, 2374 წლის 1-ს, 2375 წლის 1-ს, 2376 წლის 1-ს, 2377 წლის 1-ს, 2378 წლის 1-ს, 2379 წლის 1-ს, 2380 წლის 1-ს, 2381 წლის 1-ს, 2382 წლის 1-ს, 2383 წლის 1-ს, 2384 წლის 1-ს, 2385 წლის 1-ს, 2386 წლის 1-ს, 2387 წლის 1-ს, 2388 წლის 1-ს, 2389 წლის 1-ს, 2390 წლის 1-ს, 2391 წლის 1-ს, 2392 წლის 1-ს, 2393 წლის 1-ს, 2394 წლის 1-ს, 2395 წლის 1-ს, 2396 წლის 1-ს, 2397 წლის 1-ს, 2398 წლის 1-ს, 2399 წლის 1-ს, 2400 წლის 1-ს, 2401 წლის 1-ს, 2402 წლის 1-ს, 2403 წლის 1-ს, 2404 წლის 1-ს, 2405 წლის 1-ს, 2406 წლის 1-ს, 2407 წლის 1-ს, 2408 წლის 1-ს, 2409 წლის 1-ს, 2410 წლის 1-ს, 2411 წლის 1-ს, 2412 წლის 1-ს, 2413 წლის 1-ს, 2414 წლის 1-ს, 2415 წლის 1-ს, 2416 წლის 1-ს, 2417 წლის 1-ს, 2418 წლის 1-ს, 2419 წლის 1-ს, 2420 წლის 1-ს, 2421 წლის 1-ს, 2422 წლის 1-ს, 2423 წლის 1-ს, 2424 წლის 1-ს, 2425 წლის 1-ს, 2426 წლის 1-ს, 2427 წლის 1-ს, 2428 წლის 1-ს, 2429 წლის 1-ს, 2430 წლის 1-ს, 2431 წლის 1-ს, 2432 წლის 1-ს, 2433 წლის 1-ს, 2434 წლის 1-ს, 2435 წლის 1-ს, 2436 წლის 1-ს, 2437 წლის 1-ს, 2438 წლის 1-ს, 2439 წლის 1-ს, 2440 წლის 1-ს, 2441 წლის 1-ს, 2442 წლის 1-ს, 2443 წლის 1-ს, 2444 წლის 1-ს, 2445 წლის 1-ს, 2446 წლის 1-ს, 2447 წლის 1-ს, 2448 წლის 1-ს, 2449 წლის 1-ს, 2450 წლის 1-ს, 2451 წლის 1-ს, 2452 წლის 1-ს, 2453 წლის 1-ს, 2454 წლის 1-ს, 2455 წლის 1-ს, 2456 წლის 1-ს, 2457 წლის 1-ს, 2458 წლის 1-ს, 2459 წლის 1-ს, 2460 წლის 1-ს, 2461 წლის 1-ს, 2462 წლის 1-ს, 2463 წლის 1-ს, 2464 წლის 1-ს, 2465 წლის 1-ს, 2466 წლის 1-ს, 2467 წლის 1-ს, 2468 წლის 1-ს, 2469 წლის 1-ს, 2470 წლის 1-ს, 2471 წლის 1-ს, 2472 წლის 1-ს, 2473 წლის 1-ს, 2474 წლის 1-ს, 2475 წლის 1-ს, 2476 წლის 1-ს, 2477 წლის 1-ს, 2478 წლის 1-ს, 2479 წლის 1-ს, 2480 წლის 1-ს, 2481 წლის 1-ს, 2482 წლის 1-ს, 2483 წლის 1-ს, 2484 წლის 1-ს, 2485 წლის 1-ს, 2486 წლის 1-ს, 2487 წლის 1-ს, 2488 წლის 1-ს, 2489 წლის 1-ს, 2490 წლის 1-ს, 2491 წლის 1-ს, 2492 წლის 1-ს, 2493 წლის 1-ს, 2494 წლის 1-ს, 2495 წლის 1-ს, 2496 წლის 1-ს, 2497 წლის 1-ს, 2498 წლის 1-ს, 2499 წლის 1-ს, 2500 წლის 1-ს, 2501 წლის 1-ს, 2502 წლის 1-ს, 2503 წლის 1-ს, 2504 წლის 1-ს, 2505 წლის 1-ს, 2506 წლის 1-ს, 2507 წლის 1-ს, 2508 წლის 1-ს, 2509 წლის 1-ს, 2510 წლის 1-ს, 2511 წლის 1-ს, 2512 წლის 1-ს, 2513 წლის 1-ს, 2514 წლის 1-ს, 2515 წლის 1-ს, 2516 წლის 1-ს, 2517 წლის 1-ს, 2518 წლის 1-ს, 2519 წლის 1-ს, 2520 წლის 1-ს, 2521 წლის 1-ს, 2522 წლის 1-ს, 2523 წლის 1-ს, 2524 წლის 1-ს, 2525 წლის 1-ს, 2526 წლის 1-ს, 2527 წლის 1-ს, 2528 წლის 1-ს, 2529 წლის 1-ს, 2530 წლის 1-ს, 2531 წლის 1-ს, 2532 წლის 1-ს, 2533 წლის 1-ს, 2534 წლის 1-ს, 2535 წლის 1-ს, 2536 წლის 1-ს, 2537 წლის 1-ს, 2538 წლის 1-ს, 2539 წლის 1-ს, 2540 წლის 1-ს, 2541 წლის 1-ს, 2542 წლის 1-ს, 2543 წლის 1-ს, 2544 წლის 1-ს, 2545 წლის 1-ს, 2546 წლის 1-ს, 2547 წლის 1-ს, 2548 წლის 1-ს, 2549 წლის 1-ს, 2550 წლის 1-ს, 2551 წლის 1-ს, 2552 წლის 1-ს, 2553 წლის 1-ს, 2554 წლის 1-ს, 2555 წლის 1-ს, 2556 წლის 1-ს, 2557 წლის 1-ს, 2558 წლის 1-ს, 2559 წლის 1-ს, 2560 წლის 1-ს, 2561 წლის 1-ს, 2562 წლის 1-ს, 2563 წლის 1-ს, 2564 წლის 1-ს, 2565 წლის 1-ს, 2566 წლის 1-ს, 2567 წლის 1-ს, 2568 წლის 1-ს, 2569 წლის 1-ს, 2570 წლის 1-ს, 2571 წლის 1-ს, 2572 წლის 1-ს, 2573 წლის 1-ს, 2574 წლის 1-ს, 2575 წლის 1-ს, 2576 წლის 1-ს, 2577 წლის 1-ს, 2578 წლის 1-ს, 2579 წლის 1-ს, 2580 წლის 1-ს, 2581 წლის 1-ს, 2582 წლის 1-ს, 2583 წლის 1-ს, 2584 წლის 1-ს, 2585 წლის 1-ს, 2586 წლის 1-ს, 2587 წლის 1-ს, 2588 წლის 1-ს, 2589 წლის 1-ს, 2590 წლის 1-ს, 2591 წლის 1-ს, 2592 წლის 1-ს, 2593 წლის 1-ს, 2594 წლის 1-ს, 2595 წლის 1-ს, 2596 წლის 1-ს, 2597 წლის 1-ს, 2598 წლის 1-ს, 2599 წლის 1-ს, 2600 წლის 1-ს, 2601 წლის 1-ს, 2602 წლის 1-ს, 2603 წლის 1-ს, 2604 წლის 1-ს, 2605 წლის 1-ს, 2606 წლის 1-ს, 2607 წლის 1-ს, 2608 წლის 1-ს, 2609 წლის 1-ს, 2610 წლის 1-ს, 2611 წლის 1-ს, 2612 წლის 1-ს, 2613 წლის 1-ს, 2614 წლის 1-ს, 2615 წლის 1-ს, 2616 წლის 1-ს, 2617 წლის 1-ს, 2618 წლის 1-ს, 2619 წლის 1-ს, 2620 წლის 1-ს, 2621 წლის 1-ს, 2622 წლის 1-ს, 2623 წლის 1-ს, 2624 წლის 1-ს, 2625 წლის 1-ს, 2626 წლის 1-ს, 2627 წლის 1-ს, 2628 წლის 1-ს, 2629 წლის 1-ს, 2630 წლის 1-ს, 2631 წლის 1-ს, 2632 წლის 1-ს, 2633 წლის 1-ს, 2634 წლის 1-ს, 2635 წლის 1-ს, 2636 წლის 1-ს, 2637 წლის 1-ს, 2638 წლის 1-ს, 2639 წლის 1-ს, 2640 წლის 1-ს, 2641 წლის 1-ს, 2642 წლის 1-ს, 2643 წლის 1-ს, 2644 წლის 1-ს, 2645 წლის 1-ს, 2646 წლის 1-ს, 2647 წლის 1-ს, 2648 წლის 1-ს, 2649 წლის 1-ს, 2650 წლის 1-ს, 2651 წლის 1-ს, 2652 წლის 1-ს, 2653 წლის 1-ს, 2654 წლის 1-ს, 2655 წლის 1-ს, 2656 წლის 1-ს, 2657 წლის 1-ს, 2658 წლის 1-ს, 2659 წლის 1-ს, 2660 წლის 1-ს, 2661 წლის 1-ს, 2662 წლის 1-ს, 2663 წლის 1-ს, 2664 წლის 1-ს, 2665 წლის 1-ს, 2666 წლის 1-ს, 2667 წლის 1-ს, 2668 წლის 1-ს, 2669 წლის 1-ს, 2670 წლის 1-ს, 2671 წლის 1-ს, 2672 წლის 1-ს, 2673 წლის 1-ს, 2674 წლის 1-ს, 2675 წლის 1-ს, 2676 წლის 1-ს, 2677 წლის 1-ს, 2678 წლის 1-ს, 2679 წლის 1-ს, 2680 წლის 1-ს, 2681 წლის 1-ს, 2682 წლის 1-ს, 2683 წლის 1-ს, 2684 წლის 1-ს, 2685 წლის 1-ს, 2686 წლის 1-ს, 2687 წლის 1-ს, 2688 წლის 1-ს, 2689 წლის 1-ს, 2690 წლის 1-ს, 2691 წლის 1-ს, 2692 წლის 1-ს, 2693 წლის 1-ს, 2694 წლის 1-ს, 2695 წლის 1-ს, 2696 წლის 1-ს, 2697 წლის 1-ს, 2698 წლის 1-ს, 2699 წლის 1-ს, 2700 წლის 1-ს, 2701 წლის 1-ს, 2702 წლის 1-ს, 2703 წლის 1-ს, 2704 წლის 1-ს, 2705 წლის 1-ს, 2706 წლის 1-ს, 2707 წლის 1-ს, 2708 წლის 1-ს, 2709 წლის 1-ს, 2710 წლის 1-ს, 2711 წლის 1-ს, 2712 წლის 1-ს, 2713 წლის 1-ს, 2714 წლის 1-ს, 2715 წლის 1-ს, 2716 წლის 1-ს, 2717 წლის 1-ს, 2718 წლის 1-ს, 2719 წლის 1-ს, 2720 წლის 1-ს, 2721 წლის 1-ს, 2722 წლის 1-ს, 2723 წლის 1-ს, 2724 წლის 1-ს, 2725 წლის 1-ს, 2726 წლის 1-ს, 2727 წლის 1-ს, 2728 წლის 1-ს, 2729 წლის 1-ს, 2730 წლის 1-ს, 2731 წლის 1-ს, 2732 წლის 1-ს, 2733 წლის 1-ს, 2734 წლის 1-ს, 2735 წლის 1-ს, 2736 წლის 1-ს, 2737 წლის 1-ს, 2738 წლის 1-ს, 2739 წლის 1-ს, 2740 წლის 1-ს, 2741 წლის 1-ს, 2742 წლის 1-ს, 2743 წლის 1-ს, 2744 წლის 1-ს, 2745 წლის 1-ს, 2746 წლის 1-ს, 2747 წლის 1-ს, 2748 წლის 1-ს, 2749 წლის 1-ს, 2750 წლის 1-ს, 2751 წლის 1-ს, 2752 წლის 1-ს, 2753 წლის 1-ს, 2754 წლის 1-ს, 2755 წლის 1-ს, 2756 წლის 1-ს, 2757 წლის 1-ს, 2758 წლის 1-ს, 2759 წლის 1-ს, 2760 წლის 1-ს, 2761 წლის 1-ს, 2762 წლის 1-ს, 2763 წლის 1-ს, 2764 წლის 1-ს, 2765 წლის 1-ს, 2766 წლის 1-ს, 2767 წლის 1-ს, 2768 წლის 1-ს, 2769 წლის 1-ს, 2770 წლის 1-ს, 2771 წლის 1-ს, 2772 წლის 1-ს, 2773 წლის 1-ს, 2774 წლის 1-ს, 2775 წლის 1-ს, 2776 წლის 1-ს, 2777 წლის 1-ს, 2778 წლის 1-ს, 2779 წლის 1-ს, 2780 წლის 1-ს, 2781 წლის 1-ს, 2782 წლის 1-ს, 2783 წლის 1-ს, 2784

შ.პ.ს. „თავგერ“ და კომპერატივი „მიმინო—90“ ყოველ შაბათ-კვირას აწვობენ
ავტომანქანების ბაზრობას.
მისამართი: ვარკეთილი—3-ის II მიკრორაიონსა და ვარკეთილის პლატოს შორის მდებარე ყოფილი ავტოსადგომის ტერიტორია

ბანცხალები

მშენი ნახატს, ზომით 115X85, პენსი, ჰოლანდიური სკოლა, მე-18 საუკუნე. ავტორი — რუსი. ფასი 5000 დოლარი.

მშენი კედლის სათის (სამუილ გრიფი ილ დებრევი) — 1790-1810, 60X60. ორი რეგულირება და მუსიკალური ზარდასრუტით. მუშა მდგომარეობაში. ფასი — 3000 დოლარი.

მშენი ყავის სერვისი („გარდენი“), უნაკლო მდგომარეობაში. ფასი — 3300 დოლარი.

ტელ: 35-61-87.

მშენი სპარსულ ხალიჩას (მე-18 ს. I ნახევარი). ზომა 1,5X2,3 მ. დოლარებზე. ფასი შეთანხმებით.

ტელ: 95-29-34.

მშენი მიკროკასეტის მანქანაფონის (დოკუმენტი) — ფირმა „ოლიმპუსი“ (აშშ, იაპონია, გერმანია). ფასი შეთანხმებით.

მშენი დანტონის გულსაკიდს.

ტელ: 95-19-83.

მშენი სასაგარკო 3 ოთახიანი, კეთილმოწყობილ ბინას 80 კვმ. ფართობი ბელე-ტუი, სარდაფით. ნებისმიერი ბაღით — 500 კვმ. სოფელ ქვიშეთში. ფასი შეთანხმებით.

ტელ: 66-59-53 66-01-22.

მშენი სამოთხიანი იზოლირებულ ბინას ლოჯიით კავშირს ქუჩაზე. საუკეთესო ოფისისათვის.

ტელ: 22-62-06. იკითხეთ ნანა.

მშენი ორსართულიანი საგარკო სახლს დაბა ასურეთში (თეთრიწყაროს რაიონი), თავისი ნაკვეთით. ფასი 20 000 დოლარი.

მშენი ერთოთახიანი, იზოლირებულ, მოსკოვის პროექტის კომპერატი-ულ ბინას ვარკეთილი-3-ში (მეტროსთან ახლოს). ფასი 60 დოლარი.

მშენი ნახევარ სარდაფს (80 კვმ.) ვარკეთილი-3-ში.

მისამართი: ვარკეთილი-3, III მიკრორაიონი, 322 კორპუსი, ბინა 2.

ტელ: 30-26-07 (ბინა) 23-64-77 29-46-30 (სამსახური). იკითხეთ დანა ტალახაძე.

დავათავრე ასპირანტურა „ტექნიკური კიბერნეტიკისა და ინფორმაციის თეორი-ის“ სპეციალობით. მაქსიმალური ენის სპეციალისტის მეორე წითელი დიპლომიც. სამხედრო სპეციალობა — „რადიო-სარეგულირებელი კავშირის ოცულის მეთაური“. მშენი სამსახურს ჩემი სპეციალობებით.

ტელ: 30-26-07 ან 23-64-77 და 29-46-30. დანა ტალახაძე.

მშენი კომპიუტერული დიდი დიპლომიდან (IV მ რაიონი, XII კორპ. I სად. VII სართული, ბინა 20) ნუკლეიდის ფერდობის ნებისმიერ მ რაიონში.

ტელ: 22-67-55 ან 84-45-65.

ამერიკის, კოლორადოს შტატის საპატო მოქალაქე მშენი ინგლისურ ენაში სალაპარაკო კომპიუტერით, თანამედროვე ამერიკული ფრაგმენტებით. დამწყებთა-თვის — 30 დოლარი, ენის მკოდნეშთის — 40 დოლარი.

ტელ: 23-30-34.

მშენი კომპიუტერული ბინას ქალაქის ცენტრიდან ახლომდებარე რაიონში. ფართი — 34 კვმ. პერის სიმაღლე — 4 მ. და 20 სმ. სამხარეულო — 6 კვმ. შედარებით მცირეფართიანი ბინაზე თანხის დამატებით.

მისამართი: ფურცელაძის 14, II სართული, ბინა 12.

ტელ: 99-51-12. იკითხეთ კვიციანაძე რიკა.

საქმიანი წრეების, ტურიზმის, ორგანიზაციებისა და კერძო პირების საყურადღებოდ!

საქართველოს ტურიზმის დეპარტამენტის ინიციატივით ყოველ კვირა დღეს დანიშნულია რეისი

"BOEING 737-300"

ტიპის თვითმფრინავით
თბილისი-პიოლნი-გონი-თბილისი

მიმართულებით.

ფრენას აწარმოებს

ავიაკომპანია „ტრანს-აერ-გლოუბი“ და

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის

ავიაკომპანია „გერმანია“.

გაფრენა თბილისის აეროპორტიდან 15 საათზე.

ბილეთის ღირებულება თბილისიდან თბილისამდე:
საქართველოს მოქალაქეებისათვის 500 დოლარი,
ტურისტული ჯგუფებისათვის 300 დოლარი.

დაწვრილებითი ცნობებისათვის მოგვმართეთ შემდეგ ტელეფონებზე:
22-61-25; 23-54-81

ბილეთები იყიდება მისამართზე: ქავჭავაძის გაყვანილობა, 80.

ქართული ხალხური ცეკვის ანსამბლი „ლაპარი“

აცხადებს მოსწავლეობა
მიღებას 1994 წლის 10 აპრი-
ლიდან. მოსწავლეები მიიღებ-
ნენ (შერჩევით) 5-დან 13
წლის ასაკამდე. სწავლა უფ-
სია. განცხადებები მიიღება
ყოველდღე 10-დან 18 საათ-
ამდე. ნაძალადევის რაიონის
კულტურისა და ტექნიკის სა-
ხალისის განცხადებაში ან სა-
რეგულირებო დარბაზში.

ხელმძღვანელი
ტარიელ
გომოგომიშვილი.

მისამართი: ცოტნე დადი-
ანის ქ. № 26. მეტრო
„ნაძალადევისა“ და „ვაჟლის
მოედნის“ შუაში.

ტელ: 66-03-19
35-15-44.

გიზნასმენთა და საქმიანი წრეების, რუსთაველის თაყვანისცემელთა საყურადღებოდ!

თუ გსურთ თქვენს უცხოელ პარტნიორს ღირსეულად წარუდგეთ...
თუ გსურთ თქვენს ბიზნესპარტნიორს აშშ-სა და რუსეთის
უკვედავი პოემა...

შეიძინეთ ფრანგულად თარგმნილი „ვეფხისტყაოსანი“.

წიგნი დაბეჭდილია უმაღლესი ხარისხის ცარცის ქაღალდზე და
დამუშავებულია რუსულიდან ფრანგულად ილუსტრაციებით.
სხვა მონაცემები: გამოცემის წელი „რადუგა“.
მოსკოვი, 1989 წელი.
საბჭოთა კავშირ-საფრანგეთის ერთობლივი გამოცემა.
ფორმატი 60X84.
ტელ: 29-48-05 (10-დან 18 საათამდე)
66-20-76 (19-დან 23 საათამდე). იკითხეთ ბენი.

მ უ რ ა დ ლ ე ბ ა!

იმ პირებს, ვისაც ორგანიზმში აღმოაჩენიათ ბიოველის მომატებული დოზა და
გაქვთ სურვილი, გაიგოთ, რა ფენომენია იგი (განმარტებისთვის საშუალო), შეგიძლიათ
მიაკითხოთ თერაპიის ინსტიტუტი.
აქ გეგნებათ მკურნალობის საშუალება და ათვისებთ მეტოდს, თუ როგორ შეინა-
რჩნეთ საღი განმარტება და მიიღებთ სათანადო მოწმობასაც. დეკტივებს კითხულობს
სპეციალური გამოკვლევისა და მოსკოვის ხალხური მედიცინის ცენტრის კურსდამთავ-
რებული, დიპლომირებული სახალხო მკურნალი, ნონა ბენიძე.
ცნობებისათვის დარეკეთ: 93-32-32.
მისამართი: დილის მასივი, თერაპიის ინსტიტუტი, V სართული.

საქართველოს კულტურისა და ბუნების დაცვის
საზოგადოებასთან ამა წლის 20 აპრილიდან
მუშაობას იწყებს გერმანული და ინგლისური
ენების ინტენსიური სწავლების
პ. 6 და 9 თვიანი კურსები.

საერთაშორისო სერტიფიკატის მქონე პედაგოგები მე-
ცადინეობას ჩაუტარებენ როგორც ჩვეულებრივ მსმენე-
ლებს, ისე ეკონომიკის, პოლიტიკის, საბანკო, საფინანსო,
საგადასახადო და მედიცინის სფეროებში მომუშავე სპე-
ციალისტებს. კურსებზე მეცადინეობა ითვალისწინებს

TOEFL-ის

გამოცდისათვის მომზადებასაც.
ტესტირების საფუძველზე ჯგუფში გაერთიანდება 6
მსმენელი.

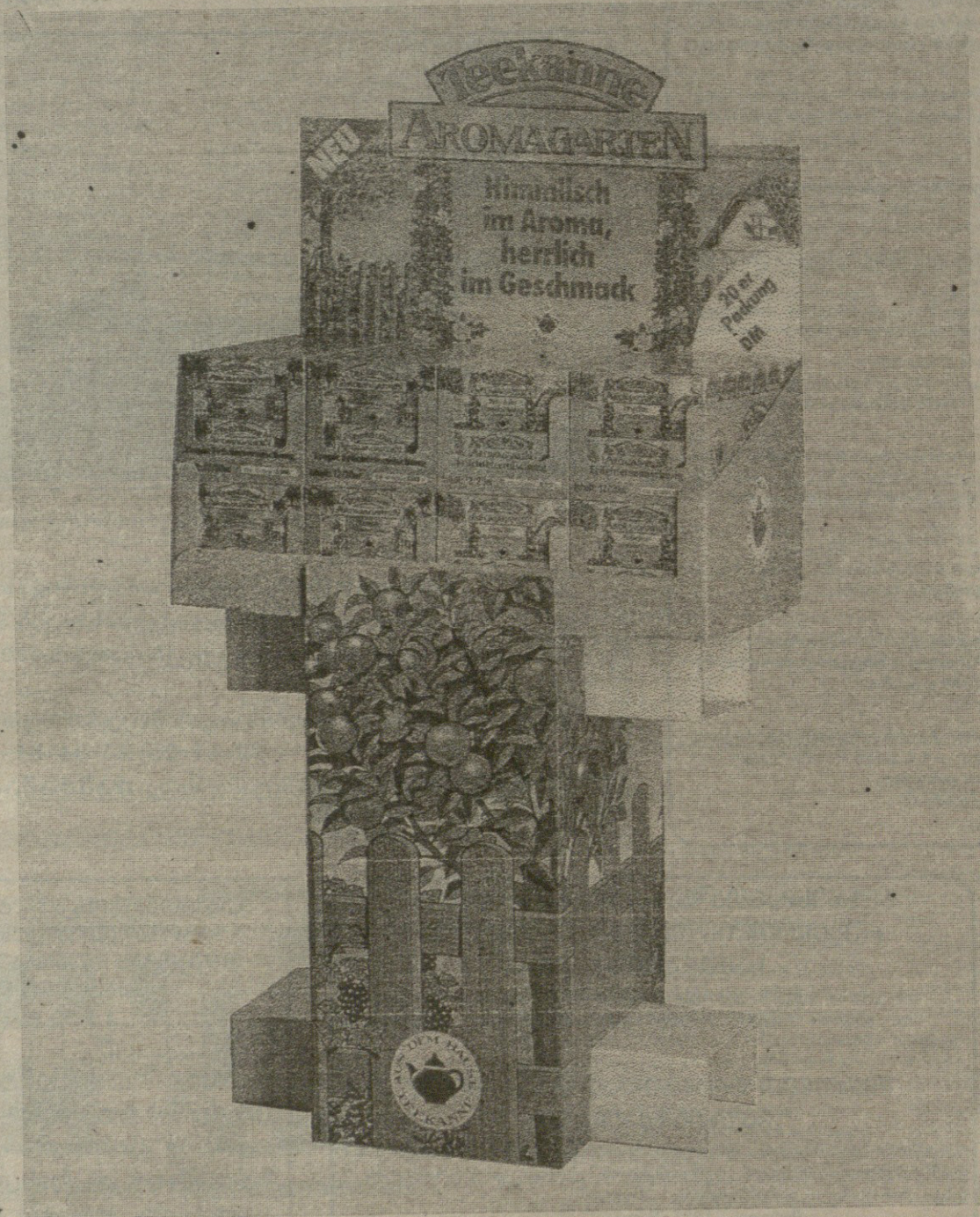
ტესტირება — 23-24 აპრილს 10-დან 16 საათამდე.
მეცადინეობა დაიწყება 26 აპრილს.

საბუთები მიიღება ყოველ დღე შემდეგ მისამართზე:
ძმები კაკაბაძეების 3 (მეტრო „რუსთაველთან“). საქარ-
თ-ველოს კულტურისა და ბუნების დაცვის საზოგადოება.
ტელეფონები: 93-25-51; 99-60-45; 87-08-21; 84-40-46.

»თექანე« – სურნელოვანი ჯალკოტი

ჩაის წარმოების ლიდერი „თექანე“ და ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონი“
საქართველოში ქმნიან ერთობლივ საწარმოს.

«თექანეს» გუკავი უდიდეს სიახლოვას მოგანიჭებთ!

„თექანე“ გთავაზობთ: მზა ჩაის, განსაკუთრებულ ჩაის, გაფილტრულ ჩაის, ბალახ-ბუღახის ჩაის, ხილის
ჩაის, სამკურნალო ჩაის, ტკბილ ჩაის, შოკოლადიან ჩაის...

«თექანე» მხოლოდ «თექანეს» თაყვანისმცემლებისათვის!

TEEKANNE FÜR TEEKENNER